

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

145988

OLUMLU VE OLUMSUZ MÜKEMMELİYETÇİLİK ÖLÇEĞİ
GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Oğuzhan KIRDÖK

Danışman: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA - 2004

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu Çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Turan AKBAŞ
(Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ragıp ÖZYÜREK

Üye: Yrd. Doç. Dr. Oğuz KUTLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

20.10.2004

Prof. Dr. Mustafa KÜÇÜKSAYIŞ
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

OLUMLU VE OLUMSUZ MÜKEMMELİYETÇİLİK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Oğuzhan KIRDÖK

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

Ağustos-2004, 108 Sayfa

Bu çalışmanın amacı ilköğretim okulu ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmektedir. Ölçeğin geliştirilme aşamaları içinde kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt bağlantılı geçerlik türleri ile iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirliği çalışmaları yapılmıştır.

Madde havuzunun oluşturulmasında kuramsal temel ve ilgili araştırmalarla birlikte 80 öğrenciye yazdırılan kompozisyon ve 10 öğretmenle yapılan görüşme sonucunda elde edilen verilerden de yararlanılmıştır. Birinci yapı geçerliliği çalışması 382, ikinci yapı geçerliği çalışması ise 648 öğrenciden oluşan bir örnekleme gerçekleştirilmiştir. Ölçüt bağlantılı geçerlik çalışmasında toplam 242 öğrenciden Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDÖ), Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (CBSÖ-Kısa Form) ve Sürekli Kaygı Ölçeği (SKÖ) yardımıyla veriler toplanmıştır. Test- tekrar test güvenilirliği çalışma verileri 82 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinden dört haftalık bir arayla elde edilmiştir.

Yapı geçerliliği için gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizleri sonucunda 17 madde kalmış ve iki faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu iki faktörlü yapı doğrulayıcı faktör analizi sonucunda desteklenmiştir. Her iki faktörde altölçek olarak kabul edilmiş, içerikleri incelenerek olumlu mükemmeliyetçilik ve olumsuz mükemmeliyetçilik olarak adlandırılması uygun görülmüştür.

Altölçeklerin iç tutarlık Cronbach alfa değerleri, madde toplam puan korelasyonları ve test tekrar test güvenilirlik katsayılarının yüksek olduğu görülmüştür. Ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmaları sonucunda elde edilen ilişki değerleri ölçeğin geçerliliğini destekler niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Mükemmeliyetçilik, Olumlu Mükemmeliyetçilik, Olumsuz Mükemmeliyetçilik

ABSTRACT**RELIABILITY AND VALIDITY STUDIES OF
POZITIVE AND NEGATIVE PERFECTIONISM SCALE****Oğuzhan KIRDÖK****MA Thesis, Department of Education Sciences****Supervisor: Prof. Dr. Turan AKBAŞ****August-2004, 108 Pages**

This study aimed to developing a scale to measure perfectionism trait of early adolescents. Content validity, construct validity and concurent validity studies were done for development process of the scale. Internal consistency and test-retest reliability calculations were done to test the reliability of the scale.

For the first construct validity study a sample of 382 students took the inventory and for the second construct validity study the scale administered to 648 students. The criterion was analyzed with the corelation of the scale with Children's Depression Inventory (CDI), with State Anxiety Inventory for Children (TAIC) and with Coopersmith Self-Esteem Inventory (CSEI) were investigated. The test-retest reliabilities were computed using a data from a sample of 82 students who administred the scale on the occasions 4 weeks interval.

Results of exploratory factor analysis (EFA) revealed that two factorial structure of the scale; Outcome of confirmatory factor analysis supported this finding. According to contents, factors named positive perfectionism and negative perfectionism.

The internal consistency values, corrected item total correlation values and test-retest correlation values for subscales were found to be very high. Results of studies for criterion related validity of the scale supported validity of scale

Key words: Perfectionism, Positive Perfectionism, Negative Perfectionism

ÖNSÖZ

Bu çalışmada bir kişilik özelliği olarak mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz boyutlarını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirilmiştir. Mükemmeliyetçiliğin, mükemmelin altında olmayı kabul edilmez bulan bireyin, kendinden ve başkalarından performansları üzerinde beklentileri olan ve bu beklentilere ulaşmada kaygı yaşatan olumsuz boyutunun yanı sıra başarı için yüksek standartlar belirleyen, hedeflerine ulaşamadığında bile elindekilerle doyum sağlayabilen olumlu boyutunun olduğu unutulmamalıdır.

Bu çalışma bir çok kişinin katkılarıyla yapılmıştır. Tez danışmanım Prof. Dr. Turan AKBAŞ'a araştırmanın her aşamasında gösterdiği destek ve katkılardan dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Araştırmanın yöntem ve istatistiksel analizinde özellikle faktör analizi çalışmalarında sabır ve katkılarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Ragıp ÖZYÜREK'e, tez jüri üyelerimden Yrd. Doç. Dr. Oğuz KUTLU'ya, araştırmam boyunca ihtiyacım olduğunda görüş ve yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. İsmail SANBERK'e, araştırmanın raporlaştırılmasında önerilerinden yararlandığım Arş. Gör. Ercüment YERLİKAYA'ya, Arş. Gör. Fulya CENKSEVEN'e ve çalışmam sırasında görüş ve kaynaklarına başvurduğum Prof. Dr. Banu İNANÇ'a, Prof. Dr. Sonay GÜÇRAY'a ve Yrd. Doç. Dr. Meral ATICI'ya içten sevgi ve saygılarımı sunar ve teşekkür ederim.

Ayrıca okullarda yapılan çalışmalarda her türlü kolaylığı sağlayan okul müdürleri, okul psikolojik danışmanları ve öğrencilere teşekkür ederim. Araştırma sırasında sürekli beni motive eden oda arkadaşım Ar. Gör. Mükerrerem TAŞ'a ve Öğr. Gör. Abdullah BALCIOĞULLARI'na, makale incelemede yardımlarından dolayı Seher YILDIRIM'a teşekkürlerimi sunarım. Araştırmam boyunca desteğini ve güler yüzünü esirgemeyen, çalışmalar sırasında yaşadığım sıkıntıları paylaşan hayat arkadaşım Psk. Dn. Ayşe TÜREL KIRDÖK'e özellikle teşekkür ederim

Oğuzhan KIRDÖK
Adana, Ağustos 2004

Not: Bu araştırma Ç.Ü. Araştırma Fonu Saymanlığınca desteklenmiştir (EF2003YL3).

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TÜRKÇE ÖZET	i
İNGİLİZCE ÖZET (ABSTRACT)	iii
ÖNSÖZ	iv
TABLolar LİSTESİ	ix
EKLER LİSTESİ	x

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	8
1.2. Araştırmanın Amacı.....	10
1.3. Araştırmanın Önem ve Gerekeçesi.....	11
1.4. Sayıtlar.....	12
1.5. Sınırlılıklar.....	13
1.6. Tanımlar.....	13

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE VAROLAN ÖLÇEKLER	14
2.1. Kuramsal Açıklamalar.....	14
2.1.1. Bireysel Psikoloji Yaklaşımı.....	14
2.1.2. Horneyci Yaklaşım.....	18
2.1.3. Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım.....	19
2.2. Varolan Ölçekler.....	23
2.3. İlgili Araştırmalar.....	30
2.3.1. Mükemmeliyetçilik Konusunda Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	30
2.3.2. Mükemmeliyetçilik Konusunda Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar.....	36

BÖLÜM III

YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli.....	38
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme.....	38
3.3. Birinci Çalışma.....	39

3.3.1. Birinci Çalışmanın Örneklemi.....	39
3.3.2. Birinci Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.3. Birinci Çalışmada Verilerin Toplanması.....	40
3.3.4. Birinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	41
3.4. İkinci Çalışma.....	41
3.4.1. İkinci Çalışmanın Örneklemi.....	41
3.4.2. İkinci Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	42
3.4.3. İkinci Çalışmada Verilerin Toplanması.....	42
3.4.4. İkinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	42
3.5. Üçüncü Çalışma.....	42
3.5.1. Üçüncü Çalışmanın Örneklemi.....	42
3.5.2. Üçüncü Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	43
3.5.3. Üçüncü Çalışmada Verilerin Toplanması.....	43
3.5.4. Üçüncü Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	43
3.6. Dördüncü Çalışma.....	44
3.6.1. Dördüncü Çalışmanın Örneklemi.....	44
3.6.2. Dördüncü Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	45
3.6.3. Dördüncü Çalışmada Verilerin Toplanması.....	45
3.6.4. Dördüncü Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	46
3.7. Beşinci Çalışma.....	46
3.7.1. Beşinci Çalışmanın Örneklemi.....	46
3.7.2. Beşinci Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	47
3.7.3. Beşinci Çalışmada Verilerin Toplanması.....	47
3.7.4. Beşinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	48
3.8. Altıncı Çalışma.....	48
3.8.1. Altıncı Çalışmanın Örneklemi.....	48
3.8.2. Altıncı Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	49
3.8.3. Altıncı Çalışmada Verilerin Toplanması.....	51
3.8.4. Altıncı Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	52
3.9. Yedinci Çalışma.....	52
3.9.1. Yedinci Çalışmanın Örneklemi.....	52
3.9.2. Yedinci Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	52
3.9.3. Yedinci Çalışmada Verilerin Toplanması.....	54
3.9.4. Yedinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	54

3.10. Sekizinci Çalışma.....	54
3.10.1. Sekizinci Çalışmanın Örnekleme.....	54
3.10.2. Sekizinci Çalışmada Veri Toplama Araçları.....	55
3.10.3. Sekizinci Çalışmada Verilerin Toplanması.....	55
3.11.4. Sekizinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi.....	56
3.11. Geliştirilen Ölçeğin Yanıtlanması ve Puanlanması.....	56

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	57
4.1. Birinci Çalışmanın Bulguları.....	57
4.1.1. Literatür İnceleme.....	57
4.1.2. Öğrenci Kompozisyon Bulguları.....	57
4.1.3. Öğretmen Görüşme Bulguları.....	59
4.2. İkinci Çalışmanın Bulguları.....	61
4.3. Üçüncü Çalışmanın Bulguları.....	61
4.4. Dördüncü Çalışmanın Bulguları.....	62
4.5. Beşinci Çalışmanın Bulguları.....	64
4.5.1. Açıklayıcı Faktör Analizi ile İlgili Bulgular.....	65
4.5.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi ile İlgili Bulgular.....	67
4.5.3. Güvenirlik Çalışmaları ile İlgili Bulgular.....	70
4.1. Altıncı ve Yedinci Çalışmanın Bulguları.....	72
4.1. Sekizinci Çalışmanın Bulguları.....	73

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	74
5.1. Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	74
5.1.1 Yapı Geçerliliği Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	74
5.1.1.1.Faktör Analizi Sonuçlarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	74
5.1.1.2 Alt Ölçeklerinin Birbirleriyle Korelasyonuna İlişkin Sonuçlar.....	76
5.1.2 Ölçüt Bağıntılı Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	78
5.2. Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	80

BÖLÜM VI.

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKLAR.....	85
EKLER.....	98
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo-1. Birinci Çalışma Örneklem Grubunun Okul, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	39
Tablo-2. Üçüncü Çalışma Örneklem Grubunun Okul, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	43
Tablo-3. Dördüncü Çalışma Örneklem Grubunun Okul ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	45
Tablo-4. Beşinci Çalışma Örneklem Grubunun Okul, Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	47
Tablo-5. Altıncı Çalışma Örneklem Grubunun Okul, Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	49
Tablo-6. Yedinci Çalışma Örneklem Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	52
Tablo 7. Sekizinci Çalışma Örneklem Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	55
Tablo-8. Öğrenci kompozisyonlarının İçerik Analizi Sonucu Elde Edilen Tema ve Kavramlar.....	58
Tablo-9. Öğretmen Görüşme Kayıtlarının İçerik Analizi Sonucu Elde Edilen Tema ve Kavramlar.....	60
Tablo-10. Dördüncü Çalışma Sonucunda Elde Edilen Madde, Faktör Yükleri, Madde Sayıları, Faktörlerin Özdeğerleri, Varyans Açıklama Oranları ve Ranjlar....	63
Tablo-11. Beşinci Çalışma Sonucunda Elde Edilen OOMÖ Maddelerinin Faktör Yükleri, Madde Sayıları, Faktörlerin Özdeğerleri, Varyans Açıklama Oranları ve Ranjları.....	66
Tablo-12. OOMÖ ile İlgili Örneklemelere Göre Sınanan İki Ayrı DFA Modeline ilişkin χ^2 Değerleri ile Uyum Belirteçleri.....	70
Tablo-13. OOMÖ Maddelerinin Alt Ölçek Madde Toplam Puan Korelasyonları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	69
Tablo-14. OOMÖ Alt Ölçeklerinin Cronbach Alfa Katsayıları.....	72
Tablo-15. Olumlu Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin Alt Ölçekleri İle Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği, Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri ve Benlik Saygısı Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	72
Tablo-16. OOMÖ Alt Ölçeklerinin Test-Tekrar Korelasyon Katsayıları.....	73

EKLER LİSTESİ

	Sayfa No
Ek-1. Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği İlk Formu.....	98
Ek-2. Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği.....	102
Ek-3. Çocuklar için Depresyon Ölçeği.....	103
Ek-4. Çocuklar için Sürekli Kaygı Ölçeği.....	105
Ek-5. Çocuklar için Benlik Saygısı Ölçeği.....	106
Ek-6. Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi.....	107

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde mükemmeliyetçilik kavramı ele alınmış, mükemmeliyetçiliğin tanımı ve boyutları incelenmiştir. Bir kişilik özelliği olarak mükemmeliyetçilikle ilgili genel tartışmalar ve çalışmalar üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önem ve gerekçesi, sayılılar ve sınırlılıklar belirtilmiştir.

İnsan doğduğu andan itibaren çevresindeki birçok insanın geliştirme ve iyileştirme girişimleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Çocuk daha ilk konuşmaya başladığında, anne-baba kelimeleri telaffuz etme şeklini düzeltmektedir. Nasıl doğru yürüteceği, kendi başına nasıl giyineceği, çatalı nasıl düzgün tutacağı çocuğa yakın çevresindeki kişiler tarafından öğretilmektedir.

Çocuk büyüdükçe davranışları sürekli olarak geliştirilmeye, eleştirilmeye, düzeltilmeye ve ödüllendirilmeye devam edilir. Böylece çocuk okulda, evde başkalarının onayını almak için belli standartlara ulaşmanın gerektiğini hızla öğrenmeye başlar. Belirlenen standartların karşılanmaya ya da aşılmaya çalışılması yetişkinlikte de devam eder.

Dışarıdan gelen baskılara ek olarak çoğu kişi belli standartlara ulaşma ya da başarı göstermenin baskısını içinde de yaşamaktadır. Littauer ve Littauer (1997), bireyin kendisine ve başkalarına yönelik yüksek standartlar belirlemesini ve her şeyin, her zaman düzen içerisinde olmasını istemeyi “mükemmeliyetçilik” olarak tanımlamaktadırlar. Mükemmeliyetçiliği birçok sözlük benzer şekilde tanımlamıştır; Webster’s Ninth New Collegiate Sözlüğü’nde “Mükemmeliyetçilik, bir işte mükemmellik için aşırı ve haddinden fazla çaba gösterme”; Webster’s II. New College sözlüğü’nde ise “Mükemmeliyetçilik, aşırı yüksek standartlara ulaşma tutkusu ve daha azını kabul etmeme” olarak belirtilmektedir (Akt. Slaney, Ashby ve Trippi, 1995, s.816). Macmillan Sözlüğü’nde (1988, s.748) mükemmeliyetçilik, 1) “mükemmelin mümkün olduğuna inanma ve ona ulaşma çabası” ve 2) “kişinin kendisi ve başkaları için yüksek standartlar belirleme eylemi” olarak tanımlanmıştır. Collins Cobuild English Sözlüğü’nde (1995, s.1225) ise “mükemmeliyetçilik, mükemmeliyetçi olma

durumu veya niteliği, mükemmelci ise mümkün olabileceği kadar iyi olmayan hiçbir şeyi kabul etmeyen” olarak tanımlamaktadır. Oxford Wordpower Sözlüğü’nde (1995) ise mükemmeliyetçilik, “elinden gelenin en iyisini yapma ve başkalarından da aynısını bekleme” olarak belirtilmektedir. Bu tanımların ortak noktası davranış veya performanstaki aşırı yüksek standartlar şeklinde ortaya çıkmaktadır. Sözü edilen bu standart ve beklentiler bir patoloji ya da sorun olarak görülmektedir. (Slaney, Rice, Mobley Trippi ve Ashby, 2001).

Literatür incelendiğinde, mükemmeliyetçilik kavramının bazı araştırmacılar tarafından olumsuz olarak ele alındığı görülmektedir (Horney 1975, Adderholdt-Elliot, 1987; Frost, Marten, Lohart ve Rosenblate 1990; Hewitt ve Flett, 1991a; Stöber 1998, Jonge ve Waller, 2001). Buna karşın son yıllarda mükemmeliyetçilikle ilgili en yaygın yaklaşım ise, mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz şeklinde iki yönü olduğu şeklindedir (Adler 1956; Roedell, 1984; Kottman ve Ashby, 2000; Stumpf ve Parker, 2000, LoCicero, Ashby ve Kern 2000; Ashby ve Rice 2002, Slaney, Rice ve Preusser, 2002, Suddarth ve Slaney 2001; McGarvey, 1996; Accordino, Accordino ve Slaney; 2000).

Olumsuz Mükemmeliyetçilik

Literatürdeki ilk çalışmalarda mükemmeliyetçilik, sözlüklerde geçen tanımlara benzer şekilde, olumsuz bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Örneğin Burns (1980, Akt. Peters, 1996), mükemmeliyetçiliği “imkansız amaçlar için ara vermeksizin ve zorlantılı çaba harcama, bireyin kendini sadece başarıları ve yaptıklarıyla değerlendirmesi” olarak tanımlamaktadır. Pacht’a (1981, Akt. Peters, 1996) göre, olmayan bir mükemmelliğin çabası insanlarda karmaşa ve çeşitli psikolojik problemler yaratmaktadır. Adderholdt-Elliot’a (1987) göre mükemmeliyetçilik öğrenilmiş bir motivasyondur. Bu motivasyon kişinin kendini başarıya göre değerlendirmesinden kaynaklanmaktadır. Mükemmeliyetçiler hata yapmaktan korkarlar, çünkü hata yapmak kabul edilemez bir şeydir. Adderholdt-Elliot, insanların mükemmellik için çabaladıklarını, çünkü başarı odaklı olduklarını belirtmektedir.

Missildine (1963), doyumsuzluk ve düşük benlik saygısını, mükemmeliyetçiliği oluşturan temel öğeler olarak görmektedir. Hollander (1965) mükemmeliyetçiliği hatasız davranış ve başarı yoluyla ailenin kabulünü sağlama girişimi olarak tanımlamaktadır. Burns'a (1980) göre mükemmeliyetçilik verimliliği düşürmekte ve sağlığa da zarar vermektedir. Ayrıca mükemmeliyetçilik öz-kontrolü zayıflatır, kişiler arası ilişkiyi bozar ve benlik saygısını düşürür (Akt. Ashby ve Rice, 2002).

Bazı araştırmacılar ise mükemmeliyetçiliği çok boyutlu olarak ele almışlar, fakat mükemmeliyetçiliğe olumsuz bakış açısını devam ettirmişlerdir. Örneğin Hewitt ve Flett (1991a) geliştirdikleri ölçekte mükemmeliyetçiliği patolojik bir olgu olarak ele almış ve mükemmeliyetçiliği, "kendine yönelik", "başkasına yönelik" ve "sosyal kaynaklı" olmak üzere üç boyutta tanımlamışlardır. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik, kişinin kendisi için gerçekçi olmayan ve ulaşılması imkansız boyutta standartlar belirleme eğilimidir. Bu standartlar kişinin kendisine yöneliktir ve buna kişisel eleştiri ve kendi hatalarını kabul etmeme eşlik eder. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik ise bireyin başkaları için belirlediği gerçekçi olmayan standartlara uymasını beklemesidir. Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ise bireyin, insanların kendisinden imkansız şeyler beklendiği şekilde bir inanca sahip olma eğilimidir. Dahası başkaları tarafından onaylanmak için bu standartlara ulaşmak zorunda olduklarını düşünürler.

Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate de (1990), Hewitt ve Flett (1991a) gibi mükemmeliyetçiliği olumsuz bir eğilim olarak ele almışlardır ve hata yapma endişesi aşırı dikkat, kişisel standartlar, davranışlardan şüphe, organizasyon, ebeveyn beklentisi ve ebeveyn eleştirisi olmak üzere altı boyut tanımlamışlardır. Hata yapma endişesi, hata yapmanın çok önemli olduğu ve hata yapmanın başarısızlıkla aynı anlama geldiği şeklinde inanç eğilimini göstermektedir. Kişisel standartlar, kişinin kendisi için belirlediği yüksek beklentiler ve standartlar düzeyini ifade eder. Davranışlardan şüphe duyma, bir işi yaparken doğru yapamama kuşkusuyla yavaş yapma veya tekrar tekrar kontrol etme ihtiyacı hissetme olarak tanımlanabilir. Organizasyon, temizlik, düzen ve intizam ile ilgili aşırı bir dürtü duyma durumudur. Ebeveyn beklentisi, anne-babanın dışsal bir baskı unsuru haline gelme durumu olarak belirtilmiştir. Ebeveyn eleştirisi bireyin yaptığı hatalara karşı ebeveynin eleştiri yapması durumudur. Bu son iki boyut mükemmeliyetçiliğin kökenini açıklama konusunda yarar sağlamaktadır.

Mükemmeliyetçiler kusursuz olma konusundaki kararlılıklarının, kendilerini başarıya, kabul görmeye, sevgiye ve doyuma ulaştıracağı beklentisi içindedirler. Ancak, kendilerine ilişkin kuşkuları ya da onaylanmama, reddedilme korkuları yüzünden yaptıkları işte yeterince başarılı olamamaktadırlar. Başarıya ulaştıklarında bile kullanmış oldukları yöntem yüzünden, elde etmek istedikleri sevgi ve onaydan da yoksun kalırlar. Mükemmeliyetçilik kişinin başkaları ile olan ilişkisini olumsuz bir biçimde etkiler. Kısaca mükemmeliyetçilik kişinin kendi kendine yaptığı kazanılması mümkün olmayan bir savaştır (Lakein, 1996).

Olumsuz Mükemmeliyetçiliğe Karşı Olumlu Mükemmeliyetçilik

Mükemmeliyetçiliği olumsuz olarak ele alan araştırmacıların yanında, olumlu yönüyle ele alan kuramcı ve araştırmacılar da vardır. Örneğin Adler (1930) mükemmeliyet çabasını doğuştan gelen ve yaşamın bir parçası olan bir duygu olarak tanımlamıştır. Silverman (1995, Akt. Kottman ve Ashby, 2000), mükemmeliyetçiliği olumlu olarak değerlendirmektedir. Silverman'a göre insan yaşamını belirleyen şey, yüksek seviyedeki beklentileridir. Mükemmeliyetçilik sadece yüksek başarı potansiyeli olan kişilerde görülmektedir. Çünkü yetenekli kişiler kronolojik yaşlarına göre değil, zeka yaşlarına göre amaç belirlemektedirler.

Kottman ve Ashby'e (2000) göre mükemmeliyetçilikle ilgili ilk çalışmalar kendini mükemmeliyetçi olarak tanımlayan ve bu durumu probleminin bir parçası olarak gören hastalardan yola çıkılarak yapılmıştır. Bu nedenle de bu çalışmalar, mükemmeliyetçiliğin olumsuz etkisini dayanak noktası olarak almışlardır. Fakat Kottman ve Ashby'e göre "Mükemmeliyetçilik, başarı amacıyla yüksek standartlar belirlemek" ise, bunun iyi bir şey olabileceği göz ardı edilmemelidir.

Günümüzde birçok araştırmacı ise mükemmeliyetçiliğin ne sadece olumlu, ne de sadece olumsuz bir özellik olduğunu ve mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz iki yönünün de olduğunu ifade etmektedirler. Örneğin Hamachek (1978, Akt. Peters, 1996), mükemmeliyetçiliği açıkladığı yaklaşımında, normal ve nevrotik mükemmeliyetçilik olmak üzere iki boyuttan söz etmektedir. Normal mükemmeliyetçiler, yüksek kişisel standartlara sahiptir ve mevcut durumun gereklerine göre esnek bir tavır uygulayabilirler. Belirledikleri yüksek standartlara tam ulaşmasalar

da bundan doyum sağlayabilirler. Nevrotik mükemmeliyetçiler ise yüksek kaygı ve başarısızlık korkusuna sahiptirler. Onlar çabalarından zevk almazlar çünkü hiçbir şeyin yeterince iyi olmadığını düşünürler. Hamachek'e göre normal mükemmeliyetçiler büyük başarılar elde ederler ve motivasyonları yüksektir. Bu yaklaşıma göre başarı ve başarı motivasyonu mükemmeliyetçiliğin olumlu boyutuyla ilgilidir.

Roedell'a (1984) göre de mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz olmak üzere iki boyutu vardır. Mükemmeliyetçilik olumlu ve olumsuz kullanılabilir bir enerjidir. Olumlu mükemmeliyetçilik enerjinin başarıya yönlendirilmesini sağlar. Eğer uygun kullanılırsa, kişisel ve mesleki gelişimi, akademik başarıyı ve ruhsal gelişmeyi sağlar. Eğer bireyde kendinden kuşku ve güven eksikliği oluşursa, mutlu olmak sadece dışsal nedenlere bağlanmışsa, bu olumsuz mükemmeliyetçiliktir ve acı verici olur.

Slaney, Rice, Mobley, Trippi ve Ashby (2001), mükemmeliyetçiliği uyumlu (adaptive) ve uyumsuz (maladaptive) olarak iki boyutta belirtmişlerdir. Geliştirdikleri ölçekte düzen ve standartlar olmak üzere iki altölçeği, uyumlu mükemmeliyetçilik boyutu, çelişki altölçeğini ise uyumsuz mükemmeliyetçilik boyutu olarak ele almışlardır. Düzen faktörü, bireyin düzen ihtiyacını ve organizasyon düzeyini, standartlar faktörü, bireyin kendisiyle ilgili belirlediği standart ve beklenti düzeylerini ifade etmektedir. Uyumsuz boyutu oluşturan çelişki faktörü ise bireyin performansı ile beklentileri arasındaki uyumsuzluk ve bu uyumsuzluk durumunun oluşturduğu rahatsızlık düzeyini ifade etmektedir.

Kottman ve Ashby'e (2000) göre, olumlu mükemmeliyetçilik yüksek standartlar ve düzenlilik ihtiyacı, performans artırıcı dürtü olarak geliştirici bir özelliktir. Olumlu mükemmeliyetçiler yüksek standartlara ulaşmak için kaygı yaşamazlar, eğer amaçlarına ulaşamazlarsa, bundan dolayı yıkılmazlar. Olumsuz mükemmeliyetçiler ise beklentilerine ulaşmada aşırı kaygılıdırlar ve mükemmelere ulaşamazlarsa, kendilerini yıkılmış hissedebilirler.

Stumpf ve Parker (2000) olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin bir kişilik özelliğinin karşıt iki kutbu mu yoksa farklı iki alt yapıyı tanımlayan iki farklı kavram mı olduğunu sorgulamışlar ve bu iki boyutunun aynı özelliğin zıt kutupları olmadığını, ancak farklı yapıları belirten ayrı kavramlar olmadığını da belirtmişlerdir.

Mükemmeliyetçilik ve Psikolojik Sorunlar

Mükemmeliyetçilikle ilgili yapıları çalışmalar, bir çok psikolojik sorun ve olguların mükemmeliyetçilikle anlamlı ilişkisini ortaya koymaktadır: Antony, Purton, Huta ve Swinson'un (1998) obsesif-kompulsif bozukluk, panik atak ve sosyal fobi tanısı konmuş psikiyatrik hasta ile hiçbir psikiyatrik sorunu olmayan bireylerden oluşan örnekleme yaptıkları çalışma sonucunda, sosyal fobi, obsesif-kompulsif bozukluk ve panik atak tanısı konmuş bireylerin mükemmeliyetçilik düzeyleri, hiçbir psikiyatrik sorunu olmayan bireylere göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Ashby, Kottman ve Schoen (1998), yeme bozukluğu tanısı alan bireylerden oluşan örnekleme yaptıkları çalışmada, olumsuz mükemmeliyetçilik ile bulumiya arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Ashby ve Rice (2002) ise üniversite öğrencilerinden oluşan örneklem üzerinde yaptıkları araştırmada benlik saygısı ile, olumsuz mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde, yüksek bir ilişki belirlemişlerdir. Ayrıca 10, 11 ve 12. sınıflarda okuyan öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde yapılan bir çalışmada, mükemmeliyetçiliğin benlik saygısında varyansın % 50'sini, depresyonda ise varyansın % 30'unu açıkladığı görülmüştür (Accordino, Accordino ve Slaney, 2000).

Enns ve Cox (1999) yaptıkları çalışmada depresyonla Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Hewitt ve Flett, 1991) "Kendine yönelik", "Başkasına yönelik" ve "Sosyal kaynaklı" mükemmeliyetçilik boyutları ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1991) "Hata yapma endişesi", "Davranışlardan şüphe", "Aile eleştirisi" ve "Aile beklentileri" boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır.

Hunt, Frost ve DiBartolo (2001) ikiyüzdokuz üniversite öğrencisiyle yaptıkları araştırmada uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile kaygı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulurken uyumlu mükemmeliyetçilik ile kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır.

Vincent ve Walker (2000) bir grup imsonia hastası ve normal bireylerle yaptıkları araştırmada imsonia hastaları ile normal bireyler arasında Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1991) "Davranışlardan şüph", "Aile eleştirisi" ve "Hata yapma endişesi" altölçeklerinde anlamlı farklılıklar bulmuşlardır.

Sutandar-Pinnock, Woodside, Carter, Olmsted ve Kaplan (2002), yeme bozukluğu olan ve olmayan bireylerden oluşan örnekleimde yaptıkları çalışmada yeme bozukluğu olanların, olmayanlara göre daha yüksek mükemmeliyetçilik gösterdiklerini bulmuşlardır.

Psikolojik sorunlar ile mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar sonucunda, mükemmeliyetçiliğin, depresyon (Accordino, Accordino ve Slaney, 2000; Preusser, Rice ve Ashby, 1994; Rice Ashby ve Slaney, 1998; Saddler ve Buckland, 1995), cinsel fonksiyon bozuklukları (Antony, Purton, Huta ve Swinson, 1998), sosyal fobi ve kaygı (Suddarth ve Slaney, 2001; Purton, Antony ve Swinson, 1999), yeme bozuklukları (Ashby, Kottman ve Schoen, 1998; Goldner, Cockell ve Srikameswaran 2002), obsesif-kompulsif bozukluk (Bouchard, Rheume ve Ladouceur, 1998; Frost ve DiBartolo, 2002) ve panik bozuklukla (Iketani, Kiriike, Stein, Nagao, Nagata, Minamikawa, Shidao ve Fukuhara, 2002) anlamlı ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Okulda Mükemmeliyetçilik

Birçok araştırmacı olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçi öğrencilerin okulda farklı özellikler gösterdiğini bulmuşlardır. LoCicero ve Ashby (1999), ortaokul öğrencileri arasında yaptıkları araştırma sonucunda, olumlu mükemmeliyetçi öğrencilerin, çevreye uygun davranışları biçimlendirmeye istekli olduklarını ifade etmektedir. Ayrıca, olumlu mükemmeliyetçilerde yararlı olma isteği ve birlikte çalışma arzusunun olumsuz mükemmeliyetçilere göre yüksek olduğunu belirtmektedir. Olumlu mükemmeliyetçi öğrenciler genellikle kendilerine yüksek akademik, atletik ve sosyal standartlar koymakta ve bu beklentilerini gerçekleştirmek için yeteneklerini en iyi şekilde kullanmaya çalışmaktadırlar. Olumlu mükemmeliyetçiler çevrelerinden de bu yüksek standartları beklemektedirler. Fakat olumsuz mükemmeliyetçilerin beklenti ve amaçları gerçek dışıdır ve çalışmalarının sonucu bekledikleri gibi olmadığında hayal

kırıklığı yaşarlar (Kottman ve Ashby, 2000). Örneğin sınav sonucunu 100 bekleyen olumsuz mükemmeliyetçi bir öğrenci, 95 aldığını öğrendiğinde çok kötü bir not almış gibi üzülecektir.

Braver (1996), üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklem üzerinde yaptığı çalışmada olumlu mükemmeliyetçilik ile başarı arasında orta düzeyde bir ilişki bulmuştur (Akt. Accordino ve Ark. 2000). Suddarth ve Slaney (2001), üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada olumsuz mükemmeliyetçiliğin kaygıdaki varyansın % 40'ını açıkladığını bulmuşlardır.

Ashby, Kottman ve DeGraaf (1999) yaptıkları çalışmada olumsuz mükemmeliyetçi öğrencilerin olumlu mükemmeliyetçi ve mükemmeliyetçi olmayan öğrencilere göre boş zamanlarını değerlendirmede daha az doyum sağladıklarını bulmuşlardır. Gilman, Ashby ve LoCicero (2002) çocuklarla yaptıkları çalışmada yaşam doyumu ile olumlu mükemmeliyetçilik özelliğinin bir boyutu olan standartlar arasında olumlu bir ilişki bulmuşlardır.

Wittenberg ve Norcross (2001) iş doyumu ile mükemmeliyetçilik arasında yüksek bir ilişki bulmuşlardır. Kutlesa ve Arthur (2001) mükemmeliyetçiliğin, mesleki gelişimde önemli bir rol oynadığını belirtmektedirler. Slaney, Ashby ve Trippi (1995), mükemmeliyetçilik ile meslek ilgisinin arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve mesleki gelişim ile mükemmeliyetçilik ilişkilerini detaylı olarak araştıran çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmektedirler.

1.1. Problem

Yetişkinlerdeki mükemmeliyetçilikle ilgili bir çok araştırma yapılmış olmasına rağmen mükemmeliyetçiliğin, çocukluktan yetişkinliğe gelişim süreci açıklanmış değildir. Aynı şekilde mükemmeliyetçiliğin gelişim süreci içerisindeki durumu incelenmemiştir. Bireyin çocukluktan yetişkinliğe geçişte, kusursuz iş yapma konusundaki aile ve öğretmenin baskısı, sosyal yapıdaki rekabetçilikle birlikte, erken yaşlarda olumsuz mükemmeliyetçilik özelliğinin kazanılmasına sebep olmaktadır (Rice ve Slaney, 2002). Fakat literatür incelendiğinde çocuk ve ergenlere yönelik çok az araştırma olduğu görülmektedir.

Mevcut çalışmaların çoğu yetenekli çocuklar üzerinde yapılan araştırmalardır ve genellikle mükemmeliyetçiliğın sadece olumsuz yönünü ele almışlardır (Hewitt, Caelian, Flett, Sherry, Collins ve Flynn, 2000). Parker (1997) üstün yetenekli öğrencilerden oluşan örnekleme öğrencilerin % 42'sinin olumlu, % 26'sının olumsuz mükemmeliyetçi olduğunu, % 32'sinin ise mükemmeliyetçi olmadığını belirtmiştir. Belirtilen bu değerler çok sayıda üstün yetenekli öğrencinin olumlu veya olumsuz mükemmeliyetçiliğe sahip olduğunu göstermektedir. Mükemmeliyetçiliğın normal popülasyondaki dağılımlıyla ilgili yeterince bilgi yoktur (Rice ve Preusser, 1996).

Mükemmeliyetçiliği olumsuz yönüyle ele alan ve yetişkinlere yönelik çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlamaları (Oral, 1999; Özbay ve Mısırlı-Taşdemir, 2003) yapılmakla beraber, çocuklar için bir mükemmeliyetçilik ölçeği özellikle de mükemmeliyetçiliği olumlu ve olumsuz iki boyutta ele alan bir ölçek ülkemizde henüz geliştirilmemiş veya uyarlanmamıştır.

Bir çok psikolojik problemle ilişkisi olan bir özelliğın tespiti koruyucu ruh sağlığı açısından çok önemlidir. Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin ölçülmesi sonucu önergelerde olumsuz mükemmeliyetçilik, geliştirilen bir programla olumlu mükemmeliyetçiliğe yönlendirilebilir (Kottman ve Ashby, 2000). Bu durum yüksek amaçları olan, yaptığı işten doyum sağlayan, engellemeler karşısında çabuk yılmayan, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirme (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973) amacına hizmet edecektir.

Bu çalışmada önergelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçeğın geliştirilmesi için gerekli geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ülkemizde bu konuda bir ölçeğın bulunmaması, bir problem olarak saptanmış ve geliştirilen ölçeğın daha sonraki çalışmalara kaynaklık edebileceği düşünölmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı ilköğretim okulu ikinci kademe öğrenim gören önergelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir. Ölçeğin geliştirilme aşamaları içinde kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt bağlantılı geçerlik türleri ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarla ölçeğin basit ve kararlı bir yapıya sahip olup olmadığı, sürekli kaygı, benlik saygısı ve depresyon düzeyleri ile ilişkisi olup olmadığı incelenmiştir.

Bu genel amaçla ilgili olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

A. Kapsam geçerliliği için;

1. İlköğretim ikinci kademe 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri mükemmeliyetçiliği nasıl tanımlamaktadırlar?
2. İlköğretim ikinci kademe görev yapan öğretmenler mükemmeliyetçiliği nasıl tanımlamaktadırlar?
3. Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni (OOMÖ) oluşturan maddeler uzman görüşüne göre ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin mükemmeliyetçilik özelliklerini yeterli düzeyde temsil etmekte midir?

B. Yapı geçerliği için;

1. Öğrencilerin mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik olarak geliştirilecek bu ölçek, basit ve kararlı bir faktör yapısına sahip midir?

C. Ölçüt geçerliği için;

1. İlköğretim okulu ikinci kademe öğrenim gören önergelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik puanları ile benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. İlköğretim okulu ikinci kademe öğrenim gören önergelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik puanları ile depresyon puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. İlköğretim okulu ikinci kademe öğrenim gören önergelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik puanları ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

D. Güvenirlik için;

1. OOMÖ Alt ölçeklerinin iç tutarlık katsayıları nelerdir?
2. OOMÖ Alt ölçeklerinin madde-toplam puan korelasyon katsayıları nelerdir?
3. Dört hafta arayla yapılan ölçek uygulamaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önem ve Gerekçesi

Olumlu mükemmeliyetçi öğrencinin bir özelliği düzenliliktir. Bu öğrenciler temizlik ve organize olma yeterliği gösterirler. Grup çalışmalarında diğer arkadaşlarıyla işbirliği içindedirler. Düzenli ortamlarda çalışırlar. Eşyaları ve materyali düzenleme, düzenli ders çalışma alışkanlığı ve hazırlanan çalışma programına uyma davranışı gösterirler. Okulda hataya karşı endişe ve özeleştirici öğrenciyi güçsüzleştirir. Hata korkusu öğrencinin yaptıklarını başarmasını engelleyebilir. Olumsuz mükemmeliyetçi öğrenci mükemmel olmayan bir rapor vermektense, çalışmamayı yeğleyebilir. Bu öğrenciler için düşük puan almaktansa, sıfır almak daha iyidir, çünkü hiç hata yapmak istemez. Genellikle sınıf tartışmalarına katılmayı ret ederler, çünkü yanlış cevap vermektan korkarlar. Eğer sınıf katılımında kendini mükemmel hissetmezse, üzüntü, hayal kırıklığı ve kendisi, arkadaşları ve öğretmenine kızma davranışı gösterir. Bu çocuklar bazen kendi hataları için başkalarını suçlarlar, fakat genelde aşırı özeleştirici yaparlar (Kottman ve Ashby, 2000).

Mükemmeliyetçilikle ilgili yapılan araştırmalar sonucunda olumsuz mükemmeliyetçilikle benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Preuser, Rice ve Ashby, 1994, Ashby ve Rice 2002), ayrıca olumlu mükemmeliyetçilerin benlik saygısı düzeylerinin, olumsuz mükemmeliyetçilere göre yüksek bulunmuştur (Cheng, Chong ve Wong, 1999).

Accordino, Accordino ve Slaney (2000), olumsuz mükemmeliyetçilerin akademik ve sosyal bütünleşmeleri (integration), olumlu mükemmeliyetçilere göre düşük, depresyon puanlarının ise yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca olumlu mükemmeliyetçilerin depresyon puanları da mükemmeliyetçi olmayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur, olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ile başarı ve başarı motivasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu, olumlu mükemmeliyetçilerin olumsuz mükemmeliyetçilere göre başarı düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Görüldüğü gibi olumlu veya olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerine sahip olma durumuna göre öğrencilerin benlik saygısı, akademik başarı, kaygı ve depresyon düzeyleri anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Bir çok öğrenci derslere çalıştıkları halde aşırı beklentileri nedeniyle başarılı olamamaktadır. Olumsuz mükemmeliyetçi öğrenciler okul psikolojik danışmanlarıyla birlikte yaptıkları ders planlarına uyamamakta, derste başarı sağlamak için yoğun kaygı yaşamaktadırlar. Bu kaygı ve stres başarılarını engellemektedir. Bu durum kısır döngü içerisinde devam ederek olumsuz mükemmeliyetçi olan çocuğun yeteneğinin altında performans göstermesiyle sonuçlanmaktadır (Accordino, Accordino ve Slaney, 2000).

Sonuç olarak, mesleki gelişim, iş doyumu, kaygı, depresyon, kişiler arası ilişki, akademik başarı gibi kişisel-sosyal, mesleki ve eğitsel rehberlik hizmet alanlarını ilgilendiren birçok psikolojik sorun ve olgu, olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğe yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliğin ölçülmesi sonucunda olumsuz mükemmeliyetçiliği azaltacak ve olumlu mükemmeliyetçiliği ise arttıracak çalışmalar yapıldığı takdirde okul psikolojik danışmanlarına,

- Rehberliğin önleyici işlevi olarak, olumsuz mükemmeliyetçilikle ilişkisi ortaya konmuş depresyon, kaygı, yeme bozukluğu gibi psikolojik sorunları ortaya çıkmadan önleyebilme,
- Rehberliğin çözüm bulucu işlevi olarak, olumsuz mükemmeliyetçilikten kaynaklanan düzenli ders çalışmama, sınav kaygısı yüzünden sınavda başarılı olamama gibi problemleri azaltabilme,
- Rehberliğin geliştirici işlevi olarak, kişiler arası ilişki kurma, yaptığı işten doyum sağlama, mesleki gelişim ve karar vermelerini sağlayabilme konularında yardımcı olacaktır.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekleri cevaplandırırken doğal ve içten oldukları varsayılmıştır.

2. Araştırma örnekleminin, evreni temsil ettiği varsayılmıştır

1.5. Sınırlılıklar

1. Geliştirilen bu ölçme aracı yalnızca 12-14 yaşları arasındaki öngenerlerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik kişilik özelliğini ölçmeye yöneliktir.

2. Araştırmanın örnekleme 2002-2003 ve 2003-2004 eğitim-öğretim yılları arasında Adana ili merkez ilçeleri Seyhan ve Yüreğir'de ilköğretim okulu ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır. Farklı okullarda ve okul dışında olan öğrencilere genellenabilirliği bilinmemektedir.

3. Mükemmeliyetçilikle ilgili ölçek geliştirme çalışması temelde mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz boyutlandırılmaları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Mükemmeliyetçilik:

Bireyin kendisine ve başkalarına yönelik yüksek standartlar belirlemesi ve her şeyin, her zaman düzen içerisinde olmasını istemesi (Littauer ve Littauer, 1997).

Olumlu Mükemmeliyetçilik:

Yüksek hedefler ve kişisel standartlar koyma, başarılarla ödül alma çabası ve kendi performansından memnun olma ve yeteneklerinin farkında olma şeklinde ifade bulan mükemmeliyetçilik boyutu (Enns, Cox ve Clara, 2002, s. 922).

Olumsuz Mükemmeliyetçilik:

Çok sert ve ulaşılamaz standartlar koyma, kendi performansından memnun olmama ve yetenekleri konusunda kararsızlık ve endişe duyma şeklinde ifade bulan mükemmeliyetçilik boyutu (Enns, Cox ve Clara, 2002, s. 922).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR, VAROLAN ÖLÇEKLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde mükemmeliyetçiliğin oluşumu konusunda kuramsal yaklaşımlar, mükemmeliyetçiliği ölçmeye yönelik ölçme araçları ile yurt içi ve yurt dışında mükemmeliyetçiliği incelemeye yönelik araştırmalarla ilgili bilgiler verilecektir.

2.1. Kuramsal Açıklamalar

Literatür incelendiğinde mükemmeliyetçilik konusunda çalışma yapan araştırmacıların temelde üç yaklaşım çerçevesinde mükemmeliyetçiliği ele aldıkları görülmektedir. Kuramsal açıklamalar başlığı altında bu üç yaklaşım (Bireysel psikoloji yaklaşımı, Horneyci yaklaşım, Bilişsel - Davranışçı yaklaşım) ele alınmıştır.

2.1.1 Bireysel Psikoloji Yaklaşımı

Adler'e (2001) göre çocuk, güçlü yetişkinler arasında yaşayan çaresiz bir yaratıktır. Ayrıca insan, doğanın güçleri karşısında da zayıf bir varlıktır. Dolayısıyla her insanın var oluşunda bir eksiklik duygusu vardır. Birey çocukluk dönemindeki yetersizliğinden ve çevreye olan bağımlılığından ötürü yaşamına bir çaresizlik içinde başlar. İnsan olmak demek, aşağılık duygularına sahip olmak demektir. İnsan doğa karşısında kendi güçsüzlüğünü anlar. Bu durumu ölümlü varlığın kaçınılmaz bir sonucu olarak görür. Ama ruh sağlığına sahip insanda bu aşağılık duygusu yaratıcılığa-verime dönüşür ve zorlukları yenmek, yaşamda yerini bulmak için kullanılır. Ancak aşırı aşağılık duygularında (bu da yetişme sırasındaki başarısızlığın sonucudur) kişi aşırı duyarlılığa düşer, bencilce kendini düşünür, tüm belirtileriyle nevrozun temelini atar ve yaşamı bir işkenceye dönüşür.

Aşağılık duygusu evrensel bir mahiyet taşır. Her insan hayatının bir döneminde aşağılık duygusuna kapılır, hiçbir zaman birey kendini her bakımdan yeterli ve mükemmel bir varlık olarak göremez. İnsanlar iki yaşından sonra her fırsatta kendini çevresindekilerle karşılaştırır. Çevredekileri her bakımdan daha yeterli ve güçlü bulur.

Böylece doğuştan gelen yetersizliklere ek olarak hayat deneyimlerini de gerçekleştirme arzusu duyar. Kişi ya çevresindeki güçlü insanlara benzemeye çalışır ya da tersine çevredekilerin yersiz davranışları aşırı yumuşaklıkları veya sertlikleri gibi nedenleri ile gelişme olanağı bulamaz. Çevredekilerin olumsuz eleştirileri sonucu aşağılık kompleksi duymaya başlar (Akt. Yanbastı, 1990). Doğadaki tüm varlıklar “eksi” bir durumdan, “artı” bir duruma geçmek için sürekli bir çaba içindedirler. Adler bu durumu “eksiklikten kurtulma çabası yada üstünlük çabası” olarak adlandırmıştır. Diğer bir deyişle birey “mükemmel” bir varlık olmaya çalışır, sürekli üstünlük çabası içindedir (Akt. Altıntaş ve Gültekin, 2003).

Adler’e (1927) göre, bireyin kendisi için belirlediği hedefler ile bu hedeflere ulaşma ve mücadele etme yollarını anlama çabası o bireyin yaşama verdiği anlamı gösterir. Yüksek amaçlar, yüksek anlamları gösterir. Amaçları elde etmek kişinin benlik saygısını yükseltmekle kalmaz, dünyadaki yerini de belirler (Akt. Hjelle ve Ziegler, 1992).

Adler (2001), “üstünlük çabasını” sürekli olarak mükemmelliği isteyen bir güdü olarak tanımlamaktadır. Bu mükemmeliyet isteği de aşağılık duygusu gibi doğuştan gelen bir güdüdür. Adler’e göre “başarmak, yenmek” isteği insanlığın özünde olan psikolojik bir yasadır. Mükemmel olmayan her şeyin yok olması isteği, asla yok olmayacak bir duygudur.

Adler (1937) mükemmeliyet çabasını açıklarken, başarıma isteğinin içsel ve dışsal nedenlerin baskısıyla oluşmasıyla birlikte, ayrıca kişinin anlamlı yaşam amaçlarına ulaşma çabasına da hizmet ettiğini belirtir. Bununla beraber hayal edilen üstünlük düzeyine ulaşmak için kişinin aşırı çaba harcamasını nevrotik davranışların en önemli özelliklerinden biri saymaktadır (Akt. Maddi, 1972).

Adler’e (2000) göre toplumsal ilginin bireylerin güç ve mükemmellik yönünde çabalarını dengeleyen bir unsur olduğunu ileri sürmüştür. Toplumsal ilgi bireylerin yararlılık yönünde çabalarını göstermeye yardım eder. Mükemmeliyetçi çabalar sağduyu ve toplumsal ilgi ile birlikte ortaya çıktığı sürece sağlıklı ve gereklidir. Bununla beraber Adler normal (olumlu) mükemmeliyetçilik yanında nevrotik (olumsuz) mükemmeliyetçiliğin de olduğunu ortaya koymaktadır. Adler’e göre kişisel

üstünlük için çabalayan nevroitikler toplumsal ilgiden uzaktır ve düşman bir ülkede yaşıyormuş gibi hisseder.

Toplumsal ilgi, Adler'in mükemmellik çabalarındaki iki farklı tipin (olumlu ve olumsuz) farklarını ortaya koymakta temel taşlardan biridir. Mükemmellik için normal çabalar gösteren bireyler idare edilebilir bir düzeyde aşağılık duygusu yaşarlar ve bu duyguların yapıcı ve yararlı yönleriyle ilgilenirler. Yüksek düzeyde toplumsal ilgi gösterirler ve kendilerine ve diğer insanlara faydalı olan davranışlar yoluyla bu aşağılık hissini yenmek için yollar ararlar. Bunun aksine mükemmellik için nevroitik çabalar gösteren bireyler daha yoğun bir aşağılık duygusu ile mücadele ederler ve daha düşük sosyal ilgi gösterirler ve diğer insanların ilgisini dikkate almaz, üstünlük ve kişisel güç için daha çok çaba harcarlar. Toplumsal ilgiden yoksunluk kusursuzluk çabasına da yansır, üstünlük amacı da artık toplumsal olarak kabul edilebilecek çerçeveden çıkmış olup, genel toplumun refahına katkıda bulunmaksızın, hatta ona zarar verirken duyulan bir kişisel doyum duygusunu arttırmakla kalmaktadır (Adler, 2000).

Eğer bireyin yaşam biçimi her türlü koşul altında birinci olma amacına dönükse o zaman üstesinden gelinemeyecek durumlar otomatik olarak görmezlikten gelinir. Bu saf dışı bırakmaya da uygun nedenler gösterilecektir. Eğer bir insan yalnızca kendi değersizliğini saklamak amacına hizmet ediyorsa düşüncelerini duygularını ve davranışlarını tüm sorunları çözümsüz bırakacak şekilde ayarlayacak, böylelikle bir üstünlük rezervini elinin altında hazır tutmak isteyecektir. Kişi gerçekten işbirliğine yatkınsa bu da onun yaşamının rehberi olacak tüm işlerini etkileyecektir (Adler, 2001).

Adler'e göre insanların toplumun bir parçası olduklarının farkına varmaları ve insanlarla uğraşırken takındıkları tutumlar, toplumsal ilginin temelini oluşturmaktadır. Çocukluk döneminde başlayan toplumsallaşma süreci bir gruba ait olma, topluma katkıda bulunma ve toplumda kendine bir yer edinme gibi çabalarla sürüp gitmektedir. Toplumsal ilgi başka insanlarla özdeşim kurma ve empati ile yakından ilişkilidir (Akt. Karahan ve Sardoğan, 2004).

Bazı bireylerde düşünce ve kavram alanlarına önem ya da aşırı önem vermenin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlar yaşama yönelik etkinliklerini düşüncelerle ifade ederler. Böyle durumlarda yaşam biçiminin değeri de toplumsal ilgilerinin ne düzeyde

olduğuna bağlıdır. Olumlu durumlarda duygu alanı ile işbirliğine dönük davranış alanı birlikte çalışır, düşünce alanına katılarak, yaşam sorunlarına karşı birlikte hazırlık yapılır. Olumsuz durumlarda toplumsal ilgi yoktur, yaşam biçimleri soğuk, geveze, şaşırtıcı ve rahatsız edici şekilde ortaya çıkar ve daha önce belirtildiği gibi nevroza yol açabilirler (Adler, 2000).

Araştırmalar Adler'in kuramını desteklemektedir. Ashby ve Kottman (1996) yaptıkları çalışmada nevrotik (olumsuz) mükemmeliyetçi öğrencilerin normal (olumlu) mükemmeliyetçi çocuklara göre daha fazla aşağılık duygusu yaşadıklarını bulmuşlardır. Bu çalışmanın sonuçları Adler'in (2001) bireylerin geçmişte yaşadıkları aşağılık duygusunun düzeyi normal ve nevrotik mükemmeliyetçilerin çabalarında temel ayırıcı olduğu fikrini desteklemektedir.

Adler (2001), normal (olumlu) ve nevrotik (olumsuz) mükemmeliyetçiler arasında ortaya çıkan yaşam tarzı farklılıklarının kaynağında bireylerin aile çevrelerinden aldıkları anlayışlar ve doğum sırasının önemli bir belirleyici olduğunu belirtmektedir. Adler bu konuda dört tip ortaya koymuştur. İlk doğan, ortanca, en küçük ve tek çocuk.

İlk doğanlar mükemmellik için çok çaba sarf ederler ve büyüklerini memnun etme ihtiyacı hissederler. Diğerlerinin mutluluğu için sorumluluk hissederler ve kuvvetli bir başarıya gereksinimi duyarlar. Aynı zamanda ilk çocuklar otoriteye saygı duyarlar ve kuralların gerekli olduğunu düşünürler. Ortanca çocuklar kendilerini ilk çocuk ve en küçük arasında sıkışmış hissederler. Kendilerini rakiplerle çevrilmiş gibi görürler. Ortanca çocuklar diğerlerinin haklarına yardım eden yargıç veya barış yapıcı olabilirler. En küçük çocuk ailenin bebeğidir. En küçük çocuğun pek çok rakibi vardır ama genellikle onları yener. Bazen de en küçük çocuk aşırı aşağılık duygusu hissedebilir. Tek çocuk ise ilgi merkezinde olmaya alışkındır. Bununla beraber ebeveynlik endişeleri içinde yaşarlar.

Ashby, LoCicero ve Kenny (2003) kardeş sırası ile olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında doğum sırasının (daha doğrusu bireylerin aile içindeki yerlerini algılamalarının) kişilik özellikleriyle özellikle de mükemmeliyetçilikle ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

2.1.2 Horneyci Yaklaşım

Horney (1975), mükemmeliyetçiliği kendine güvensizlik sonucu oluşan nevrotik bir gereksinim olarak görmektedir. Mükemmeliyetçiler, herkesten iyi olmaya ve büyük başarılar kazanmaya çalışarak, bu güvensizliği yenmeye çalışmaktadırlar. Horney'e (1956) göre nevrotik kişi kusursuz saydığı benliğine uygun düşmeyen davranışlarda bulunursa hatasını hoş görmez, kendini affetmez. İdealleştirdiği imge uğruna kendine uyguladığı yaptırımlar kendi benliğinden uzaklaşmasına, kendisine sahip olamamasına, kendine yabancılaşmasına neden olmaktadır. Kendisine yabancılaştıkça kişilik bütünleşmesi de bozulmaktadır (Akt.Yanbastı, 1990).

Horney'e (1975) göre kusursuzluk ihtiyacı, ideal benliği gerçekleştirmeye yönelik bir güdüdür. Nevrotik birey kendi yarattığı iç-buyruk ve kurallardan oluşan karmaşık bir sistem yoluyla ideal benliğine ulaşmaya çalışır. İdeal benliği gerçekleştirmek için başarı, güç ve ün kazanmak ister, nevrotik bir hırs içindedir. Nevrotik birey her şeye dayanabilmesi, herkesi sevebilmesi, üretken olması gerektiğine inanmakta ve kendine koyduğu kuralların yerine getirilebilirliğini göz ardı etmektedir. Bu iç buyrukların bireyin kişiliği veya yaşamı üzerindeki etkileri, bireyin bunlara tepki verme veya bunları algılama biçimine göre değişir. Dışsallaştırılmaya çalışan iç buyruklar kişiler arası ilişkiyi de bozmaktadır. Birey başarısızlık korkusuyla insanlardan kaçmakta, zorlanacağı işlere hiç girmemektedir. Nevrotik birey olumsuzluklara karşı aşırı duyarlıdır ve öz-aşağılama duygusuna sahiptir.

Horney'e (1995) göre nevrotik insan kendisini yine kendi elinden çıkacak olan üstün bir yaratık kalıbına dökmek için harekete geçer. Kendi ruhu önünde kendi kusursuzluk imajına sarılır ve bilinçsizce kendisine "gerçekte ne kadar iğrenç bir yaratık olduğunu unut, senin olman gereken şey senin ideal öz olmandır." "Her şeye dayanabilmeli her şeyi anlayabilmeli herkesi sevebilmeli her zaman üretken olabilmelisin." gibi iç-buyruklar verir. İç-buyruklar nevrotik insanın yapması, olması, hissetmesi, bilmesi ve gereken şeylerin, nasıl ve ne olmaması konusundaki tabuların tümünü kapsar, acil ve mutlak kusursuzluğu amaçlar.

Horney'e (1975) göre mükemmeliyetçilik bireyin kendine yabancılaşmasına patolojik olarak uyum sağlamasıdır. Horney, mükemmeliyetçi insanlardan söz ederken aşırı düzenli ve dakik olan, tam uygun kelimeyi kullanmaya çalışan, doğru kravat veya ayakkabıyı giymesi gerektiğini düşünen insanlardan bahsedildiğini söylemektedir. Horney'e göre bunlar, mükemmeliyetçilerin üstünlükte doruğa çıkma ihtiyaçlarının yüzeysel yanıdır. Bunlar ancak davranışsal bir mükemmelliğin ifadesi olduğundan, nevrotik bireyler başka bir araca ihtiyaç duyarlar, bu amaçla başkalarının da bu mükemmeliyete ulaşmaları için ısrar ederler onlar mükemmeliyete ulaşamadıklarında da küçümserler. Bu öz aşağılamanın dışa yansımalarıdır (Horney, 1975). Görüldüğü gibi Horney mükemmeliyetçiliği sadece olumsuz yönüyle ele almış ve mükemmeliyetçiliği nevrotik bir gereksinim olarak görerek açıklamıştır.

2.1.3. Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım

Ellis, insanı hem akılcı hem de mantıksız olarak ele almaktadır. İnsan olaylardan kolayca etkilenmektedir ve olumsuz duygulara kapılabilmektedir. Dolayısıyla insanın duygusal problemleri de onun mantıksız düşüncelerine bağlıdır. Bireylerde problemlere ve nevrotik semptomlara neden olan bir takım mantıksız düşünceler ve inançlar bulunmaktadır. Bu inanç ve düşünceler çok erken yaşlarda geçirdiği yaşantılar sonucunda belirlenir. Birey çocukluğunda kendisi ve çevresi hakkında bazı değer yargıları edinir. Bu değer yargıları anne, baba ve yetişkinler tarafından aşılır. Çocuğun sevilme-korunma, saygı görme, büyüme-gelişme, iyi insan olma ihtiyaçları birbiri ile bağlantılıdır. Ellis'e göre çocuk bu ihtiyaçlarını doyuran yetişkinlerin değerlerini kolayca benimser ve özümser. Çocuğa kusursuz olması gerektiği aksi takdirde sevilmeyeceği söylenmişse çocuk bunu hiç eleştirmeden evrensel bir doğru olarak kabul eder. Ancak bu beklentiyi her durumda karşılayamazsa kendisinin değersiz, yetersiz ve suçlu olduğunu düşünür ve kaygıya kapılır. Çünkü düşünceler duyguları etkilemektedir. Bireyin içinden kendi kendine söylediği düşünceler onun kendisini nasıl hissettiğini ve o durum içinde nasıl davranacağını etkiler (Akt. Altıntaş ve Gültekin, 2003).

Ellis (1977), mükemmeliyetçiliği mantıksız inançlar yaklaşımıyla ele almaktadır. Bu inançlara göre bireyin kişinin değerli olabilmesi için her yönüyle tamamen yeterli, yetenekli, hiç hata yapmayan ve her şeyin üstesinden gelen biri olması gerekmektedir.

Birey ancak bu şekilde insanlardan saygı görür. Ellis talepkarlık ve kendini derecelendirmeyi mükemmeliyetçiliğin özellikleri olarak belirtmektedir. Birey her türlü isteğini bir zorunluluk olarak görür, ulaşamadığı istekler karşısında kendini engellenmiş hisseder. Bireyde “ya hep ya hiç” düşüncesi hakimdir, tam yapamadığı şeylerden doyum sağlayamaz. Sahip olunan özellikleri, yetenekleri değerlendirerek yaşamak ve yaşamdan zevk almak işlevsel iken, mükemmeliyetçiler kişisel değerini derecelendirerek mantıksız ve işlevsel olmayan bir durum ortaya çıkarmaktadırlar.

Ellis (2002), duygusal sorunların temelinde çeşitli mantıksız düşüncenin olduğunu belirtmektedir. Bu mantıksız düşünceden özellikle üçünün mükemmeliyetçilik oluşumunda etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu mantıksız inançlar: (1) Mümkün olan her bakımdan başarılı ve yeterli zorunda olma düşüncesi, (2) Bir şeyler yolunda gitmediğinde bunun felaket ve korkunç bir şey olduğu düşüncesi ve (3) Problemlerinin doğru kesin ve mükemmel tek bir çözümü olduğu ve bu mükemmel çözüm bulunamazsa sonucun felaket olacağı düşüncesidir.

Ya hep ya hiç tarzı düşünme, doğru ile yanlış arasında pek çok derece bulunabileceğini düşünmeden, olayları sadece doğru yada yanlış görme eğilimidir. Bu mükemmeliyetçi insanlarda en çok görülen algılama bozukluğudur. Bu düşünce tarzıyla düşüncelerin odak noktasına bağlı olarak genellikle depresyon, kaygı ve öfke görülür. Başkalarının davranışlarına odaklanan düşüncelerin yanında (örneğin, “insanlar ya benim gibi doğru yaparlar ya da yanlış yaparlar”) genellikle öfke yer alırken kişinin kendi davranışlarına odaklanan “ya hep ya hiç” tarzı düşüncelere kaygı, depresyon ya da yetersizlik hisleri eşlik eder. “Ya hep ya hiç” şeklinde düşünme oldukça yüksek standartlara sahip olma anlamına da gelebilir. Mükemmeliyetçi insanlar genellikle ya kendileri ya da başkaları için gerçekçi olmayan aşırı yüksek standartlar belirler. Bazen bireyin ulaşabileceği mantıklı bir hedefe ulaşmak için mevcut performansını yükseltmek üzere kendisine standartlar belirlemesi faydalı bir şeydir. Ancak mükemmeliyetçilik genellikle beraberinde aşırı zor, hatta ulaşılması imkansız hedefler getirir (Antony ve Swinson 2000). Kendini derecelendirme, zamanı ve enerjiyi boşa harcamaya, tutarsız eğilimlerde olmaya ve mükemmel talep ederek performansta ciddi karışıklıklara neden olmaktadır. Kişisel değer sorununun en iyi çözümü kendini derecelendirmekten çok kendini gerçekten kabuldür (Akt. Nelson-Jones, 1982).

Brown ve Beck (2002), depresyon, obsesif- kompulsif bozukluklar gibi mükemmeliyetçiliği de bilişsel modele göre açıklamaktadırlar. Beck'in bilişsel üçlü adını verdiği bireyin kendine, dünyaya ve geleceğe yönelik olumsuz düşünceleri duygusal bozuklukların temelini oluşturur. Mükemmeliyetçiliğin temelinde de bilişsel hatalar söz konusudur. Bilişsel hatalar kişinin düşüncesinde bulunan sistematik ve sürekli mantık hatalarıdır (Beck, 1976, Akt. Köknel, 1999). Bunlar:

Seçici soyutlama: Bir durumun bütünündeki daha önemli olan yanları yadsıyarak, bir ayrıntı üzerinde yoğunlaşmayı ve bütün yaşantıyı bu ayrıntıya dayanarak kavramlaştırmayı içerir.

Mutlakiyetçi, ikili düşünme: Bütün yaşantıları iki zıt kategoriden birine yerleştirme eğilimidir.

Abartma ve küçültme: Bir olayın büyüklüğünü önemini değerlendirmede yapılan hatadır.

Kişileştirme: Bireyin kendi dışındaki olayları herhangi bir ilişki olmadığı halde kendine bağlama eğilimidir.

Aşırı genelleme: Tek bir olaya dayanarak, genel bir sonuca ulaşma eğilimidir.

Benzer şekilde Antony ve Swinson (2000), Ellis'in yaklaşımından etkilenecek, mükemmeliyetçilerin özelliklerini belirlemişlerdir. Bunlar:

Ya hep ya hiç düşüncesi: Mükemmeliyetçiler olayların karmaşık olabileceğini ve doğru ile yanlış arasında pek çok derece olabileceğini düşünmeden, olayları sadece doğru veya yanlış görme eğilimindedir.

Süzgeçten geçirme: Mükemmeliyetçiler, seçici bir şekilde davranarak olumsuz detayları abartma eğilimindedir. Bu olumlu bilgilerin gözden kaçmasına neden olmaktadır.

Zihin okuma: Mükemmeliyetçiler, insanların zihinlerini okuduklarını düşünürler ve genellikle insanların kendisi hakkında olumsuz düşündüklerini sanmaktadırlar.

Tünel bakışı: Mükemmeliyetçiler, detaylara fazlaca dikkat ederler ve bu yüzden genel durumu görememektedirler.

Kişisel hassasiyet: Mükemmeliyetçiler, genellikle başkalarının fikirlerine aşırı önem verirler, beğenilmek isterler.

Felaket olacağını düşünme: Mükemmeliyetçiler, olumsuz olayları baş edemeyecekleri felaketler olarak nitelendirerek, kaçma davranışında bulunurlar.

Aşırı katı standartlar ve esnek olamama: Mükemmeliyetçiler, daha azına razı olmayı yenilmek olarak değerlendirerek, beklentileri esnetme konusunda güçlük yaşarlar.

Aşırı sorumlu hissetme ve kontrol ihtiyacı: Mükemmeliyetçiler, çevrelerinde olan insanların hata yapmalarından ve zarar görmelerinden kendilerini sorumlu görerek, onların davranış ve düşüncelerini kontrol etmenin gerekli olduğuna inanmaktadırlar.

Zorunluluklar: Mükemmeliyetçiler, işlerin nasıl olması gerektiği konusunda kurallar koyarlar, bu kuralları bozduklarında suçluluk ve yetersizlik hissederler.

Başkalarına güvenme güçlüğü: Mükemmeliyetçiler, bir işi yaparken başkalarına görev verme veya iş paylaşımı konusunda güçlük çekerler.

Uygunsuz sosyal karşılaştırma: Mükemmeliyetçiler, kendilerini sürekli diğer insanlarla karşılaştırmakta ve bu karşılaştırmalar sonucu daha fazla olumsuz duygu hissetmektedirler.

Antony ve Swinson'a (2000) göre davranış ile düşünceler arasındaki ilişki karmaşıktır. İnançlar, beklentiler ve yorumlar davranışları etkiler. Bir işi yapmanın tek yolu olduğuna inanan insanlar başkalarından yardım almak yerine işlerini kendi başlarına yapmayı tercih edeceklerdir. Dönem ödevinin mükemmel olması gerektiğine inanan öğrenci kendi için belirlediği standartlara ulaşamayacağını anladığında ödevlerine ya hiç başlamaz ya da kısa zamanda pes eder. Bazen davranışlar da düşünceleri etkiler. Davranışların inançları korumak gibi bir işlevi vardır. Bireyler genellikle inançlarına uygun deneyimler ararlar ve bu inançları barındıran olaylara, inançlarına ters düşen olaylardan daha fazla dikkat ederler. Bu eğilim olumsuz düşünce kalıplarını değiştirmeyi zorlaştırır. Mükemmeliyetçi davranışlar çoğu insanın belirlediği standartlara ulaşmak için gösterdiği davranış tipine içerik olarak benzer ancak sıklık ve yoğunlukları farklıdır. Mükemmeliyetçilerin gösterdiği davranışların bazıları şu şekilde sıralanabilir;

Aşırıya kaçmak: Mükemmeliyetçilikte kaygı ya da kişinin performans standartlarına ulaşamama ihtimaline karşı duyduğu rahatsızlık görüldüğünden mükemmeliyetçi insanlar genellikle davranışlarında aşırıya kaçarlar. Aşırıya kaçmak bir davranış hata olmayacağından emin olana kadar tekrarlamaktır.

Aşırı kontrol etme ve teminat arayışı: Mükemmeliyetçiler işleri düzgün yaptıklarından emin olmak isterler. Bu nedenle doğru yapıp yapmadıklarını sıklıkla kontrol ederler ve beklenen standarta ulaşıp ulaşmadıkları hakkında sürekli teminat ararlar.

Aşırı düzenleme ve liste yapma: Mükemmeliyetçiler yapılacaklar listesi ya da eşyaları belli bir düzene göre dizme gibi detaylarla çok meşgul olurlar. Belli bir seviyede düzenleme yapmak faydalı olmasına rağmen aşırı düzenleme işlerin bitirilmesine engel olabilir.

Karar verme güçlüğü: Mükemmeliyetçiler genellikle karar vermede güçlük yaşarlar çeşitli alternatiflerle karşılaşan mükemmeliyetçi bireyler genellikle telafisi mümkün olmayan hatalar yapmaktan korkarlar ve karar vermekte zorlanırlar.

Erteleme: Mükemmeliyetçiler bir işe başlamayarak işi mükemmelin altında yapma olasılığından kurtulmuş olacaktır.

Yetki verememe: Mükemmeliyetçi birey karşısındakinin işi mükemmel yapacağına güvenemediğinden işbirliği yapamaz başkasına yetki veremez bütün işi tek başına yapmaya çalışır.

Çok çabuk pes etmek: Mükemmeliyetçi bireyler belli bir amaca ya da hedefe ulaşamayacakları endişesiyle denemekten vazgeçerler (Antony ve Swinson, 2000).

2.2.Varolan Ölçekler

Varolan ölçekleri incelediğimizde mükemmeliyetçiliği sadece olumsuz yönüyle alan ölçekler ve mükemmeliyetçiliği olumlu ve olumsuz yönüyle alan ölçekler olmak üzere iki grupta toplandığını görüyoruz. Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (MPS; Hewitt ve Flett, 1991), Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (FMPS, Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate, 1990) ve Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (Weisman ve Beck, 1978) mükemmeliyetçiliği olumsuz yönüyle ele alırken, Yaklaşık Mükemmellik Ölçeği (Gözden geçirilmiş) (APS-R, Slaney, Kenneth, Mobley, Trippi, Ashby ve Johnson, 1996), Uyumlu/Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği (AMPS, Rice, Preusser, 2002a) ve Olumsuz ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği (PANPS-Terry-Short, Owens, Slade ve Dewey, 1995) ise mükemmeliyetçiliğin hem olumlu hem olumsuz yönlerini ölçmektedir.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği “Multidimensional Perfectionism Scale” (MPS; Hewitt ve Flett, 1991):

Yetişkinlerin mükemmeliyetçilik kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik hazırlanan ölçek her birinde on beş madde bulunan “Kendine yönelik (self-oriented) mükemmeliyetçilik”, “Başkasına yönelik (other-oriented) mükemmeliyetçilik” ve “Sosyal kaynaklı (socially prescribe) mükemmeliyetçilik” olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Maddeler yedili likert tipi bir ölçekle (1=kesinlikle katılıyorum, 7=kesinlikle katılmıyorum) puanlanmaktadır.

Kendine yönelik (self-oriented) mükemmeliyetçilik alt ölçeği (Örnek madde, “Benim bir amacım, yaptığım her şeyde mükemmel olmaktır”-“One of my goal is to be perfect in everything I do”), kişinin kendine yönelik belirlediği yüksek standartlar ve aşırı mükemmeliyetçilik motivasyon düzeyini belirtmektedir. Başkasına yönelik (other-oriented) mükemmeliyetçilik alt ölçeği (Örnek madde, “Birinden bir şey yapmasını istediğimde, onu hatasız yapmasını beklerim”-“If I ask someone to do something, I expect it to be done flawlessly”), kişinin başkalarına yönelik gerçekçi olmayan beklentilerini ölçmektedir. Sosyal kaynaklı (socially prescribe) mükemmeliyetçilik alt ölçeği (Örnek madde, “yaptığım bir iş kusursuz değilse, çevremdekiler tarafından yetersiz bulunur”-“Anything I do that is less than excellent, will be seen as poor work by those around me”) ise başkalarının inanç ve standartlarının kişi üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Ölçeğin güvenirlik çalışması 156 üniversite öğrencisinden oluşan örneklem grubu ile yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucu elde edilen Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ranjı .82 ile .87 arasındadır. Toplam 436 psikiyatrik hastadan oluşan örneklem grubu üzerinde üç ay arayla uygulanan test tekrar test güvenirlik katsayısı alt ölçekler için .60 ile .69 arasında bulunmuştur. Alt ölçek puanları arasındaki korelasyon ranjı .25 ile .40 arasındadır. Ölçekle 1106 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmanın faktör analizi sonucunda bu üç faktörün toplam varyansın % 36’sını açıkladığı görülmüştür. Başka bir çalışmada ölçek 263 psikiyatrik hastadan oluşan bir örneklem grubunda uygulanmış ve üç faktörün varyansın % 34’ünü açıkladığı bulunmuştur. Adı geçen çalışmada Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ranjı .74 ile .88 arasında belirtilmiştir (Akt. Slaney ve Rice, Mobley, Trippi ve Ashby, 2001).

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Oral (1999), tarafından 333 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda üç faktörün toplam varyansın % 37.5'ini açıkladığı görülmüş. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı “Kendine yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .91, “Başkasına yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .80, “Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için ise .73 olarak bulunmuştur. Altölçekler madde toplam korelasyon katsayıları ise “Kendine yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .20 ile .75 arasında, “Başkasına yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .22 ile .60, “Sosyal etkili mükemmeliyetçilik” alt ölçeği .31 ile .52 arasında bulunmuştur. Benzer sonuçlar Dinç'in (2001) yine 210 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmasında da bulunmuştur. Adı geçen çalışmada, ölçeğin toplam varyansın % 34.33'sini açıkladığını bulmuştur. Ölçeğin cronbach alfa iç tutarlık katsayısı “Kendine yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .90, “Başkasına yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .83, “Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik” alt ölçeği için .74 olarak bulunmuştur.

Flett, Hewitt, Boucher, Davidson ve Munro (1997) yaptıkları çalışmayla MPS'nin çocuklara uyarlamasını yapmışlardır. Bu çalışma sonucunda MPS'den farklı olarak 22 madde ve iki boyuttan oluşan Çocuk ve Ergen Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Child and Adolescent Perfectionism Scale) geliştirilmiştir. Ölçek, bireyin kendine yönelik gerçekçi olmaya yüksek standartlar belirlemesini ve mükemmel olmaya yönelik güçlü motivasyonu ifade eden “kendine yönelik mükemmeliyetçilik (self oriented perfectionism-12 madde)” ve bireyin algıladığı başkalarının bireye yönelik gerçekçi olmayan standart ve beklentileri ifade eden “sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik (socially prescribed perfectionism-10 madde)” iki alt ölçekten oluşmaktadır. Maddeler beşli likert tipi bir ölçekle (1=kesinlikle katılıyorum, 5=kesinlikle katılmıyorum) puanlanmaktadır. “Kendine yönelik mükemmeliyetçilik” alt ölçeğinin cronbach alfa değeri .90, “Sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik” alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri ise .89 bulunmuştur.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği “Multidimensional Perfectionism Scale” (FMPS, Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate, 1990):

Ölçek 35 madde ve altı alt ölçekten oluşmaktadır. Maddeler beşli likert tipi ölçekle (1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır. Ölçeği oluşturan alt ölçekler, “Hata yapma endişesi ” alt ölçeği, “Kişisel standartlar” alt ölçeği, “Davranışlardan şüphe” alt ölçeği, “Organizasyon” alt ölçeği, “Ebeveyn beklentisi” alt ölçeği ve “Ebeveyn eleştirisi” alt ölçeğidir.

“Hata yapma endişesi (concern about making mistakes)” alt ölçeği (9 madde, örneğin: Bir hata yaparsam yıkılırım.- I should be upset, if I make a mistake), bireyin hata yapmaya karşı duyarlılık düzeyini ölçmektedir. “Kişisel standartlar (personal standards)” alt ölçeği (7 madde, örneğin: Çoğu insandan yüksek amaçlarım var-I set higher goals than most people), bireyin kendisi için belirlediği standart ve beklenti düzeyini ölçmektedir. “Ebeveyn eleştirisi (parental criticism)” alt ölçeği (4 madde, örneğin: Çocukken mükemmel yapamadığım şeyler için cezalandırıldım.-As a child, I was punished for doing things less than perfect), ebeveynin bireyin yaptığı hatalara karşı eleştiri yapma düzeyini ölçmektedir. “Davranışlardan şüphe (doubt about actions)” alt ölçeği (4 madde örneğin: Günlük yaptığım basit şeyler hakkında genellikle kuşkularım vardır. I usually have doubts about the simple everyday things I do) bireyin bir işi yaparken doğru yapıp yapmama konusundaki kuşku düzeyini ölçmektedir. “Ebeveyn beklentisi (parental expectation)” alt ölçeği (5 madde, örneğin: Ailem benim için yüksek standartlar belirliyor - My parents set very high standards for me) ise bireyin ailesinin beklenti ve standart düzeyini ölçmektedir. “Organizasyon (organization)” alt ölçeği (6 madde, örneğin: Düzenli bir insan olmak için çalışıyorum - I try to be an organized person), ise bireyin düzen ihtiyacı ve organizasyon düzeyini ölçer. Ölçeklerden alınan yüksek puan, yüksek mükemmeliyetçilik düzeyini göstermektedir.

Frost, Marten, Lahart ve Rosenblate (1990), 282 üniversite öğrencisinden oluşan örneklem üzerinde yaptıkları çalışmada, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısını .77 (Davranışlardan Şüphe) ile .93 (Organizasyon) arasında bulmuşlardır. Ölçeğin toplam Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .90 olarak belirtilmiştir. Yapılan faktör analizinde

altı faktörün toplam varyansın % 54'ünü açıkladığı belirtilmiştir (Akt. Rice ve Dellwo, 2001).

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması, Özbay ve Mısırlı-Taşdemir (2003) tarafından değişik fen liselerinde okuyan 489 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Faktörlerin toplam varyansın 47.8'ini açıkladığı belirlenmiştir. Testin güvenilirliği maddeler arası iç tutarlılık yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve cronbach alfa değerlerinin alt testler için .63 ile .87 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .83, yarıya bölme güvenilirlik katsayısı ise .80 bulunmuştur.

Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (Weisman ve Beck, 1978):

Depresyonla ilişkili olan fonksiyonel olmayan tutumların ortaya çıkma sıklığını ölçen 40 maddeden oluşan 1 (tümüyle katılıyorum) ile 7 (hiç katılmıyorum) arası puanlanan likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin fonksiyonel olmayan tutumların sıklığını gösterir. Ölçek, "Mükemmeliyetçi tutum" (17 madde), "Onaylanma İhtiyacı" (11 madde), "Bağımsız tutum" (6 madde) ve "Değişken tutum" (5 madde) olmak üzere dört alt ölçekten oluşur. "Mükemmeliyetçi tutum" alt ölçeği (Örnek madde: İnsanların bana saygı göstermeleri için her zaman başarılı olmam gerekir) depresyonla ilişkili mükemmeliyetçi eğilimleri ölçmeye yöneliktir. Bu alt ölçek mükemmeliyetçilik ölçekleri yaygınlaşmadan önce mükemmeliyetçiliği ölçmek amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca Burns (1980) tarafından altölçekteki 10 maddeden bir mükemmeliyetçilik ölçeği geliştirilmiştir. (Akt.Slaney, Ashby ve Trippi, 1995).

Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği, Şahin (1992) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış, geçerlik-güvenirlik çalışması toplam 345 üniversite öğrencisinden oluşan örneklem grubu üzerinde uygulanması sonucu Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .79, madde toplam puan korelasyon ortalaması ise .34 bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayıları .54 ile .84 arasında değişmektedir (Akt. Savaşır ve Şahin, 1997).

Burns Mükemmeliyetçilik Ölçeği “Burns Perfectionism Scale” (Burns, 1980):

Bu ölçek “Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği”nin mükemmeliyetçiliği ölçen 10 maddesinin uyarlanması sonucu elde edilmiştir. Ölçek beşli likert tipinde olup, aslında aşırı yüksek kişisel standartlar ve performans endişesiyle ilgilidir. Hewitt ve Dyck (1986) ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmış ve iki ay aralıkla ölçülmüş olan test tekrar test geçerliği .63, cronbach alfa değeri ise .70 bulunmuştur. Aynı çalışmada mükemmeliyetçilik ile depresyon ve stresli yaşam olayları arasında yüksek ilişki bulmuşlardır. Burns Mükemmeliyetçilik Ölçeği, mükemmeliyetçiliği ölçmede çok yaygın olarak kullanılmış bir mükemmeliyetçilik ölçeğidir. (Akt.Slaney, Ashby, Trippi, 1995).

Yaklaşık Mükemmellik Ölçeği (Gözden geçirilmiş), “Almost Perfect Scale-Revised” (APS-R, Slaney, Mobley, Trippi, Ashby ve Johnson, 1996):

Bu ölçek Slaney ve Johnson’un (1992) geliştirdikleri, Yaklaşık Mükemmellik Ölçeği’nin (Almost Perfect Scale) gözden geçirilmiş halidir. Slaney ve Johnson’un (1992) geliştirdikleri, Yaklaşık Mükemmellik Ölçeği’nin mükemmeliyetçiliğin olumsuz yönüne odaklandığı düşünülerek gözden geçirilmesine gerek duyulmuş ve 1996’da Slaney ve arkadaşları tarafından tekrar düzenlenmiştir. “Standartlar”, “düzen” ve “çelişki” olmak üzere üç alt ölçekten oluşan bu ölçekte toplam ve 23 madde bulunmaktadır. Maddeler yedili likert tipi ölçekle (1=kesinlikle katılmıyorum, 7=kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır. “Standartlar (Standards)” alt ölçeği (7 madde, örneğin: Kendim için yüksek beklentilerim var - I have high expectations for myself) bireyin kendisiyle ilgili belirlediği standart ve beklenti düzeylerini ölçmektedir. “Düzen (Order)” alt ölçeği (4 madde, örneğin: Düzenli bir insanım - I am an orderly person) bireyin organizasyon ve düzen ihtiyaç düzeyini ölçmektedir. “Çelişki (Discrepancy)” alt ölçeği (12 madde, örneğin: Performansım standartlarıma nadiren ulaşır - My performance rarely measures up to my standards) ise bireyin performansı ile standartları arasındaki uyumsuzluk ve bu uyumsuzluğun oluşturduğu rahatsızlık düzeyini ölçmektedir. Bu alt ölçeklerden “Standartlar” ve “Düzen” alt ölçekleri mükemmeliyetçiliğin olumlu yönünü ölçerken, “Çelişki” alt ölçeği olumsuz yönünü ölçmektedir.

Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmaları iki ayrı üniversiteden toplam 809 kişiye uygulanmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizinde üç faktörün varyansın % 45'ini açıkladığı bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları, Standartlar alt ölçeği için .85, Çelişki alt ölçeği için .92 ve Düzen alt ölçeği için .68 olduğu belirtilmiştir. (Slaney ve Arkadaşları, 1996).

Uyumlu/Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği - Adaptive/Maladaptive Perfectionism Scale (AMPS, Rice ve Preusser, 2002):

Uyumlu/Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği 27 maddeden oluşan, 1 (gerçekten bana uygun değil) ile 4 (gerçekten bana uygun) arasında puanlanan likert tipi bir ölçektir. Bu ölçek “Hatalara duyarlılık”, “Koşullu benlik saygısı”, “Saplantılı davranış” ve “Onaylanma ihtiyacı” olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. “Hatalara duyarlılık (Sensitivity to Mistakes)” alt ölçeği (9 madde, örneğin: Hata yapmaktan korkarım - I am fearful of making mistake) bireyin hata yapmaya karşı duyarlılığını ve dikkatini ölçmektedir. “Koşullu benlik saygısı (Contingent Self- Esteem)” alt ölçeği (8 madde, örneğin: Bir etkinlik yaptıktan sonra kendimi mutlu hissedirim - After doing an activity, I feel happy) bireyin koşullara bağlı kendini değerlendirme düzeyini ölçmektedir. “Saplantılı davranış (Compulsiveness)” alt ölçeği (6 madde, örneğin: Bir şeyi yapmak çok zamanımı alır çünkü,tekrar tekrar kontrol ederim - I take a long time to do something because I check it many times) bireyin davranışlarından şüphe ve tekrarlama düzeyini ölçmektedir. “Onaylanma ihtiyacı (Need for Admiration)” alt ölçeği (4 madde, örneğin: Mükemmel olmak istiyorum böylece diğerleri benden hoşlanacaklar - I want to be perfect so that others will like me) bireyin dışsal odaklılık düzeyini ölçmektedir.

Ölçeğin güvenirlik çalışması dördüncü ve beşinci sınıfta okuyan toplam 301 öğrenciden oluşan örneklem grubu üzerinde uygulanmıştır. Ölçeğin madde toplam puan korelasyon ranjları, “Koşullu benlik saygısı” alt ölçeği için .53 ile .72 arası, “Hatalara duyarlılık” alt ölçeği için .57 ile .78 arası, “Saplantı davranış” alt ölçeği için .66 ile .72, “Onaylanma ihtiyacı” alt ölçeği için .67 ile .71 arası olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları “Hatalara duyarlık” alt ölçeği için .91, koşullu “Benlik saygısı” alt ölçeği için .86, “Saplantılı davranış” alt ölçeği için .87 ve

“Onaylanma ihtiyacı” alt ölçeği için ise .85 olarak bulunmuştur (Rice ve Preusser, 2002).

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği-Positive and Negative Perfectionism Scale (PANPS, Terry-Short, Owens, Slade ve Dewey, 1995)

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği, 40 maddeden oluşan, 1 (gerçekten bana uygun değil) ile 5 (gerçekten bana uygun) arasında puanlanan likert tipi bir ölçektir. Bu ölçek olumlu (normal) mükemmeliyetçilik (Herkesin kazanan birini seveceğini düşünüyorum- I think everyone loves a winner) ve olumsuz (nevrotik) mükemmeliyetçilik (Amaçlarımı başardığım zaman doyumсуuzluk hissediyorum- When I achieve my goals I feel dissatisfied) olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Her bir alt ölçek 20 sorudan oluşmaktadır. Alt ölçeklerden alınacak puanlar 20 ile 100 arasında değişmektedir. Alt ölçeklerden yüksek puan almak negatif veya pozitif mükemmeliyetçiliğin yüksekliğini gösterir. Ölçeğin cronbach alfa değerleri olumlu mükemmeliyetçilik için .83, olumsuz mükemmeliyetçilik için .81 dir. Yapı geçerliliği çalışmasında ölçek puanları yeme bozukluğu tanısı konan hasta grubunun % 86’sını tanımlamıştır (Terry-Short, Owens, Slade ve Dewey, 1995).

Haase ve Prapavessis (2004), 540 sporcu üzerinde yaptıkları çalışmada PANPS’nın doğrulayıcı faktör analizi uygulamışlar ve 19 maddeden oluşan iki alt ölçekli yeni bir yapı bulmuşlardır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeğinde bulunan 7 maddenin faktör yüklerinin .51 ile .68 arasında değiştiği, özdeğerlerinin 6.10 ve varyansın % 15.25’ini açıkladığı, Cronbach alfa değerinin ise .75 olduğu görülmüştür. Olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeğinde bulunan 12 maddenin faktör yüklerinin .41 ile .69 arasında değiştiği, özdeğerlerinin 4.41 ve varyansın % 11.02’sini açıkladığı Cronbach alfa değerinin ise .79 olduğu bulunmuştur.

2.3 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde mükemmeliyetçilik konusunda yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.3.1 Mükemmeliyetçilik Konusunda Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Mükemmeliyetçilik konusu son yıllarda çok revaçta olan konulardan biridir. Mükemmeliyetçiliğe olan ilgi gün geçtikçe de artmaktadır. Mükemmeliyetçilik üzerine 1980'li yıllarda 102 tane çalışma yapılırken, 1990'lı yıllarda bu sayı yaklaşık % 330'luk bir artışla 336'ya çıkmıştır (Flett ve Hewitt, 2002). İlk yapılan çalışmalar tek boyutlu olumsuz mükemmeliyetçilik yaklaşımını içerirken günümüzde çok boyutlu mükemmeliyetçilik olarak ele alınan çalışmaların çoğunlukta olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bazı araştırmacılara göre (Shafran, Cooper ve Fairburn, 2002) klinik mükemmeliyetçilik patolojiktir ve çok boyutlu olamaz.

Parker (1997), 6. sınıfta öğrenim gören 820 yetenekli öğrencilerle yaptığı çalışmada Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Frost ve arkadaşları, 1991) uygulaması sonucunda, mükemmeliyetçi olmayanlar, sağlıklı (olumlu) mükemmeliyetçiler ve işlevsel olmayan (olumsuz) mükemmeliyetçiler olmak üzere üç tip öğrencinin bulunduğunu tespit etmiştir. Olumsuz mükemmeliyetçiler yüksek kişisel standartlar gösterdikleri ve diğerleriyle karşılaştırıldıklarında hata yapma, aile beklentisi ve eleştirisi ile kendinden şüphe boyutlarında yüksek kaygı gösterdikleri bulunmuştur. Olumlu mükemmeliyetçiler ise yüksek standartlar ifade etmişler ve düzeni tercih etmişlerdir. Diğerlerine göre göreceli olarak daha az kendinden şüphe duydukları ve aileden daha az eleştiri aldıklarını belirtmişlerdir. Çalışma sonucunda olumlu mükemmeliyetçilerin diğerlerine göre daha özenli, dikkatli, amaç odaklı ve uyumlu, olumsuz mükemmeliyetçiler ise daha tedirgin, sosyal bağlantısız ve değişken bir yapıya sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Hawkins, Watt ve Sinclair (2001) ortaokulda okuyan 409 kız öğrenciden oluşan örnekleme, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni (Frost ve arkadaşları, 1991) kullandıkları çalışmada benzer şekilde, mükemmeliyetçi olmayanlar, sağlıklı (olumlu) mükemmeliyetçiler ve sağlıksız (olumsuz) mükemmeliyetçiler olmak üzere üç tip öğrencinin bulunduğunu tespit etmiştir. Araştırma sonucunda olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçi öğrenciler, mükemmeliyetçi olmayan öğrenciler göre standartlar koymaya daha fazla ilgilidirler. Mükemmeliyetçi olmayanlar ve olumsuz mükemmeliyetçiler, düzen ve organizasyonda orta sonuçlar gösterirken, olumlu mükemmeliyetçiler düzen ve organizasyon gereksiniminde yüksek puanlarla

diğerlerinden belirgin şekilde ayrılırlar. Ayrıca bu çalışmada çalışmalarında öğrencilerin depresyon, stres ve kaygı düzeyleri de ölçülmüş, üç ölçekten de en yüksek puanları olumsuz mükemmeliyetçilerin aldığı görülmüştür.

Mükemmeliyetçiliğin çocukluktaki gelişiminde aile faktörüyle ilişkisi bir çok çalışmada ele alınmıştır. Rice ve Mirzadeh (2000) üniversite öğrencileriyle yaptıkları ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni (Frost ve arkadaşları, 1991) kullandıkları çalışmada mükemmeliyetçilik tipleri ile aileye bağlanma arasında bir ilişki olduğunu bildirmektedirler. Olumlu mükemmeliyetçilerin olumsuz mükemmeliyetçilere göre ailelerine daha kaygısız bağlandıklarını belirlemişlerdir. Rice, Ashby ve Preusser (1996) ergenlerle yaptıkları ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Frost ve arkadaşları, 1991)'ni kullandıkları çalışmada olumsuz mükemmeliyetçi ergenlerin olumlu mükemmeliyetçi ergenlere göre ailelerinin çok eleştirmeleri ve yüksek beklentileri olmasından daha fazla şikayet etmişlerdir. Randolph ve Dykman (1998) yaptıkları çalışmada Foksyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği (Beck, 1978)'nin "Mükemmeliyetçi tutum" alt ölçeği kullanılarak ölçülen olumsuz mükemmeliyetçilik tutumlarının "yetersiz anne babalık" özellikle de "eleştiren ve aşırı beklentileri olan ana babalık" ile ilgisinin bulunduğunu belirtmişlerdir.

Enns, Cox ve Clara (2002), 261 üniversite öğrenciyle, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Hewitt ve Flett, 1991) ile Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'ni (Frost ve arkadaşları, 1991) kullandıkları çalışmada olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ve depresyon eğiliminin çocukluk yıllarında ana-baba deneyimleri ile ilişkilerini incelemişlerdir. Çalışmada olumsuz mükemmeliyetçilerin hem "Mükemmelci ebeveynlik" hem de "Sert (harsh) ebeveynlikle" pozitif yönde yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur. Buna karşılık olumlu mükemmeliyetçilik ile "Mükemmeliyetçi ebeveynlik" arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki bulunurken "Sert (harsh) ebeveynlik" arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Accordino, Accordino ve Slaney (2000), 123 lise öğrencisinden oluşan bir örnekleme yaptıkları, Yaklaşık Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Slaney ve Arkadaşları, 1996) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'ni (Rosenberg, 1965) kullandıkları çalışmada mükemmeliyetçilikle başarı arasında ilişki bulmuşlardır. Çalışma sonuçlarına

göre olumlu mükemmeliyetçiler, olumsuz mükemmeliyetçilere göre daha fazla akademik başarı motivasyonuna ve akademik başarıya sahipler. Çalışma sonucuna göre olumsuz mükemmeliyetçi puanları ile akademik başarı (Genel Not Ortalaması-GNO) puanları arasında negatif yönde bir ilişki vardır. Aynı araştırmada olumlu mükemmeliyetçilikle benlik saygısı arasında olumlu yönde bir ilişki, olumsuz mükemmeliyetçilikle benlik saygısı arasında olumsuz yönde bir ilişki bulunmuştur.

Mükemmeliyetçilik ile psikolojik sorunlar arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda araştırma vardır. Mükemmeliyetçilik ile depresyon arasındaki ilişki en sık rastlanan araştırma konusudur. Powers, Zuroff ve Topciu (2004), üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada depresyon ve mükemmeliyetçilik arasında olumlu yönde ilişki bulmuşlardır. Enns ve Cox (1999) yaptıkları çalışmada depresyonla Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Hewitt ve Flett, 1991) "Kendine yönelik", "Başkasına yönelik" ve "Sosyal kaynaklı" mükemmeliyetçilik boyutları ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1991) "Hata yapma endişesi", "Davranışlardan şüphe", "Aile eleştirisi" ve "Aile beklentileri" boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulunurken, Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin "Kişisel standartlar" ve "Organizasyon" boyutlarıyla depresyon arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Flett, Besser, Davis ve Hewitt (2003), üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada depresyon ile Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Hewitt ve Flett, 1991) sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik boyutu arasında olumlu yönde ilişki bulunurken, kendine yönelik ve başkasına yönelik mükemmeliyetçilik arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Aynı çalışmada kendini kabul ile her üç mükemmeliyetçilik boyutuyla da negatif yönde ilişki bulunmuştur.

Hewitt ve Arkadaşları (2002), 10-15 yaşları arasında 115 çocuktan oluşan örnekleme yaptıkları çalışmada depresyonla Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (Hewitt ve Flett, 1991)'nin "Kendine yönelik" mükemmeliyetçilik ve "Sosyal kaynaklı" mükemmeliyetçilik altölçekleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Aynı şekilde araştırmada kaygı ile "Kendine yönelik" mükemmeliyetçilik ve "Sosyal kaynaklı" mükemmeliyetçilik arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Sumi ve Konda (2002) yaptıkları çalışmada nevroitik (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile depresyon ve kaygı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulmuşlardır.

Kawamura, Hunt, Frost ve DiBartolo (2001), 209 üniversite öğrencisiyle yaptıkları araştırmada uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile kaygı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken uyumlu mükemmeliyetçilik ile kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Enns, Cox ve Clara (2002) ise üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada depresyon ile uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde olumlu yönde bir ilişki, uyumlu (olumlu) mükemmeliyetçilik arasında ise negatif yönde ilişki bulmuşlardır.

Vincent ve Walker (2000), bir grup imsonia hastası ve normal bireylerle yaptıkları araştırmada imsonia hastaları ile normal bireyler arasında Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1991) "Davranışlardan şüphe", "Aile eleştirisi" ve "Hata yapma endişesi" altölçeklerinde anlamlı farklılıklar bulunmuş fakat "Kişisel standartlar" ve "Aile beklentileri" boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ayrıca Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Hewitt ve Flett, 1991) üç boyutunda da imsomia hastaları ile normal grup arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Vincent ve Walker (2000) çalışmalarında olumlu mükemmeliyetçilik ile olumsuz mükemmeliyetçilik farkının çalışmalarında ortaya çıktıklarını belirtmişler. İmsomia hastalarının normal gruba göre daha fazla olumsuz mükemmeliyetçilik puanı alırken olumlu mükemmeliyetçilik puanları iki grup arasında farklılık göstermemiştir.

Soenens, Vansteenkiste, Luyten, Duriez ve Goossens (2004) yaptıkları çalışmada uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile depresyon arasında, pozitif yönde anlamlı bir ilişki, benlik saygısı ile arasında negatif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Benzer şekilde Preusser, Rice ve Ashby (1994) yaptıkları çalışmada uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile depresyon arasında pozitif yönde, benlik saygısıyla arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Rice, Ashby ve Slaney (1998) yaptıkları çalışmada uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile depresyon arasında pozitif yönde, benlik saygısı ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Fakat uyumlu (olumlu) mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Bununla beraber Ashby ve Rice (2002) ise araştırmaları sonucunda uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, uyumlu (olumlu) mükemmeliyetçiliğin bir boyutu olan standartlar ile benlik saygısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Fakat olumlu mükemmeliyetçiliğin başka bir boyutu olan düzen ile benlik saygısı arasında ilişki

bulunamamıştır. Stumpf ve Parker (2000) yaptıkları çalışmada olumlu mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, olumsuz mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı arasında negatif yönde bir ilişki bulmuşlardır. Görüldüğü gibi mükemmeliyetçiliği olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alan araştırmalarda olumsuz mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı arasında negatif yönde ilişki bulunurken, olumlu mükemmeliyetçilik ile benlik saygısı arasında çelişkili sonuçlar bulunmuştur.

Bastiani, Rao, Weltzin ve Kaye (1995) yaptıkları çalışmada anoreksia hastalarının normal gruba göre kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve başkasına yönelik mükemmeliyetçilik boyutlarında anlamlı şekilde yüksek puan almışlardır. Yine Cockell, Hewitt, Seal, Sherry, Goldner, Flett ve Remick (2002), yaptıkları benzer çalışmada aynı şekilde anoreksia hastalarının normal gruba göre kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve başkasına yönelik mükemmeliyetçilik boyutlarında anlamlı şekilde yüksek puan almışlardır. Sutandar-Pinnock, Woodside, Carter, Olmsted ve Kaplan (2002), yeme bozukluğu olan ve olmayan bireylerden oluşan örnekleme yaptıkları çalışmada yeme bozukluğu olanların, olmayanlara göre daha yüksek mükemmeliyetçilik gösterdiklerini bulmuşlardır. Benzer şekilde Ashby, Kottman ve Schoen (1998) yaptıkları çalışmada yeme bozukluğu olan bir grup ile yeme bozukluğu olmayan başka bir grubu olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik puanları açısından karşılaştırmışlardır. Çalışma sonucunda yeme bozukluğuna sahip bireylerin olmayanlara göre olumsuz mükemmeliyetçilik puanları anlamlı bir şekilde yüksek çıkarken, olumlu mükemmeliyetçilik puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Donaldson, Spirito ve Farnett (2000) gençlerde intiharın mükemmeliyetçilik, umutsuzluk ve depresyonla ilişkisini inceledikleri çalışmalarında, mükemmeliyetçiliğin gençlerde intihar düşüncesinin oluşumunda etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik, umutsuzlukla anlamlı bir ilişki gösterirken kendine yönelik mükemmeliyetçilik ile umutsuzluk arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Hunter ve O'Connor (2003) intihar etmiş bireylerden ve kontrol grubundan oluşan örnekleme yaptıkları çalışmada sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik puanları intihar etmiş bireylerde yüksek çıkmıştır. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik puanları her iki grup arasında fark oluşturmamıştır. Kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, olumlu gelecek

düşüncesiyle pozitif yönde, umutsuzluk ile negatif yönde ilişki gösterirken, sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik diğerlerinin tam tersi olarak olumlu gelecek düşüncesiyle negatif yönde, umutsuzluk ile pozitif yönde ilişki göstermişlerdir.

Rheume, Freeston, Ladouceur, Bouchard, Gallant, Talbot ve Vallieres (2000) yaptıkları çalışmada olumsuz mükemmeliyetçilerin olumlu mükemmeliyetçilere göre obsesif-kompulsif eğilimleri daha yüksek bulunmuştur. Walsh ve Ugumba-Agwunobi. (2002) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada sınav kaygısı ile kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde ilişki bulmuşlardır.

Görüldüğü gibi yurt dışında mükemmeliyetçilik konusunda bir çok çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz boyutlarıyla, depresyon kaygı, yeme bozuklukları, uyku bozuklukları, benlik saygısı, intihar gibi çeşitli psikolojik durumla ilişkileri incelenmiştir.

2.1.2. Mükemmeliyetçilik Konusunda Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Türkiye’de mükemmeliyetçilik üzerine yapılmış fazla çalışma yoktur. Mevcut çalışmalarda üniversite ve lise öğrencilerine yönelik ve olumsuz mükemmeliyetçi bakışıyla yapılmış çalışmalardır.

Oral (1999), çalışmasında üniversite öğrencilerinde mükemmeliyetçi kişilik özelliği ve yaşam olaylarının depresyon belirtileriyle ilişkisini incelemiştir. Oral bu çalışmada Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği’nin (Hewitt ve Flett, 1991) Türkçe’ye uyarlanmasını yapmıştır. Çalışmada örnekleme Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde okuyan 333 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda “Kendine yönelik” ve “Başkalarına yönelik” mükemmeliyetçilik altölçekleri, Beck Depresyon Ölçeği puanları ile olumsuz yönde ilişki gösterirken, “Sosyal kaynaklı” mükemmeliyetçilik altölçeği, Yaşam Olayları Ölçeği’nden alınan puanlar ile Beck Depresyon Ölçeği puanları arasında olumlu yönde ilişki gösterdiği bulunmuştur.

Dinç (2001), üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme mükemmeliyetçiliğin depresif semptomlar ve öfke üzerindeki yordayıcı rolü ile olumsuz yaşam olaylarının

belirleyiciliğini incelediği araştırmasında kendine yönelik mükemmeliyetçilik ve başarı alanı ile ilgili olumsuz yaşam olayları etkileşimi, depresif semptomları anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Ancak sosyal alan ile ilgili olumsuz yaşam olaylarının sosyal kaynaklı mükemmeliyetçilik ile depresif semptomlar arasındaki ilişki üzerindeki belirleyici rolü anlamlı bulunmamıştır. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik boyutu ise sosyal alan ile ilgili yaşam olayları ile bir arada bulunduğu öfkeye yol açtığı bulunmuştur. Başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik boyutunun başarı alanı ile ilgili olumsuz yaşam olayları ile bir arada bulunduğu depresyona yol açtığı saptanmıştır.

Özbay ve Mısırlı-Taşdemir (2003) Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1991) Türkçe'ye uyarlama çalışmasını yapmışlardır. Çalışma değişik fen liselerinde okuyan 489 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Faktörlerin toplam varyansın 47.8'ini açıkladığı belirlenmiştir. Testin güvenilirliği maddeler arası iç tutarlılık yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve cronbach alfa değerlerinin alt testler için .63 ile .87 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .83, yarıya bölme güvenilirlik katsayısı ise .80 bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve ölçeğin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmaların örneklemi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi ile ölçeğin yanıtlanması ve puanlanması hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilköğretim ikinci kademedeki okuyan öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasıdır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2002-2003 ve 2003-2004 eğitim-öğretim yıllarında Adana ili merkez ilçeleri olan Seyhan ve Yüreğir'deki ilköğretim okullarında öğrenim gören 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Adana ili merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında ölçeğin geçerliliğini ve güvenilirliğini sınamak için gerçekleştirilen çalışmalarda yedi farklı örneklem alınmıştır. Örnekleme alınan ilköğretim okullarının belirlenmesinde, okullardaki öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri dikkate alınmıştır. Bu ilköğretim okullarındaki 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuşlardır. Kapsam geçerliliği (N=80), maddelerin ifade uygunluğu (N=180), yapı geçerliliği ilk çalışma (N=382), yapı geçerliliği ikinci çalışması (N=648), test-tekrar test güvenilirliği çalışması (N=82), ölçüt bağımlı geçerlilik çalışmaları (N1=145, N2=137) olmak üzere yedi farklı örneklem grubu ile çalışma yapılmıştır. Okullarda yapılan uygulamalarla ilgili gerekli izin Adana Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmıştır (Ek:6). Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ölçeği geliştirilmesi amacıyla sekiz aşamada yapılan çalışmalarla ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

3.3. Birinci Çalışma

Bu bölümde kapsam geçerliği için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.3.1. Birinci Çalışma Örnekleme

Geliştirilmesi düşünülen ölçeğin kapsam geçerliği için yapılan bu çalışmada, okul psikolojik danışmanı bulunduğu için öğretmenlere daha kolay ulaşılabileceği düşünülen ve farklı sosyo-ekonomik sınıftan öğrencilerin devam ettiği Mehmet Akif ve Emine Sapmaz İlköğretim Okulları kolay örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu iki okulda ikinci kademe görev yapan tesadüfi (random) örneklem yöntemiyle seçilmiş ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 10 branş öğretmeni (yaş ortalaması: 32, meslek kıdem ortalaması: 8) ve yine aynı okullarda 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş, yaş ortalaması: 12.60 olan 80 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Tablo-1

Birinci Çalışma Örneklem Grubunun Okul, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Okul	Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet		Öğretmen			Öğrenci				
	Kız	Erkek	Toplam	6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		Toplam
				K	E	K	E	K	E	
Mehmet Akif İ.Ö.O.	3	2	5	5	5	6	5	9	7	37
Emine Sapmaz İ.Ö.O.	4	1	5	6	3	8	4	12	10	43
Toplam	7	3	10	19		23		38		80

3.3.2. Birinci Çalışmada Veri Toplama Araçları:

Öğretmenlerle yapılan görüşmede araştırmacı tarafından hazırlanan, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formda “Mükemmeliyetçilik nedir?”, “Mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz yönleri var mıdır?” ve “Mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz yönleri varsa, özellikleri nelerdir?” olmak üzere üç soru yer almıştır.

Öğrencilerden ise mükemmeliyetçilik hakkında bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Ayrıca mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz yönlerini de kompozisyonda ele almaları istenmiştir.

3.3.3. Birinci Çalışmada Verilerin Toplanması

Ölçeğin kapsam geçerliğinin incelendiği ve madde havuzunun oluşturulduğu bu çalışmada yapılanlar üç işlemde anlatılmıştır.

İşlem 1

Madde havuzu oluşturulurken mükemmeliyetçilikle ilgili literatür incelenmiştir. “Mükemmeliyetçilik” hakkında çalışma yapan araştırmacıların kaynak olarak gösterdikleri Adler (1930, 1956), Horney (1975, 1995) ve Ellis (2002)’in çalışmalarındaki “Mükemmeliyetçilik” kavramı ve bu konuda yapılan araştırmalar incelenmesi sonucu madde havuzu oluşturmuştur.

Ayrıca güvenirlik ve geçerliği kanıtlanmış ve uluslararası çalışmalarda sıklıkla kullanılan, Frost ve arkadaşlarının (1990) geliştirdiği Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Flett ve arkadaşlarının (1991) geliştirdiği Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Asby ve arkadaşlarının (1996) geliştirdiği Yaklaşık Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Kenneth ve arkadaşlarının (2002) geliştirdiği Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği ile Terry-Short ve arkadaşlarının (1995) geliştirdiği Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği’nin maddeleri incelenmiştir.

İşlem 2

Çalışmanın örneklemini oluşturan 10 branş öğretmenin (7 kadın, 3 erkek) her biriyle yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla bireysel olarak görüşme yapılmıştır. Görüşmeler öğretmenlerin görev yaptıkları okulda, rehberlik ve psikolojik danışma servisinde veya öğretmenler odasında, öğretmenlerin dersleri olmadığı bir saatte yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür ve görüşme sırasında notlar alınmış, daha sonra metin halinde yazılmıştır.

İşlem 3

Diğer işlemlerde adı geçen okullarda örnekleme oluşturan öğrencilerden, Türkçe öğretmenleri yardımıyla Türkçe dersi sırasında mükemmeliyetçilik konusunda kompozisyon yazmaları istenmiştir. Bu çalışmaya 225 öğrenci katılmıştır. Fakat sadece 80 öğrenci çalışmanın amacı doğrultusunda kompozisyon yazdıkları için değerlendirmeye alınmış, diğer 135 öğrencinin yazdığı kompozisyonlar çalışmanın konusunun dışında olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır. Mükemmeliyetçilik soyut bir kavram olduğundan öğrencilerin kompozisyon yazarken problemler yaşayabileceği düşüncesiyle kompozisyon yazdırılan öğrenci sayısı yüksek tutulmuştur. Kompozisyon yazımları iki ders saatinde gerçekleştirilmiştir.

3.3.4. Birinci Çalışmada Verilerin Çözülmesi

Öğretmenlerle yapılan görüşme kayıtları ve öğrencilerin yazdıkları kompozisyonların içerik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen maddeler madde havuzuna eklenmiştir.

3.4. İkinci Çalışma

Bu bölümde, oluşturulan maddelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutlarını temsil edip etmediğinin belirlenmesi, uygun olmayan maddelerin çıkartılması ya da yazım ve anlatım bozukluğu olanların düzeltilmesi için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.4.1. İkinci Çalışmanın Örnekleme

Çukurova Üniversitesinde görev yapan 13 öğretim elemanı ikinci çalışmanın uzman grubunu oluşturmuşlardır. Öğretim elemanlarının 2'si Profesör, 1'i Doçent, 4'ü Yardımcı Doçent, 3'ü Öğretim Görevlisi, 3'ü Araştırma Görevlisi'dir. Çalışma için uzman grubu seçiminde öğretim elemanlarının psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzman olmaları dikkate alınarak belirlenmiştir.

3.4.2. İkinci Çalışmada Veri Toplama Araçları

Birinci çalışma sonucunda elde edilen maddeler sıralanmış ve numaralandırılmıştır. Her maddenin sonuna dört dereceli likert tipi derecelendirme ölçeği (1=Hiç Uygun Değil, 4=Tamamıyla Uygun) yerleştirilmiş ve maddelerin başına bir yönerge yazılarak ölçme aracı oluşturulmuştur.

3.4.3. İkinci Çalışmada Verilerin Toplanması

Belirlenen öğretim elemanları odalarında ziyaret edilerek, ölçme araçları verilmiş ve yapılan çalışmanın amacı anlatılmıştır. Öğretim elemanları maddelerle ilgili görüşlerini derecelendirme ölçeğini işaretlemiş, ayrıca birçok öğretim elemanı bazı maddelerle ilgili görüşlerini ölçek üzerine yazarak belirtmişlerdir.

3.4.4. İkinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi:

Öğretim elemanları maddelerin uygunluğunu derecelendirmişlerdir (1=Hiç Uygun Değil, 4=Tamamıyla Uygun). Toplanan veriler analiz edilmiş ve meslek elemanlarının her bir maddeye verdikleri yanıtların ortalaması hesaplanarak, 3 ve üzerinde olan maddeler madde havuzunda bırakılmıştır.

3.5. Üçüncü Çalışma

Bu bölümde oluşturulan maddelerin ifade uygunluğunu incelemek için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.5.1. Üçüncü Çalışmanın Örnekleme

Üst ve alt sosyo-ekonomik düzeyden öğrencilere ulaşmak amacıyla uygun örneklem yoluyla belirlenen Emine Sapmaz ve Vehbi Necip Savaşan İlköğretim okullarında tesadüfi örneklem yoluyla belirlenmiş 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören, yaş ortalaması 12.30 olan 63'ü kız, 107'si erkek toplam 180 öğrenci ilk formdaki madde

ifadelerinin anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek için yapılan çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Tablo-2

Üçüncü Çalışma Örnekleme Grubunun Okul, Sınıf Düzeyi ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Okul	Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet		6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		Toplam	
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Vehbi Necip Savaşan İ.Ö.O.	17	27	14	23	14	20	45	70		
Emine Sapmaz İ.Ö.O.	15	19	13	18	-	-	28	37		
Toplam	78		68		34		180			

3.5.2. Üçüncü Çalışmada Veri Toplama Araçları

Öğretmen görüşme kayıtları ve öğrenci kompozisyonlarıyla yapılan içerik çalışması ve literatür taraması sonucunda elde edilen ve uzman görüşlerine göre yeniden düzenlenen maddelerin sıraya konulması ve maddelerin başına bir yönerge yerleştirilmesiyle, maddelerin ifade uygunluğunu belirlemek için yapılan üçüncü çalışmanın veri toplama aracı oluşturulmuştur.

3.5.3. Üçüncü Çalışmada Verilerin Toplanması

Her iki okulda da okul yönetimiyle görüşülerek, uygun ders saatlerinde, okul rehber öğretmeni ve ders öğretmeni ile birlikte uygulamalar yapılmıştır. Uygulamalarda maddelerin dikkatlice okunması ve anlaşılmayan maddelerin belirtilmesi sözel olarak öğrencilere ifade edilmiştir. Anlaşılmadığı belirtilen maddeler not alınmıştır.

3.5.4. Üçüncü Çalışmada Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerden ölçeğin uygulanması sırasında anlamadıkları maddeleri sormaları istenmiş ve uygulaması sırasında öğrenciler tarafından anlaşılmadığı belirtilen maddeler not edilerek, bu maddelerin ifadeleri değiştirilmiş veya ölçekten çıkarılmıştır

3.6. Dördüncü Çalışma

Bu bölümde, önceki çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda oluşturulan ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.6.1. Dördüncü Çalışmanın Örnekleme

Ölçeğin ilk şeklinin yapı geçerliliğini incelemek için yapılan bu çalışmanın örneklemini, tabakalı örnekleme yoluyla belirlenmiş olan Yavuzlar, Bilfen, Sakarya, Orhangazi, Ramazanoğlu, Gazi ve Albay İbrahim Karaoğlanoğlu İlköğretim Okullarında öğrenim gören, tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen ikinci kademe öğrencileri oluşturmaktadır. Okullar belirlenirken örneklemin sosyo-ekonomik düzeyinin evreni yansıtması amacıyla Adana Büyükşehir Belediye sınırları, Seyhan nehri ve E-5 karayolu dikkate alınarak dört bölüm olarak düşünülmüştür. Bu bölümlerdeki okullaşma ve öğrenci oranları dikkate alınarak örneklem alınacak okullar belirlenmiştir.

Tabachnick ve Fidell (2001), genel bir kural olarak faktör analizi çalışmasında en az 300 kişiden oluşan bir örneklem olması gerektiğini belirtmektedirler. Bu nedenle çalışmada toplam 382 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi örnekleme alınmıştır. Adana'nın Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan bu ilköğretim okullarında her sınıf düzeyinde öğrenciye ulaşılmak istenmiş, fakat araştırmanın yapıldığı tarihte öğrenciler Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı'na hazırlanma nedeniyle okullarda 8. sınıf öğrencilerinin bulunmaması sebebiyle planlanan sayıda 8. sınıf öğrencisine ulaşamamıştır.

Tablo-3

Dördüncü Çalışma Örneklem Grubunun Okul ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul \ Sınıf Düzeyi	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Toplam
Yavuzlar İ.Ö.O.	28	24	12	68
Bilfen İ.Ö.O.	-	23	25	58
Orhangazi İ.Ö.O.	34	36	-	70
Sakarya İ.Ö.O.	27	-	-	27
Ramazanoğlu İ.Ö.O.	32	37	-	69
Gazi İ.Ö.O.	30	37	-	67
Albay İ. Karaoğlu İ.Ö.O.	-	-	37	37
Toplam	151	157	64	382

3.6.2. Dördüncü Çalışmada Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, daha önceki çalışmalar sonucu elde edilen maddeler tekrar sıraya konularak yeniden numaralandırılmış, ilköğretim öğrencileri için bir yönerge ile sınıf ve okul adlarını yazabilecekleri bir bölüm eklenmiştir. Öğrencilerin işaretleme yapacakları ölçek kısmında çalışma evreni dikkate alınarak öğrencilerin işaretlemeye problem yaşamamaları için dört dereceli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmasına karar verilmiştir. Öğrencilerin etkilenmemesi için 1-4 arasında rakamsal derecelendirme yerine a-d arasında harfle derecelendirme yapılmıştır (a=Bana hiç uygun değil, d=Bana tamamen uygun). Ayrıca ölçeğin adı “Kişilik Özellikleri Ölçeği” olarak belirtilmiş ve mükemmeliyetçilik kavramı kullanılmamaya çalışılmıştır.

3.6.3. Dördüncü Çalışmada Verilerin Toplanması

Belirlenen okullara, daha önce müdür veya okul psikolojik danışmanı ile bağlantı kurularak gidilmiş ve tesadüfi olarak belirlenen sınıflara ders saati sırasında girilerek ölçek uygulaması yapılmıştır. Ölçeklerin cevaplanmasına geçilmeden önce ölçek yönergesi öğrencilere sözel olarak da ifade edilmiştir ve uygulamalar ortalama 65 dakika sürmüştür. Bazı sınıflardaki uygulamalar okulun rehber öğretmeni tarafından yapılmıştır.

3.6.4. Dördüncü Çalışmada Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler SPSS 9.0 paket programına kodlanarak girilmiştir. Elde edilen veriler sırayla amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir. Ölçeğin ilk şeklinin yapı geçerliğini sınamak amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda özdeğerleri 2.00 ve üzerinde olan faktörler dikkate alınmıştır. Ayrıca ölçeğin faktör sayısını belirlemek için faktörlere ait özdeğerlerinin grafik dağılımı incelenmiştir. Faktör sayısı belirlendikten sonra varimaks dönüştürme yöntemiyle ana bileşenleri analizi yinelenmiştir. Literatürde (Slaney, Rice, Mobley, Trippi ve Ashby 2001) olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilikle ilgili faktörlerin birbirleriyle korelasyonu düşük belirtildiği için varimaks dönüştürme yöntemi seçilmiştir (Tabachnick ve Fidel, 2001).

Yapı geçerliği analizi sonucunda basit ve kararlı bir faktör yapısının elde edilmesine çalışılmış ve bunun için aşağıdaki ölçütler belirlenmiştir.

- Her bir faktörün özdeğerinin en az 1.00 olması
- Her bir faktördeki faktör yüklerinin en az .40 değerine sahip olması
- Birden fazla faktöre yüklenen faktör yükleri arasında en az .30 farkın olması

Açıklayıcı faktör analizi çalışması tamamlandıktan sonra her bir alt ölçek için madde-toplam puan korelasyonlarının en az .30 olması koşulu belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirliğini sınamak için de her bir alt ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik kat sayıları hesaplanmıştır.

3.7. Beşinci Çalışma

Bu bölümde dördüncü çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen ölçeğin yapı geçerliğini tekrar incelemek için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.7.1. Beşinci Çalışmanın Örnekleme

Ölçeğin ilk şeklinin yapı geçerliliğini incelemek için yapılan bu çalışmanın örneklemini, tabakalı örnekleme yoluyla belirlenmiş Sakıp Sabancı, Oğuzhan, Adil

İkiz, Şehit İlber Gülbey, 23 Nisan, Hayriye Kemal Kuzun, Özel Adana ve Sıtkı Kulak İlköğretim Okulları 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenimine devam eden yaş ortalaması 12.94 olan, 292'si kız, 356'sı erkek toplam 648 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Okullar belirlenirken üçüncü çalışmada olduğu gibi örneklemin sosyo-ekonomik düzeyinin evreni yansıtmayı amacıyla Adana Büyükşehir Belediye sınırları, Seyhan nehri ve E-5 karayolu dikkate alınarak dört bölüm olarak düşünülmüştür. Bu bölümlerdeki okullaşma ve öğrenci oranları dikkate alınarak örneklem alınacak okullar belirlenmiştir.

Tablo-4

Beşinci Çalışma Örneklem Grubunun Okul, Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul	Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet		6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		Toplam
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
Sakıp Sabancı İ.Ö.O.	12	15	17	16	10	21	91		
Oğuzhan İ.Ö.O.	14	11	13	15	16	14	83		
Adil İkiz İ.Ö.O.	10	19	9	18	19	19	94		
Şehit İlber Gülbey İ.Ö.O.	2	2	21	25	20	28	98		
23 Nisan İ.Ö.O.	14	23	18	25	-	-	80		
H. Kemal Kuzun İ.Ö.O.	-	-	-	-	20	19	39		
Özel Adana İ.Ö.O.	-	-	14	12	-	-	26		
Sıtkı Kulak İ.Ö.O.	20	22	24	29	19	23	137		
Toplam	72	92	164	140	104	124	648		

3.7.2. Beşinci Çalışmada Veri Toplama Araçları

Dördüncü çalışma sonucu bazı maddeler ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan maddeler tekrar sıraya konularak yeniden numaralandırılmıştır, Dördüncü çalışmada kullanılan ölçekteki başlık, yönerge ve likert tipi derecelendirme ölçeği bu formda da kullanılarak veri toplama aracı oluşturulmuştur.

3.7.3. Beşinci Çalışmada Verilerin Toplanması

Belirlenen okullara, daha önce müdür veya okul psikolojik danışmanı ile bağlantı kurularak gidilmiş ve tesadüfi olarak belirlenen sınıflara ders saati sırasında girilerek ölçek uygulaması yapılmıştır. Ölçeklerin cevaplanmasına geçilmeden önce

ölçek yönergesi öğrencilere sözel olarak da ifade edilmiş ve uygulamalar ortalama 30 dakika sürmüştür. Bazı sınıflardaki uygulamalar ise okulun rehber öğretmeni tarafından yapılmıştır.

3.7.4. Beşinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi:

Bu çalışma sonucu toplanan veriler SPSS 9.0 paket programına kodlanarak girilmiştir. Elde edilen veriler sırayla amaçlar doğrultusunda analiz edilmiştir. Ölçeğin ilk şeklinin yapı geçerliğini sınamak amacıyla açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda özdeğerleri 2.00 ve üzerinde olan faktörler dikkate alınmıştır. Ayrıca ölçeğin faktör sayısını belirlemek için faktörlere ait özdeğerlerinin grafik dağılımı incelenmiştir. Faktör sayısı belirlendikten sonra varimaks dönüştürme yöntemiyle ana bileşenleri analizi yinelenmiştir. Yapı geçerliği analizi sonucunda basit ve kararlı bir faktör yapısının elde edilmesi amacıyla dördüncü çalışmada belirlenen ölçütler bu çalışmada da aynı şekilde belirlenmiştir.

Açıklayıcı faktör analizi çalışması tamamlandıktan sonra üçüncü çalışmada olduğu gibi her bir alt ölçek için madde-toplam puan korelasyonlarının en az .30 olması koşulu belirlenmiş, ölçeğin iç tutarlık güvenilirliğini sınamak için de her bir alt ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik kat sayıları hesaplanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen iki faktörlü çözümün sınanması için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Temel modelde faktörler arasındaki korelasyon değeri düşük bulunduğu için faktörler arasında kovaryans tahminine izin verilmemiştir. Ancak modelin bir rakibi (rival) olarak, bu parametrenin tahmin edilmesine izin verilerek, ikinci modelde faktör kovaryansları serbest bırakılmıştır. Belirleme işlemlerinde madde hatalarının korelasyon göstermesine izin verilmemiştir. DFA işlemlerinde maksimum olasılık hesaplama yöntemi kullanılmıştır. Veri tabanı listesel eleme komut tarzına göre oluşturularak, analizde kovaryans matrisi kullanılmış ve uyum belirteçleri hesaplanmıştır. DFA hesaplamaları LISREL 8 (Jöroskog ve Sörbom, 1993) kullanılarak yürütülmüştür.

3.8. Altıncı Çalışma

Bu bölümde geliştirilen Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.8.1. Altıncı Çalışmanın Örnekleme

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak amacıyla yapılan çalışmada, tabakalı örneklem yoluyla belirlenen 23 Nisan, Hayriye Kemal Kusun ve Özel Adana İlköğretim Okulu 6., 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen yaş ortaması 12.77 olan, 66 kız ve 79 erkek olmak üzere toplam 145 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

Tablo-5

Altıncı Çalışma Örnekleme Grubunun Okul, Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul / Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet	6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		Toplam
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
23 Nisan İ.Ö.O.	14	23	18	25	-	-	80
H. Kemal Kusun İ.Ö.O.	-	-	-	-	20	19	39
Özel Adana İ.Ö.O.	-	-	14	12	-	-	26
Toplam	14	23	32	37	20	19	145

3.8.2. Altıncı Çalışmada Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada yapı geçerliliği sonucunda elde edilen veriler ışığında son hali verilmiş olan Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği ile birlikte Coopersmith Benlik Saygısı ölçeği ve Çocuklar için Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır.

Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri - Coopersmith Self Esteem Inventory (CBSE- Coopersmith, 1967)

Çalışmada öğrencilerin benlik saygılarını ölçmek amacıyla Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen ve Pişkin (1996a) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Coopersmith

Benlik Saygısı Envanteri (CBSE) kullanılmıştır. Ölçeğin 58 maddeden oluşan bir uzun formu ve 25 maddeden oluşan bir kısa formu bulunmaktadır. Ölçeğin uzun formundan 5 alt ölçeğe ilişkin puanlar elde edilmektedir. Bu alt ölçekler: 1. Genel benlik saygısı (madde), 2. Okul-akademik benlik saygısı (8 madde), 3. Sosyal benlik saygısı (8 madde), 4. Aile ve eve ilişkin benlik saygısı (8 madde) ile 5. Yalan (5 madde) alt ölçekleridir.

Ölçek maddeleri evet-hayır şeklinde cevaplanmaktadır. Öğrencilerin her bir maddeyi okuduktan sonra ifadeler kendilerine uygun geliyorsa evet, uygun gelmiyorsa hayır sütununa (X) işareti koymaları gerekmektedir. Yüksek benlik saygısının göstergesi kabul edilen cevaplara 1 ya da 2, diğer cevaplara ise 0 puan verilmektedir. Ölçeğin uzun formundaki 8 tane yalan madde atıldığında geriye kalan 50 maddeden maksimum alınabilecek benlik saygısı puanı 50 veya 100, kısa formundan alınabilecek maksimum puan ise 25 veya 50'dir (Akt. Pişkin, 1996a)

Coopersmith benlik saygısı envanterinin Türkçe'ye ilk uyarlama çalışması Onur (1981) tarafından yapılmış ve ölçek 127 ilkokul öğrencisine uygulanmıştır (Akt. Güçray, 1993). Ayrıca Güçray (1993) tarafından da bu ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bu amaçla 9-11 yaş arasındaki 583 ilköğretim öğrencisinden veri toplanmıştır. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlik hesaplamalarında toplam puan dikkate alınmıştır. Benlik saygısı envanteri ile Piers-Harris Öz kavramı ölçeği puanları arasındaki korelasyon ise .72 olarak hesaplanmıştır. Farklı gruplarda KR-21 değerleri .75 ile .83 arasında hesaplanmıştır. Test tekrar test güvenirliği için 51 öğrenciye 2 hafta arayla yapılan uygulamalar arasında korelasyon katsayısı .70 olarak bulunmuştur.

Coopersmith Benlik Saygısı Envanterinin kısa formuyla ilgili geçerlik ve güvenirlik çalışması Pişkin (1996b) tarafından yapılmıştır. Ölçek 164 kız, 151 erkek olmak üzere toplam 315 lise öğrencisine uygulanmıştır. Aracın güvenirlik katsayısını saptamak için hem KR-20 formülü hem de testi yarılama (iç tutarlık katsayısı) tekniğini kullanmıştır. Test yarılamada ölçek birinci yarı ile ikinci yarı, tek ve çift maddeler olarak ikiye ayrılmış ve Spearman Brown formülü uygulanmıştır. Birinci yarı ve ikinci yarı iç tutarlık katsayıları Kısa Form'da kızlarda .79, erkeklerde ise .74, tek ve çift

maddelerde iç tutarlık katsayıları Kısa Form'da kızlarda .83, erkeklerde ise .85 olarak bulunmuştur. KR-20 sonuçları Kısa Form'da her iki cinsiyet için de .76 bulunmuştur

Aksaray (2003), Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını 7. sınıfta okuyan 61 kız ve 95 erkek olmak üzere toplam 156 öğrenci ile yapmıştır. CBSE'ile Piers-Harris Öz Kavram Ölçeğinin toplam puanlarının arasındaki korelasyon ($r=.80$; $p<.01$) oldukça yüksek bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik katsayısını saptamak için hem KR-20 formülü hem de test yarılama (iç tutarlık katsayısı) tekniğini kullanmıştır. Test yarılamada ölçek birinci yarı ile ikinci yarı olarak ayrılmıştır. Hem KR-20 katsayıları (.75), hem de birinci yarı ve ikinci yarı iç tutarlık katsayıları (.76) kabul edilebilir düzeyde bulunmuştur.

Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Ölçeği (ÇSKÖ-Trait Anxiety Inventory for Children)

Çocuklarda kaygı yatkınlığı anlamına gelen sürekli kaygıyı ölçmek amacıyla Spielberger (1973) tarafından geliştirilmiştir (Akt. Özgüven,1994). Sürekli Kaygı Ölçeği, yirmi maddeden oluşur ve çocuktan kendini genellikle nasıl hissettiğini değerlendirip, maddede verilen durumun oluş sıklığına göre en uygun seçeneği belirtmesi istenir. Her durumun “hemen hemen hiç”, “bazen” ve sık sık olarak belirlenmiş seçeneklerinden “sık sık” seçeneğinin seçilmesi en yüksek puan olan 3'ün, “hemen hemen hiç” seçeneğinin seçilmesi ise en düşük puan olan 1'in alınmasına yol açar. Sürekli Kaygı Ölçeği'nden alınabilecek en düşük toplam puan 20, en yüksek toplam puan ise 60'tır.

ÇSKÖ'nün uyarlama çalışması Özusta (1995) tarafından yapılmış ve ölçek 9-12 yaşları arasında 298 kız, 317 erkek olmak üzere toplam 615 çocuğa uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .81, bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik çalışması altı hafta arayla 42 kız ve 57 erkek olmak üzere toplam 99 çocuğa uygulanmış ve korelasyon .65 olarak bulunmuştur. ÇSKÖ, Durumluk Kaygı Ölçeğiyle beraber çeşitli araştırmalarda kullanılmıştır. Çolakkadıoğlu (2003), 7, 8 ve 9. sınıfta okuyan 72'kız, 101'i erkek toplam 173 öğrenciyle yaptığı çalışmasında sürekli kaygı ile karar vermede panik arasında düşük düzeyde ($r=.20$; $p<.01$) bir ilişki bulmuştur.

3.8.3. Altıncı Çalışmada Verilerin Toplanması

Belirlenen okullara, daha önce müdür veya okul psikolojik danışmanı ile bağlantı kurularak gidilmiş ve tesadüfi olarak belirlenen sınıflara ders saati sırasında girilerek ölçek uygulaması yapılmıştır. Çalışmada kullanılan üç ölçek birlikte verilmiş, ölçeklerin cevaplanmasına geçilmeden önce ölçek yönergesi öğrencilere sözel olarak da ifade edilmiştir. Uygulamalar ortalama 70 dakika sürmüştür. Bütün uygulamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır.

3.8.4. Altıncı Çalışmada Verilerin Çözümlemesi

Çalışma sonucu toplanan veriler SPSS 9.0 paket programına kodlanarak girilmiştir. Ölçüt değişkenleri olan benlik saygısı ve sürekli kaygı puanları ile OOMÖ puanları arasındaki ilişkiye bakmak için Pearson momentler çarpım korelasyon katsayıları belirlenmiştir. Sonuçların yorumlanmasında 0.01 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

3.9. Yedinci Çalışma

Bu bölümde geliştirilen Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak için yapılan çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.9.1. Yedinci Çalışmanın Örnekleme

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak amacıyla yapılan çalışmada, her sosyo-ekonomik düzeyden öğrencinin olduğu düşünülen Sıtkı Kulak İ.Ö.O. uygun örnekleme yoluyla belirlenmiş ve bu okulda 6., 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş yaş ortaması 12.86 olan, 63 kız ve 74 erkek olmak üzere toplam 137 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

Tablo-6

Yedinci Çalışma Örneklem Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul	Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet		6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		Toplam
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek			
Sıtkı Kulak İ.Ö.O.	20	22	24	29	19	23	137		

3.9.2. Yedinci Çalışmada Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği ile birlikte Çocuklar için Sürekli Depresyon Ölçeği kullanılmıştır.

Çocuklar için Depresyon Ölçeği (ÇDE-Children's Depression Inventory)

Koavacs tarafından geliştirilmiş kendini değerlendirme ölçeğidir. Ölçek Beck Depresyon Envanteri esas alınmakla birlikte, çocukluk depresyonuna özgü okul durumu, arkadaş ilişkisi gibi alanlarla ilgili sorular da eklenmiştir ve depresyonda görülen belirtileri ölçerek bu belirtilerin derecesini objektif olarak belirlemektedir. 6-17 yaşları arasındaki çocuklara uygulanmakta, toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Her maddede çocuğun son iki haftasını değerlendirerek, aralarından seçim yapacağı üç cümle bulunmaktadır. Verilen cevaplara 0 ile 2 arasında değişen puanlar verilir ve 2, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 21, 24 ve 25. maddeler ters olarak puanlanan maddelerdir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 (sıfır), en yüksek puan ise 54'tür. Toplam puanın yüksek oluşu, depresyon düzeyinin ya da şiddetinin yüksekliğini gösterir. Ölçeğin toplam puan kesim noktası ise 19'dur. Ölçek ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmasında 4 ile 12. sınıflar arasındaki sınıflarda okuyan 1207 çocuğa uygulanmıştır. Ayrıca öğretmenler ve anne-babalar her öğrenci için davranış değerlendirme ölçekleri doldurmuşlardır. Araştırma sonucunda kendini değerlendirme ile öğretmen, anne-baba değerlendirmeleri arasında yüksek korelasyon bulunmuştur. Epidemiyolojik Depresyon Araştırmaları Merkezi Ölçeği ile arasındaki ilişki orta derecede ($r=.58$); ölçeğin kaygı ölçümü ile korelasyonları daha yüksek ($r=.63$, $r=.52$); kendine yeterlik, kendilik kavramı ve kontrol odağı ölçümleri ile arasında düşük-orta dereceli negatif korelasyonlar olduğu bulunmuştur ($r=-.29$, $r=-.61$). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .86, dört hafta arayla yapılan test tekrar test güvenilirliği ise .72 olarak bulunmuştur (Akt. Savaşır, Şahin, 1997)

Çocuklar için Depresyon Ölçeği'nin ilk uyarılama çalışması Öy (1991) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 210 kız, 222 erkek olmak üzere toplam 432 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik için Çocukluk Depresyonu Derecelendirme Ölçeği puanları ile korelasyonuna bakılmış ve .61 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ÇDE'nin aldığı en düşük değer 1, en yüksek değer ise 32, puan ortalaması 11.32 olarak bulunmuştur. Kesim puanı 19 olarak bildirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği için 59 öğrenciyle DSM-III tanı ölçütleri kullanılarak, depresyona yönelik psikolojik görüşme yapılmıştır. Klinik olarak depresyon tanısı almayanların oranı % 66.37; klinik olarak depresyon tanısı almayan ancak ölçeğe göre depresyon tanısı alanların oranı % 12.50; ölçeğin doğru tanı koyma oranı ise % 84.75 olarak bildirilmiştir. Güvenirlik çalışmasında ölçek, 380 öğrenciye ilk uygulamadan bir hafta sonra ikinci kez uygulanmış ve test tekrar test güvenirliliği .80, Cronbach Alfa değeri ise .77 olarak bulunmuştur. Psikiyatri kliniğine başvuran depresyon tanısı almış 8, depresyon tanısı almamış ancak diğer psikiyatrik tanıları almış olan 42 olmak üzere toplam 50 çocuğun ÇDE'den aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve depresyon tanısı alanların daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır.

3.9.3. Yedinci Çalışmada Verilerin Toplanması

Örneklem olarak belirlenmiş Sıtkı Kulak İ.Ö.O.'na, daha önce okul psikolojik danışmanı ile bağlantı kurularak gidilmiş ve tesadüfi olarak belirlenen sınıflara ders saati sırasında girilerek ölçek uygulaması yapılmıştır. Çalışmada kullanılan iki ölçek birlikte verilmiş, ölçeklerin cevaplanmasına geçilmeden önce ölçek yönergesi öğrencilere sözel olarak da ifade edilmiştir. Uygulamalar ortalama 40 dakika sürmüştür. Bütün uygulamalar araştırmacı ve okul psikolojik danışmanı ile birlikte yapılmıştır.

3.9.4. Yedinci Çalışmada Verilerin Çözülmesi

Çalışma sonucu toplanan veriler SPSS 9.0 paket programına kodlanarak girilmiştir. Ölçüt değişkeni olan depresyon puanları ile OOMÖ puanları arasındaki ilişkiye bakmak için pearson momentler çarpım korelasyon katsayıları belirlenmiştir. Sonuçların yorumlanmasında 0.01 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

3.10. Sekizinci Çalışma

Bu bölümde geliştirilen Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin güvenilirliğini incelemek amacıyla testin tekrarı yönteminin uygulandığı çalışmanın örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümü hakkında bilgi verilmiştir.

3.10.1. Sekizinci Çalışma Çalışmanın Örnekleme

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin test-tekrar test güvenilirliğinin incelendiği bu çalışmada testin tekrar uygulanabilmesi için ölçek formları üzerine isim yazmayı kabul ettikleri için uygun örneklem yoluyla belirlenmiş Adil İkiz İlköğretim Okulu 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören, yaş ortalaması 12.87 olan 34'ü kız, 48'i erkek toplam 82 öğrenci örnekleme oluşturmuşlardır. İlk test 94 kişiye uygulanmasına rağmen ikinci uygulama sırasında 12 öğrenci okulda bulunmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo 7

Sekizinci Çalışma Örnekleme Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Okul	6.Sınıf		7.Sınıf		8.Sınıf		Toplam
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
Adil İkiz İ.Ö.O.	8	17	8	15	18	16	82

3.10.2. Sekizinci Çalışmada Veri Toplanma Araçları

Çalışmada kapsam ve yapı geçerliliği sonucunda oluşturulan, iki altölçek ve 17 maddeden oluşan Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin tekrar aynı öğrencilere uygulanabilmesi için ölçeğe öğrencilerin ad soyad, numara ve sınıflarını yazacakları bir bölüm eklenmiştir.

3.10.3. Sekizinci Çalışmada Verilerin Toplanması

Örneklem olarak belirlenen Adil İkiz İ.Ö.O.'na, daha önce okul psikolojik danışmanı ile bağlantı kurularak gidilmiş ve ilk uygulamada tesadüfi olarak belirlenen sınıflara ders saati sırasında girilerek ölçek uygulaması yapılmıştır. Dört hafta sonra ikinci uygulamada yine okul psikolojik danışmanı ile bağlantı kurularak okula gidilmiş ve daha önce ölçeğin uygulandığı sınıflara gidilerek ölçek tekrar uygulanmıştır. Her iki uygulama da ortalama 25 dakika sürmüştür. Uygulamalar okul psikolojik danışmanının yardımıyla gerçekleşmiştir.

3.10.4. Sekizinci Çalışmada Verilerin Çözümlemesi

Çalışma sonucu toplanan veriler SPSS 9.0 paket programına kodlanarak girilmiştir. İlk uygulama kayıtlarında öğrencilerin isimleri kodlanmış ikinci uygulama verileri bu kodlara göre girilmiştir. Her iki uygulamanın puanları arasındaki ilişkiye bakmak için pearson momentler çarpım korelasyon katsayıları belirlenmiştir. Sonuçların yorumlanmasında 0.01 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

3.11. Geliştirilen Ölçeğin Yanıtlanması ve Puanlanması

İlköğretim okulu ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan bu ölçekte her madde için dörtlü likert tipi bir derecelendirme (1=Hiç uygun değil, 2=Uygun değil, 3=Uygun, 4=Tamamen uygun) kullanılmıştır.

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği (OOMÖ)'nin olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeğinden (10 madde, 1, 3, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 16) alınabilecek puan 10 ile 40 arasında, olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeğinden (7 madde, 2, 4, 8, 10, 13, 15, 17) alınabilecek puan ise 7 ile 28 arasında değişmektedir. Ölçekte toplam puan yoktur. Her iki alt ölçekte de alınacak puan yükseldikçe mükemmeliyetçilik düzeyi artmaktadır. Ölçekte ters dönmüş ifadeler bulunmamaktadır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin bulgular yedi aşamada açıklanmıştır.

4.1. Birinci Çalışmanın Bulguları:

Bu bölümde kapsam geçerliği için yapılan çalışmayla ilişkin bulgular hakkında literatür inceleme, öğrenci kompozisyon bulguları ve öğretmen görüşme bulguları başlıkları altında bilgi verilmiştir.

4.1.1. Literatür İncelemesi

Madde havuzu oluşturulurken mükemmeliyetçilikle ilgili literatür incelenmiştir. “Mükemmeliyetçilik” hakkında çalışma yapan araştırmacıların kaynak olarak gösterdikleri Adler (1931, 1956), Horney (1975, 1995) ve Ellis (2002)’in çalışmaları ve mükemmeliyetçilik konusunda yapılan çalışmalarla ilgili ulaşılabilen makalelerin incelenmesi sonucunda bir havuz oluşturulmuştur.

4.1.2. Öğrenci Kompozisyonları Bulguları:

İlköğretim okulu 6, 7 ve 8. sınıfta okuyan toplam 215 öğrenciye Türkçe öğretmenleri yardımıyla Türkçe dersleri sırasında mükemmeliyetçilik konusunda kompozisyon yazdırılmış ancak 135 öğrencinin amaç dışında konularda yazdıkları kompozisyonlar değerlendirme dışı bırakılarak 80 öğrencinin yazdığı kompozisyonlar çalışmaya alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). İçerik analizinin ilk ve önemli aşamaları olan açık ve seçici kodlama (Strauss ve Corbin, 1990) süreci takip edilmiştir. Buna göre kompozisyonlar tek tek okunarak olası kodlarla ilgili notlar alınmıştır.

Elde edilen verilerle ilgili kodlama yapılırken mükemmeliyetçilikle ilgili literatür, araştırma ve görüşme soruları göz önüne alınmıştır. Ayrıca metne dayalı olarak

öğrencilerin metinlerde kullandığı bazı kavram ve ifadeler ile araştırmacının fark ettiği kavramlar da kod olarak kullanılmıştır. Kodları altında toplayacak ana temalar verilen kompozisyon konusu ve literatür doğrultusunda “mükemmeliyetçilik”, “olumlu mükemmeliyetçilik” ve “olumsuz mükemmeliyetçilik” başlıkları altında oluşturularak bu temalar altında cümleler ve kavramlar belirlenerek kodlanmışlardır. Analiz sonucu oluşturulan tema ve kavramlar Tablo-8’de sunulmuştur. İçerik analizi yardımıyla elde edilen cümle ve kavramlardan maddeler oluşturularak madde havuzuna eklenmiştir.

Tablo-8.
Öğrenci kompozisyonlarının İçerik Analizi Sonucu Elde Edilen Tema ve Kavramlar

Mükemmeliyetçilik	Olumlu Mükemmeliyetçilik	Olumsuz Mükemmeliyetçilik
-Her işi hatasız yapmaya çalışma	-Görevini doğru yapma	-İşe odaklanıp çevreyi unutmama
-Her işte en iyi olmaya çalışma	-Planlı olma	-Hata yapmadan endişe duymama
-Çevresinden mükemmellik bekleme	-Düzenli olma	-Arkadaşlarına zaman ayırmama
-Temiz olmaya çalışma	-Uyumlu olma	-Dışlanma korkusu duymama
-Sürekli Çalışma	-İşi zamanında yapma	-Ukalalık yapma
-Zor beğenme	-Başkalarına hoşgörü gösterme	-Yalnız kalma
-Kendini geliştirme	-Görevi yarım bırakmama	-Detaycı olma
	-Azimli olma	-Kendine eziyet etme
	-Disiplinli olma	-Kendini üstün görme
	-Sorumluluk sahibi olma	-Sosyal olamama

Öğrencilerin kompozisyonlarının içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda madde havuzuna eklenen bazı maddeler aşağıdaki gibidir:

- Yaptığım iş iyi planlanmış olmalıdır.
- Başarısız olduğumda kendimi cezalandırırım
- Bulduğum her yere kolayca uyum sağlarım
- Hata yaparsam başkaları beceriksiz olduğumu düşünür.

4.1.3. Öğretmen Görüşme Bulguları

Görüşme verilerinin analizinde görüşme sırasında sorulan her sorunun amacına göre bir tema belirlenmiş tüm görüşme verileri bu soru başlıkları altında birleştirilmiştir. Her sorunun altında birleştirilen, konuşma kayıtlarına ayrı ayrı içerik analizi uygulanmıştır.

Görüşme sırasında sorulan “Mükemmeliyetçilik nedir?”, “Mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir”? soruları doğrultusunda öğretmenlerin verdiği cevaplar görüşme formuna kaydedilmiştir. Görüşmelerde elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinin ilk ve önemli aşamaları olan açık ve seçici kodlama (Strauss ve Corbin, 1990) süreci takip edilmiştir. Buna göre yazılı hale getirilen görüşme kayıtları okunmuş ve olası kodlarla ilgili notlar alınmıştır. Kodlama yapılırken mükemmeliyetçilikle ilgili literatür, araştırma ve görüşme soruları göz önüne alınmıştır. Ayrıca görüşme kaydına dayalı olarak katılımcıların kullandığı bazı kavram ve ifadeler ile araştırmacının fark ettiği kavramlar da kod olarak kullanılmıştır. Görüşme soruları ve literatür doğrultusunda Mükemmeliyetçilik, Olumlu mükemmeliyetçilik ve Olumsuz mükemmeliyetçilik başlıkları altında üç tema oluşturulmuş bu temalar altında cümleler ve kavramlar belirlenerek kodlanmıştır. Analiz sonucu oluşturulan tema ve kavramlar Tablo-9’da sunulmuştur.

Öğretmenlerle görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda soru cümleleri oluşturularak madde havuzuna eklenmiştir. Madde havuzuna eklenen bazı maddeler aşağıdaki gibidir:

- Her şeyi en iyi şekilde yapmaya çalışırım
- Dış görünüşüm benim için önemlidir.
- Temizliğe önem veririm
- Başkalarının yapmaları gereken işleri zamanında yapmamaları beni kızdırır.

Tablo-9
Öğretmen Görüşme Kayıtlarının İçerik Analizi Sonucu Elde Edilen Tema ve Kavramlar

Mükemmeliyetçilik	Olumlu Mükemmeliyetçilik	Olumsuz Mükemmeliyetçilik
-Her alanda en iyiyi yapmaya çalışma	-Görevi en iyi şekilde yapma	-Olumsuz arkadaş ilişkileri
-Her işi kusursuz yapmaya çalışma	-Zamanında yapma	-Uyumsuzluk
-Her şeyin en iyisini yapmaya çalışma	-Kurallara uyma	-Paylaşmama
-Her şeyin dört dörtlük olmasını isteme	-Saygı	-Kendini soyutlama
-Yaşam için gerekli bilgileri alma çabası	-Kapasitesini aşmaya çalışma	-Bencillik
-Angaryaları üzerine alma	-Kendini geliştirme isteği	-Sinirlilik
-Herşeyi dört dörtlük yapma ve yapılmasını isteme	-Düzenlilik	-Kolay kabulleneme
-Her alanda iyi olmaya çalışma	-Kararlılık	-İçe kapanma
-Kapasitesini son sınırına kadar geliştirmek isteme	-Farkındalık	-Başkalarından mükemmellik bekleme
-Temizlik	-Titizlik	-Görevi olmayanları yapma
	-En iyisini yapmaya çalışma	-Dışlanma
	-Ayrıntıyla ilgilenme	-Hırslı olma
	-Sorumluluk sahibi olma	-Şişirilmiş benlik
	-İşi tam yapma	-Dikkat çekmeye çalışma
	-Etkileşim içinde olma	-Tahammülsüzlük
	-Net hedef belirleme	-Doyumsuzluk
		-Yalnızlık

Literatür incelenmesi sonucunda oluşturulan madde havuzuna, öğretmen görüşmeleri ile öğrenci kompozisyonları sonucu oluşturulan maddelerin eklenmesiyle mükemmeliyetçilik kişilik özelliğini ölçmeye yönelik 130 maddelik bir havuzu elde edilmiştir. Bu maddelerin 76'sı olumsuz mükemmeliyetçiliği, 84'ü ise olumlu mükemmeliyetçiliği ölçebileceği düşünülmüştür.

4.2. İkinci Çalışmanın Bulguları

Bu bölümde oluşturulan maddelerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutlarını temsil edip etmediğinin belirlenmesi, yazım ve anlatım bozukluğu olanların düzeltilmesi için yapılan çalışmanın bulguları verilmiştir.

Yukarıda belirtilen birinci çalışma sonucunda elde edilen madde havuzundaki 130 maddenin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutlarını temsil edip etmediğinin belirlenmesi, uygun olmayan maddelerin çıkartılması ya da yazım ve anlatım bozukluğu olanların düzeltilmesi amacıyla Çukurova Üniversitesinde görevli bir grup öğretim elemanının görüşlerine sunulmuştur. İki Profesör,1'i Doçent, 4'ü Yardımcı Doçent, 3'ü Öğretim Görevlisi, 3'ü Araştırma Görevlisi olmak üzere toplam 13 öğretim elemanının görüş ve katkıları istenmiştir. Öğretim elemanları maddelerin uygunluğunu derecelendirmişlerdir (1=Hiç Uygun Değil, 4=Tamamıyla Uygun). Toplanan veriler analiz edilmiş ve öğretim elemanlarının her bir maddeye verdikleri yanıtların ortalaması hesaplanarak, 3 ve üzerinde olan maddeler madde havuzunda bırakılmıştır. Sonuç olarak madde havuzundan 30 madde çıkarılmıştır. Görüş ve öneriler doğrultusunda 6 maddenin ifadesi değiştirilmiş ve madde sayısı 100 olarak belirlenmiştir.

4.3. Üçüncü Çalışmanın Bulguları

Birinci ve ikinci çalışmalar sonucunda elde edilen 100 maddenin ölçeğin hedef grubu olan 12-14 yaş arasındaki öngörenler için anlama düzeyini değerlendirmek amacıyla iki ilköğretim okulundan 6. 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 180 kişiye uygulanmış, uygulama sırasında öğrencilerin anlayamadıkları ifadeleri belirtmeleri istenmiştir. Bu uygulamada öğrencilerden alınan geri bildirimler doğrultusunda 6 maddenin ifadesi değiştirilmiş ve iki madde ise havuzdan çıkarılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin anlama düzeyine uygun 98 madde elde edilmiştir.

4.4. Dördüncü Çalışmanın Bulguları

Bu bölümde önceki çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda oluşturulan ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için yapılan açıklayıcı varyans analizi sonucu elde edilen bulgular belirtilmiştir.

Çalışmada 98 madde üzerinde açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analizle ilgili işlemlerde önce temel bileşenler faktör çıkarma yöntemi kullanılarak maddelerin toplam varyansı açıklama yüzdesi hesaplanmıştır. Ayrıca elde edilen çözümde 1.00 üzerinde özdeğere sahip bileşen sayısı incelenmiştir. Herhangi bir döndürme yöntemi kullanılmadan bulunan bu çözümde toplam varyansın % 68.25'i açıklayan ve özdeğeri 1.00 üzerinde olan 33 bileşen bulunurken, Özdeğeri 2.00'nin üzerinde, toplam varyansın % 32.33'ünü açıklayan 7 bileşen bulunmuştur. İlk iki bileşenin öz değerinin 5.00'in üzerinde olduğu ve toplam varyansın % 19.13'ünü açıkladığı görülmüştür. Literatür incelemesi ve kuramsal temel dikkate alındığında iki bileşenli bir yapının elde edilebileceği önceden kestirilmiştir.

İkinci aşamada iki bileşen üzerinde hangi dönüştürme yönteminin kullanılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu aşamada faktörler arası korelasyon değerini öğrenmek ve dönüştürme yöntemine karar vermek amacıyla eğişik dönüştürme yöntemine karar verilmiştir. Bunun için 2 faktörlü bir yapı istenmiştir. Bunun sonucunda korelasyon matrisi incelendiğinde ilişkinin -.13 olduğu görülmüştür. Böylece varimax (dikgen) dönüştürme yönteminin seçilmesine karar verilmiştir.

Ölçeğin basit ve kararlı bir yapı oluşturması için iki psikometrik ölçüt belirlenmiştir. Birinci ölçüt en düşük bileşen yükünün en az .40 olması; ikinci ölçüt ise faktör yükleri arasında en az .30 fark olması şeklindedir. Bu ölçütler doğrultusunda ölçekten toplam 77 madde çıkartılmış ve geriye 21 madde kalmıştır. Bu maddelerin 12 (02,19, 20, 24, 25, 33, 35, 37, 39, 40, 64, 72) tanesinin birinci, 9'unun (05, 11, 17, 44, 51, 60, 62, 66, 95) ise ikinci faktör çatısı altında toplandığı görülmektedir. Tüm bu maddelerin faktör yüklerinin .56 ile .69 arasında olduğu gözlenmiştir. Ayrıca KMO örneklem yeterliliği ise .84 bulunmuştur.

Tablo-10

Dördüncü Çalışma Sonucunda Elde Edilen Madde, Faktör Yükleri, Madde Sayıları, Faktörlerin Özdeğerleri, Varyans Açıklama Oranları ve Ranjlar

Madde No	Faktör 1	Faktör 1
25	.69	-
19	.65	-
33	.65	-
35	.64	-
20	.62	.35
72	.59	-
40	.59	.14
64	.58	-
02	.58	-
24	.58	-.10
39	.58	-
37	.57	.13
95	-	.65
60	-	.61
66	-	.61
51	-	.61
44	-	.61
62	-	.58
17	-	.57
05	-	.57
11	-	.56
Ranj	.57-.69	.56-.65
Açıklanan varyans	% 21.48	% 15.71
Madde Sayısı	12	9
Özdeğer	4.51	3.30
Cronbach Alfa:	.85	.78

Tablo-10'da görüldüğü gibi birinci faktör yapısı altındaki 12 maddenin faktör yükünün .57 ile .69, ikinci faktör çatısı altındaki 9 maddenin faktör yükünün ise .56 ile

.65 arasında olduğu görülmektedir. Özdeğeri ve varyansı açıklama oranına bakıldığında birinci faktörün özdeğeri 4.51 ve varyansı açıklama oranı % 21.48; ikinci faktörün özdeğeri 3.30 ve varyansı açıklama oranı ise 15.71'dir. Açıklanan toplam varyans ile % 37.19 olarak bulunmuştur. Tablo-10'da maddeler faktör yüklerine göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Ayrıca tablonun izlenmesinde kolaylık sağlamak amacıyla .10 değerinin altındaki faktör yükleri yazılmamıştır.

4.5. Beşinci Çalışmanın Bulguları

Bu bölümde dördüncü çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda geliştirilen ölçeğin yapı geçerliğini tekrar incelemek için yapılan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi bulguları verilmiştir.

Dördüncü çalışma verileriyle yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucu elde edilen 21 madde alınarak her iki faktöre ait maddeler tekrar karışık bir şekilde sıralanmış ve sıra numarası verilerek ölçek oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçeğin çalışma sırasında öğrencilerin etkilenmemesi amacıyla "Kişilik Özellikleri Ölçeği" olarak tanımlanarak ölçeğin doldurulmasına yönelik bir yönerge eklenmiştir.

Geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla yapılan beşinci çalışmada ilk olarak 21 madde üzerinde hem açıklayıcı faktör analizi hem de doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya yönelik bir işlem doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önceden saptanan hipotezin test edilmesidir (Büyüköztürk, 2002). İki farklı faktör analizinin yapılabilmesi için 648 ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencisinden oluşan yapı geçerliliği örnekleme tesadüfi yöntemle ikiye ayrılmış, 324 öğrenciden oluşan örneklem grubundan alınan verilere açıklayıcı faktör analizi uygulanmış geriye kalan 324 öğrenciden alınan veriler ise doğrulayıcı faktör analizinin örneklemini oluşturmuşlardır. Böylece aynı örneklem grubuna yapılan analizlerin (1. gruba AFA, 2. gruba DFA) bulgularının birbiriyle uyumluluğu test edilmeye çalışılmıştır. Her iki analiz neticesinde ölçekteki bileşen sayısı, maddelerin dağılımı, özdeğerleri, faktör yükleri ve açıklanan varyans yüzdeleri gibi değerler karşılaştırılabilmektedir.

4.5.1. Açıklayıcı Faktör Analizi İle İlgili Bulgular

Açıklayıcı faktör analizi ile ilgili işlemlerde önce temel eksenler (principle axes) faktör analiz tekniği kullanılarak maddelerin toplam varyansın açıklama yüzdesini bulmak amaçlanmıştır. Ayrıca elde edilen çözümde 1.00 üzerindeki özdeğerlerin sayısı incelenmiştir. Herhangi bir döndürme yöntemi kullanılmadan bulunan bu çözümde toplam varyansın % 32.74'i açıklanmış ve özdeğeri 1.00 üzerinde olan 4 faktör olduğu bulunmuştur. Özdeğeri 2.00'nin üzerinde olan 2 faktör bulunmuş ve bunların toplam varyansın % 27.99'ünü açıkladığı görülmüştür. İlk iki faktörün özdeğerlerinin 2.00'nin üzerinde olması ve faktörlere ait grafik dağılımın incelenmesi neticesinde 2 faktörlü bir yapının olabileceği kestirilmiştir.

Bu aşamadan sonra faktörler arası korelasyon değerini saptamak ve döndürme yöntemine karar vermek amacıyla eğik döndürme yöntemi uygulanmıştır. Bunun için 2 faktörlü bir yapı istenmiştir. Bunun sonucunda korelasyon matrisi incelendiğinde ilişkinin -.18 olduğu görülmüştür. Böylece ilk çalışmada olduğu gibi dikgen dönüştürme yönteminin çalışılması gerektiği desteklenmiştir. (Tabachnic ve Fidel, 2001)

Bu aşamanın ardından maddelerin faktör yükleri incelenmiştir. Önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda faktör yükü .40 altında olan dört madde ölçekten çıkartılarak temel eksenler faktör analizi tekrarlanmıştır. Yapılan dördüncü tekrarda .40 altındaki değere ve iki faktöre yüklenerek aradaki farkı .30 dan küçük değere sahip olan hiçbir maddenin olmadığı görülmüştür. Yukarıda açıklanan analizler sonucunda ölçekte önceden belirlenen ölçütlere uygun 17 madde ve bu maddelerin yüklendiği 2 faktör bulunmuştur. Belirlenen ölçütlere uymayan 4 madde ölçekten çıkartılmıştır. Son analizde temel eksenler (principle axes) faktör analizi yapıldığında 18 maddeden oluşan 2 faktörlü bir yapı elde edildiği ve varyansın % 32,44'ünü açıkladığı görülmektedir. Birinci faktörde 10 madde (1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 16, 18, 20) ve ikinci faktörde ise 7 madde (2, 4, 9, 11, 17, 19, 21) bulunmaktadır. Ayrıca KMO örneklem yeterliliği de .83 olarak bulunmuştur.

Tablo-11

Beşinci Çalışma Sonucunda Elde Edilen OOMÖ Maddelerinin Faktör Yükleri, Madde Sayıları, Faktörlerin Özdeğerleri, Varyans Açıklama Oranları ve Ranjları

Madde No	Faktör 1	Faktör 1
MUK16 (12.)	,64	
MUK5 (5.)	,62	
MUK12 (11.)	,61	
MUK6 (6.)	,57	
MUK18 (14.)	,55	
MUK8 (7.)	,54	
MUK1 (1.)	,50	
MUK3 (3.)	,50	-,14
MUK20 (16.)	,50	-,13
MUK10 (9.)	,47	-,14
MUK21 (17.)		,66
MUK9 (8.)	-,12	,64
MUK2 (2.)		,58
MUK4 (4.)		,58
MUK11 (10.)	-,19	,54
MUK19 (15.)		,54
MUK17 (13.)		,52
Ranj	.47 - .64	.52 - .66
Açıklanan Varyans	% 18.22	% 14.22
Madde Sayısı	10	7
Özdeğer	3.10	2.43

Not: Parantez içindeki sayılar ölçeğin son halindeki madde sıra numaralarıdır

Tablo-11'de görüldüğü gibi birinci faktörde bulunan 10 maddenin faktör yüklerinin .47 ile .64 arasında değiştiği, özdeğerlerinin 3.10 ve varyansın % 18.22'ini açıkladığı, Cronbach alfa değerinin ise .81 olduğu görülmüştür. İkinci faktörde bulunan 7 maddenin faktör yüklerinin .52 ile .64 arasında değiştiği, özdeğerlerinin 2.43 ve varyansın % 14.22'sini açıkladığı Cronbach alfa değerinin ise .78 olduğu gözlenmiştir.

Faktörlere ait istatistiksel analizlerin özeti, faktörlere yüklenmiş maddeler, faktörlerin özdeğerleri ve varyansı açıklama oranları, ranjlar ile faktörlerin madde sayıları Tablo-11’de gösterilmiştir. Tablodaki maddeler faktör yüklerine göre büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Ayrıca tablonun izlenmesinde kolaylık sağlamak amacıyla .10 değerinin altındaki faktör yükleri gösterilmemiştir.

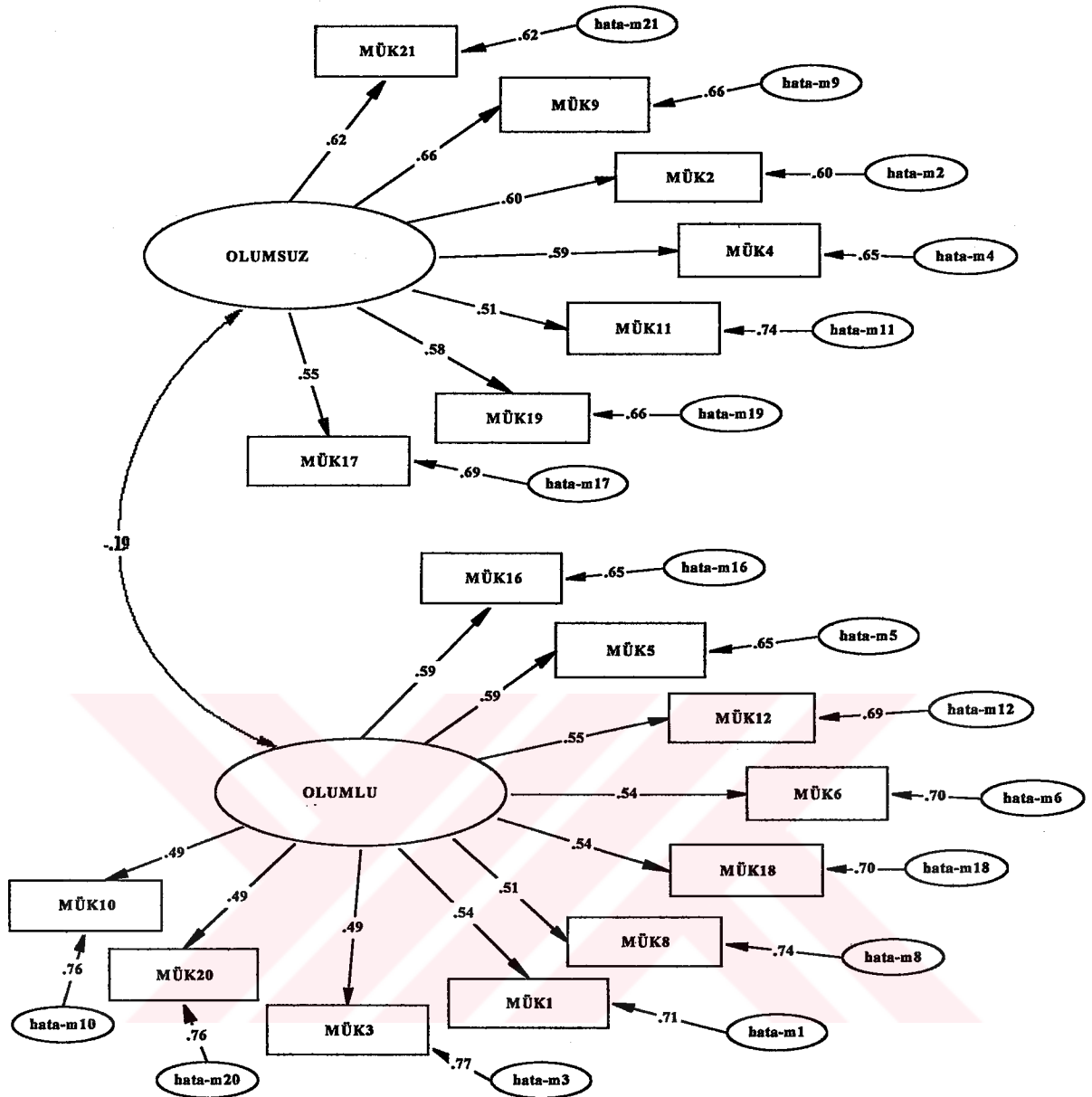
Faktörlere maddelerin içerikleri dikkate alınarak isim verilmeye çalışılmıştır. Birinci faktöre yüklenen maddeler içerik yönünden incelendiğinde, maddelerin olumlu mükemmeliyetçilik özelliğini tanımladıkları görülmüş (Örneğin 16. madde: “Her işimi düzenli yapmaya çalışırım”) ve bu faktöre “olumlu mükemmeliyetçilik” adı verilmiştir.

İkinci faktöre yüklenen maddeler içerik yönünden incelendiğinde, maddelerin olumsuz mükemmeliyetçilik özelliğini tanımladıkları görülmüş (Örneğin 21.madde: “Hedeflerime ulaşamadığımda kendimi yıkılmış gibi hissederim”) ve bu faktöre “olumsuz mükemmeliyetçilik” adı verilmiştir.

Faktör analizinden sonra belirlenen alt ölçeklerin birbirleriyle olan korelasyonlarına bakılmış ve olumlu mükemmeliyetçilik ile olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçekleri arasında -0.19 ($p < .01$) negatif yönde düşük düzeyde korelasyon bulunmuştur.

4.5.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi İle İlgili Bulgular

Yapı geçerliği için ulaşılan 648 öğrenciden oluşan örneklemden elde edilen verilerin 320 kişilik kısmı tesadüfi yöntemle ayrılarak doğrulayıcı faktör analizinin örneklemini oluşturmuştur. LISREL 8.0 (Jöroskog ve Sörbom, 1993) paket programından yararlanılarak yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulamasında daha önce uygulanan Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçekte öngörüldüğü gibi maddelerin iki faktör tarafından temsil edileceği ve 10 maddenin (1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 16, 18 ve 20) olumlu mükemmeliyetçilik ve 7 maddenin (2, 4, 9, 11, 17, 19 ve 21) olumsuz mükemmeliyetçilik boyutunun altında yer alacağı denencesi sınanmıştır.

Şekil-1

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği için Rakip Model Doğrulayıcı Faktör Analiz Sonuçları

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapısal eşitlik modeli ile ilgili bir analizdir. DFA'da açıklayıcı faktör analizinden farklı olarak, önceden belirlenen bir faktör modelinin örneklerden elde edilen veri tabanına iyi uyum gösterip göstermediği sınımlanmaktadır. Bu nedenle, sınımlanacak faktör yapısına ilişkin denencelerin belirlenmesi gereklidir. Sınımlanan faktör modellerinin ampirik ya da kuramsal temelleri bulunur ve hangi maddenin hangi faktöre yüklendiği önceden bilinir. Hatta, faktörlerin kendi aralarındaki ilişkiler de sınımlanabilir.

Modellerdeki faktörler gizil değişken, maddeler ise bu gizil değişkenlerin göstergeleri olarak adlandırılırlar. Modellerle ilgili belirleme işlemlerinde, her bir madde ait olduğu faktöre yüklenmesi için serbest bırakılırken, diğer faktörlere yüklenmemeleri için de sabitlenir. Aynı şekilde, birbirleriyle ilişkili bulunan faktörlerin arasında korelasyon tahmini yapılmasına izin verilir. DFA’da maddelerin birbirleriyle korelasyon göstermesi kabul görmez, ancak gerektiğinde bu yapılabilir. Maddelerin korelasyon göstermesi, birbirlerine benzedikleri anlamına gelebilir. Sınanan her bir modelin veri tabanına iyi uyum gösterip göstermediği uyum belirteçleri kullanılarak değerlendirilmektedir (Jöroskog ve Sörbom, 1993; Kline, 1998; Ullmann, 1996).

Araştırmacılar, yapısal eşitlik modeli ile ilgili analizlerde modellerinin veri tabanına uygunluğunu sınamak için χ^2 istatistiğini kullanmaktadır. Modelin uyum sağlaması için bu değer anlamsız olması gerekmektedir. Yapılan 2 faktörlü doğrulayıcı faktör analizinde modelin χ^2 değeri anlamlı bulunmuştur [$\chi^2(119) = 239.596; p < .001$]. Ayrıca, rakip modelin de χ^2 değeri anlamlı bulunmuştur [$\chi^2(118) = 231.806; p < .001$].

Bu sorunun aşılması için birçok uyum belirteci hesaplanmıştır. Araştırmacılar, bu belirteçleri seçerek modellerinin veri tabanına uyum gösterip göstermediğini değerlendirebilmektedirler. Bunun için, χ^2_{fark} testi kullanılmıştır. Bu test sayesinde, hiyerarşik modellere eklenen ya da çıkarılan “path”lerin uyum iyiliğini düzeltip düzeltmediği ya da azaltıp azaltmadığı değerlendirilir. Yani, iki hiyerarşik modelden hangisinin veri tabanına daha uygun olduğu anlaşılabilir. Araştırmada sınanan temel ve rakip modeller hiyerarşik modellerdir ve hangi modelin veri tabanına daha iyi uyum gösterdiğini incelemek için χ^2_{fark} testi yapılmıştır. Bu sınamanın sonucu anlamlı bulunmuştur ($\chi^2_{\text{fark}} [1] = 7.790, p < .01$). Böylece, rakip modele eklenen parametrenin, yani iki faktör arasında ilişki tahmininin anlamlı bir katkısı olduğu bulunmuştur.

Seçilen diğer uyum belirteçleri şunlardır: Uyum belirteci (UB), normlandırılmamış uyum belirteci (NMUB), karşılaştırmalı uyum belirteci (KUB) standardize edilmiş hataların ortalama karelerinin karekökü (SHKO). Bunlara, ek olarak maddelerin anlamlı faktör yüküne sahip olup olmadığı, faktör korelasyonlarının ve madde hatalarının anlamlı ilişkiler gösterip göstermediği de incelenmiştir. Açıklayıcı

faktör analizi sonucunda elde edilen iki faktörlü modelin örneklem verisine iyi uyum gösterip göstermediğini değerlendirmek için UB, NMUB ve KUB değerlerinin .90 değerinin üzerinde, SHKO değerinin de .10 altında olması gerekmektedir.

Bu modellere ilişkin uyum belirteçleri (Tablo-12) incelendiğinde de rakip modelin veri tabanına daha iyi uyum sağladığı görülmektedir. Her ne kadar NMUB kabul edilen sınırın biraz altında olsa da, sonuç olarak iki faktör arasında korelasyona izin verilen modelin veri tabanına iyi uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca açıklayıcı faktör analizi sonucunu destekler biçimde 1, 3, 5, 6, 8, 10, 12, 16, 18 ve 20. maddelerin olumlu mükemmeliyetçilik (.49-.59)boyutunda, 2, 4, 9, 11, 17, 19 ve 21. maddelerin ise olumsuz mükemmeliyetçilik (.51-.66) boyutunda anlamlı faktör yüklerine sahip oldukları görülmüştür (Şekil-1).

Tablo-12

OOMÖ ile İlgili Örneklemelere Göre Sınanan İki Ayrı DFA Modeline İlişkin χ^2 Değerleri ile Uyum Belirteçleri.

Modeller	χ^2	sd	UB	NMUB	KUB	SHOK
Temel model	239.596**	119	.92	.88	.90	.07
Rakip model	231.806**	118	.93	.89	.90	.05

**p < .01

Not: UB: Uygunluk belirteci, NMUB: Normlandırılmamış uygunluk belirteci. KUB: Karşılaştırmalı uyum belirteci, SHOK: Standardize edilmiş hataların ortalama karelerinin karekökü.

4.5.3. OOMÖ'nün Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği (OOMÖ)'nin iç tutarlılığını incelemek amacıyla madde toplam puan korelasyonları hesaplanmıştır. Bulgular Tablo-13'de sunulmuştur.

Tablo-13

OOMÖ Maddelerinin Alt Ölçek Madde Toplam Puan Korelasyonları, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	x	Ss	r	n
MUK1	3,22	,83	,45	320
MUK3	3,43	,81	,46	320
MUK5	3,36	,87	,54	320
MUK6	2,95	,93	,51	320
MUK8	3,17	,91	,48	320
MUK10	3,15	,87	,44	320
MUK12	3,41	,85	,55	320
MUK16	3,43	,78	,57	320
MUK18	3,41	,81	,47	320
MUK20	3,28	,79	,46	320
MUK2	2,51	1,04	,49	320
MUK4	2,06	1,10	,50	320
MUK9	2,61	1,20	,47	320
MUK11	2,70	1,14	,56	320
MUK17	2,15	1,11	,49	320
MUK19	2,79	1,13	,46	320
MUK21	2,88	1,15	,56	320

Tablo 13 da görüldüğü gibi olumlu mükemmeliyetçilik altölçeği maddelerinin madde toplam puan korelasyonları .47 ile .57 arasında değişmektedir, maddelerin aritmetik ortalama değerleri 2.95 ile 3.43; standart sapma değerleri ise .78 ile .93 arasında dağılım göstermektedir. Olumsuz mükemmeliyetçilik altölçeği maddelerinin ise madde toplam puan korelasyonları .49 ile .56 arasında değişmektedir, maddelerin aritmetik ortalama değerleri 2.06 ile 2.88; standart sapma değerleri ise 1.04 ile 1.20 arasında dağılım göstermektedir.

Ayrıca Tablo-14 de görüldüğü gibi Cronbach alfa değeri olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .75; olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .78 olduğu bulunmuştur. Bu bulgular ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo-14
OOMÖ Alt Ölçeklerinin Cronbach Alfa Katsayıları

Alt ölçekler	Olumlu Mükemmeliyetçilik	Olumsuz Mükemmeliyetçilik
Cronbach alfa katsayıları	.81	.78

4.6. Altıncı ve Yedinci Çalışmaların Bulguları

Bu bölümde geliştirilen Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak için yapılan çalışmaların bulguları hakkında bilgi verilmiştir. Ölçüt bağıntılı geçerliği sınamak amacıyla Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin ilişkili olduğu düşünülen depresyon, sürekli kaygı ve benlik saygısı gibi değişkenlerle aralarındaki ilişkileri incelemek amacıyla bu değişkenlere ilişkin ölçümlerle Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin alt ölçek puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanarak Tablo-15'da sunulmuştur.

Tablo-15
Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin Alt Ölçekleri İle Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği, Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri ve Benlik Saygısı Ölçeği Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Olumlu Mükemmeliyet- çilik	Olumsuz Mükemmeliyet- çilik	N
Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği	-.31**	.31**	137
Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri	-.06	.48**	135
Benlik Saygısı Ölçeği	.24**	-.31**	135

**p<0.01

Tablo 15'de görüldüğü gibi olumsuz mükemmeliyetçilik puanları ile depresyon puanları ($r=.31$, $p<.01$) ve sürekli kaygı ($r=.48$, $p<.01$) arasında pozitif yönde, benlik saygısı puanları ($r=-.31$, $p<.01$) arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bununla beraber olumlu mükemmeliyetçilik puanları ile depresyon puanları ($r=-.31$,

$p < .01$) arasında negatif yönde, benlik saygısı puanları ($r = -.24$, $p < .01$) arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Olumlu Mükemmeliyetçilik puanları ile sürekli kaygı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

4.7. Sekizinci Çalışmanın Bulguları

Bu bölümde geliştirilen Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin güvenilirliğini incelemek amacıyla testin tekrarı yönteminin uygulandığı çalışmanın bulguları hakkında bilgi verilmiştir. OOMÖ'nün kararlı bir ölçme yapıp yapmadığını belirlemek için 62 ilköğretim öğrencisine dört hafta arayla iki kez uygulanarak test-tekrar test güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır.

Tablo-16

OOMÖ Alt Ölçeklerinin Test-Tekrar Korelasyon Katsayıları

Alt Ölçekler	Olumlu Mükemmeliyetçilik	Olumsuz Mükemmeliyetçilik
Test tekrar korelasyon katsayıları	.75**	.78**

** $p > .01$, N=62

Yapılan analizlerde elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayıları Tablo-16 görüldüğü gibi olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .75; olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .78 olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde veriler üzerinde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Tartışma ve yorumlar, bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak yapılmıştır.

Bu çalışma ilköğretim ikinci kademedeki okuyan öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme amacıyla yapılmıştır. Ölçme aracını geliştirmek için yapılan geçerlik çalışmaları, bu bağlamda yapı geçerliği, ölçüt bağımlı geçerlik çalışma bulgularının tartışma ve yorumları, ölçeğin alt ölçekleri arasındaki korelasyonları inceleme ve bazı benzer araştırmaların sonuçlarını karşılaştırma birinci aşamayı oluşturmaktadır. Yine aynı şekilde ikinci aşamada ölçeğin güvenilirlik çalışmalarının tartışma ve yorumlarına yer verilmiştir.

5.1. Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Ölçeğin geçerlilik çalışmalarına ilişkin bulgulara yönelik tartışma ve yorum, yapı geçerliği ve ölçüt bağımlı geçerlik başlıkları altında incelenmiştir.

5.1.1. Yapı Geçerliği Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum

5.1.1.1 Faktör Analizi Sonuçlarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde, dördüncü çalışmada elde edilen verilerle yapılan temel bileşenler (principal component) analizi bulgularına göre, ölçek geliştirilirken temel alınan kuramsal yapıyla tutarlı olarak iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. İki faktörlü bu yapının açıkladığı toplam varyans % 37.19'dur. Bu yüzdenin iyi bir ölçüm için yeterli olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2002). Birinci faktörün özdeğerinin 4.51 ve açıkladığı toplam varyans yüzdesinin 21.48, ikinci faktörün özdeğerinin 3.30 ve açıkladığı toplam varyans yüzdesinin 15.71 olduğu görülmektedir. Birinci faktör yapısı altındaki 12 maddenin faktör yükleri .57 ile .69, ikinci faktör yapısındaki 9 maddenin faktör yükleri ise .56 ve .65 arasında değişmektedir. Bu

bulgular doğrultusunda ölçeğin basit ve kararlı bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Gerçekleştirilen faktör analizi için örnekleme yeterliliği .84 bulunmuştur. Bu değer örneklemin çalışma için yeterli olduğunu göstermektedir.

Dördüncü çalışma sonucu elde edilen yapının kararlılığını incelemek amacıyla ikinci bir yapı geçerliliği çalışması yapılmış, açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde uygulanan temel eksenler (principal axis) analizi sonucunda ön ölçütlere uygun olarak elde edilen iki faktörlü yapının varyansın % 32.44'ünü açıkladığı görülmektedir. Açıklanan varyansın yüksek olması ilgili kavram veya yapının o denli iyi ölçtüğünün göstergesidir (Büyüköztürk, 2002). Bu çalışmada elde edilen açıklanan toplam varyans değeri düşük olmakla beraber kabul edilebilir düzeyde sayılabilir (Büyüköztürk, 2002). Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda iki faktörlü yapının veri tabanına uyum gösterdiği saptanmış. Böylece ölçeğin çapraz geçerliliği sağlanmıştır.

Faktörlerin özdeğerleri ve açıklanan varyans yüzdeleri incelendiğinde, birinci faktörün özdeğerinin 3.10 olduğu ve varyansın % 18.32'sini açıkladığı, ikinci faktörün özdeğerinin 2.43 olduğu ve varyansın % 14.22'sini açıkladığı görülmektedir. Her iki faktörün özdeğerlerinin yüksekliği ve açıkladıkları varyans yüzdeleri iki faktörün de önemli faktörler olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2002). Birinci maddede bulunan 10 maddenin faktör yüklerinin .47 ile .64 arasında değiştiği, ikinci faktörde bulunan 7 maddenin faktör yüklerinin ise .52 ile .66 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçüt olarak .30 ile .60 arasındaki faktör yükleri "orta", .60'ın üzerindeki faktör yükleri "yüksek" olarak alındığında (Kline, 1998) ölçekteki 5 maddenin faktör yükleri yüksektir. Bir madde dışında diğer maddelerin faktör yükleri ise .50'nin üzerindedir. En düşük faktör yüküne sahip 10. maddenin faktör yükü ise .47'dir. Bu durumda bütün maddelerin ölçekte yer alabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Ölçeği oluşturan iki faktörün birincisine, olumlu mükemmeliyetçilik olarak tanımlanan kişilik özelliğini ölçtüğü düşünülen maddelerin bir araya gelmesinden dolayı *olumlu mükemmeliyetçilik*, ikinci faktöre ise olumsuz mükemmeliyetçilik olarak tanımlanan kişilik özelliğini ölçtüğü düşünülen maddeleri içerdiği için *olumsuz mükemmeliyetçilik* olarak tanımlanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde mükemmeliyetçiliğin iki temel boyutta incelenmesi en sık rastlanılan yaklaşımdır.

Mükemmeliyetçiliğin bu iki temel boyutunu araştırmacılar farklı isimlerle tanımlamaktadırlar. Örneğin bu iki boyutu Enns, Cox ve Clara (2002), Stumpf ve Parker (2000), Rice ve Preusser (2002) uyumlu ve uyumsuz, Terry-Short, Owens, Slade ve Dewey (1995), Haase ve Prapavessis (2004) olumlu ve olumsuz, Oliver, Hart, Ross ve Kutz (2001), Parker (2000) sağlıklı ve sağlıksız, Rheaume, Freeston, Ladoucer, Bouchard, Galbut, Talbet ve Vallieres (2000) işlevsel ve işlevsel olmayan olarak tanımlamaktadırlar. Yukarıdaki farklı tanımlamalar özünde mükemmeliyetçiliğin olumlu ve olumsuz boyutlarını tanımlamaktadır. Bu çalışmalarda ortaya konulan yapıları Adler (2001) kuramsal olarak açıklamaktadır. Adler'e göre bütün insanlar yetersizlik duygusuyla doğarlar. Bu yetersizlik duygusu zamanla ve yaşantılar yoluyla mükemmeliyetçilik çabasına dönüşür. Bu mükemmeliyetçi çaba sağduyu ve toplumsal ilgi ile birlikte ortaya çıktığı sürece olumlu, düşük bir toplumsal ilgi ve kişisel güç isteği ile birlikte ortaya çıkarsa da olumsuz bir özelliktir. Adlerin kuramsal olarak açıkladığı ve bu çalışmada da elde edilen iki faktörlü yapı bir çok ölçek geliştirme çalışmasında da elde edilmiştir (Parker 1997; Rice ve Preusser 2002; Slaney, Ashby ve Trippi, 1995; Terry-Short, Owens, Slade ve Dewey 1995). Görüldüğü gibi bu çalışmada elde edilen iki boyutlu mükemmeliyetçilik yapısı kuramsal temele ve literatüre uyum göstermektedir.

5.1.1.2. OOMÖ Alt Ölçeklerinin Birbirleriyle Korelasyonlarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Ölçeğin alt ölçekleri olan olumlu mükemmeliyetçilik ile olumsuz mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde düşük bir ilişki bulunmuştur. Literatürü incelemediğinde bu iki boyut arasındaki ilişkiye dair bilgilerin çelişkili olduğu görülmüştür. Slaney, Rice, Mobley, Trippi ve Ashby (2001) yaptıkları Yaklaşık Mükemmellik Ölçeği revizyon çalışmasında olumlu mükemmeliyetçiliği ifade eden "standartlar" ve "düzen" alt ölçekleri ile olumsuz mükemmeliyetçiliği ifade eden "çelişki" alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Benzer şekilde Stumpf ve Parker (2000) yaptıkları çalışmada Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1990) alt ölçeklerinin faktör analizi sonucu elde edilen sağlıklı (olumlu) ve sağlıksız (olumsuz) mükemmeliyetçilik boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

Bununla beraber Haase ve Prapavessis (2004), geliştirdikleri Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Terry-Short ve Arkadaşları, 1995) iki boyutu arasında olumlu yönde düşük bir ilişki bulmuşlardır. Benzer sonuçlar Slaney ve arkadaşları (1995) ile Frost ve arkadaşları'nın (1993) çalışmalarında da bulunmuştur. Bu sonuçların dışında Bieling, Israeli ve Antony (2003) yaptıkları çalışmada uyumlu (olumlu) mükemmeliyetçilik ile uyumsuz (olumsuz) mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki bulmuşlardır.

Görüldüğü gibi bu çalışmada bulunan, iki altölçek arasındaki negatif ilişki literattürdeki bulgularla uyuşmamaktadır. Bununla beraber ölçeğin maddelerinin oluşturulmasında temel alınan Adler'in (2001) belirttiği kuramsal temeli incelediğimizde elde edilen sonucun desteklendiği görülmektedir. Mükemmeliyetçiliği olumlu ve olumsuz olarak ele alan Adler, bu iki özellik arasındaki temel ayırım, aşağılık duygusu yoğunluğu ve toplumsal ilginin olup olmaması olarak belirtmektedir. Adler'e göre olumsuz mükemmeliyetçiler yoğun bir aşağılık duygusuna sahiptirler ve düşük toplumsal ilgi gösterirlerken, olumsuz mükemmeliyetçiler tam tersine düşük bir aşağılık duygusuna sahip ve yüksek toplumsal ilgi gösterirler. Bu durumda mükemmeliyetçiliğin iki boyutu arasında bulunan negatif yöndeki düşük ilişki Adler'in yaklaşımına göre beklenen bir durumdur.

İki alt ölçek arasında bulunan negatif yönde düşük ilişki, ölçek maddeleri bazında incelendiğinde, bir faktöre yüklenen ve diğer faktörde .10'dan yüksek negatif yönde faktör yüküne sahip maddelerin olduğu görülmektedir. Bu maddeler iki faktör arasında negatif yöndeki ilişkinin kaynağı olabilirler. Maddeleri tek tek incelediğimizde olumlu mükemmeliyetçilik faktöründe bulunan 5. madde (Derslerime düzenli çalışırım), 3. madde (Her şeyi tam zamanında yapmak isterim) ve 10. madde (Yapmam gereken işleri ertelemeden hemen yapmaya çalışırım) olumsuz mükemmeliyetçiliğe negatif yüklenmişlerdir. Yapılan çalışmalar (Frost ve Arkadaşları, 1990; Stöber ve Joormann, 2001) olumlu mükemmeliyetçilik ile işleri zamanında yapamama ve erteleme arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Olumsuz mükemmeliyetçiliği ölçen 9. madde (Zayıf yönlerimin başkalarınınca fark edilmesi benim için utanç vericidir) ve 11. madde (Biri beni eleştirdiğinde kendimi kötü hissederim) ise olumlu mükemmeliyetçiliğe negatif yüklenmişlerdir. Olumlu mükemmeliyetçiler başkaları tarafından eleştirilmeyi veya

hatalarının belirtilmesini, olumsuz olarak değil, doğruyu yapabilmek için bir yol gösterme olarak değerlendirmektedirler (LoCicero, Ashby ve Kern, 2000).

Bu çalışmanın bulgularının aksine literatürdeki mükemmeliyetçiliğin iki boyutu arasında, pozitif yönde ilişkiler bulan araştırmalar olduğuda görülmektedir. Olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutları arasında olumlu ilişki belirleyen araştırmalarda (Slaney ve Arkadaşları, 1995; Frost ve Arkadaşları, 1993; Bieling ve Arkadaşları, 2003) kullanılan ölçekler temelde mükemmeliyetçiliği olumsuz yönde çok boyutlu ele alan ölçeklerdir. Araştırmacılar bu ölçeklerle yapılan çalışmalarda alt ölçeklerine uygulanan faktör analizi sonucunda ortaya çıkan iki faktör nedeniyle altölçeklerin olumlu ve olumsuz olarak iki gruba ayrılmaları uygun görülmüştür. Bu ölçeklerin maddeleri oluşturulurken, mükemmeliyetçilik sadece olumsuz boyutuyla ele alındığından, olumlu olarak adlandırılan gruptaki alt ölçek maddelerinin de olumsuz mükemmeliyetçilikle ilişkili olabileceği dikkate alınmalıdır. Örneğin Çok boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin (Frost ve Arkadaşları, 1990) olumlu mükemmeliyetçiliği ifade ettiği belirtilen (Rice, Dellwo ve Jacqueline, 2002) 6. maddesi "Yaptığım her şeyde tam anlamıyla yeterli olmak benim için çok önemlidir" şeklindedir. Bu madde olumlu mükemmeliyetçiliği ölçmekle birlikte, olumsuz mükemmeliyetçilikle de ilişkilidir. Bu durumda olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutları arasında olumlu bir ilişki olabilecektir.

5.1.2. Ölçüt Bağımlı Geçerlik Çalışmalarına Yönelik Tartışma ve Yorum:

Bu başlık altında, yapılan çalışmada OOMÖ alt ölçek puanları ile Çocuklar için depresyon ölçeği, Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği puanları arasında ilişki incelenmiştir.

Kaygı

Kaygı duygusu yaşantılar yoluyla öğrenilen akılcı ve gerçekçi olmayan bir inanış veya düşünce kalıbının ürünüdür (Özer, 1997). Bu düşünce tarzının akılcı olmasa da kendi içinde bir mantığı vardır. Bu mantığın özünde bireyin kişiliğine toptancı bir değer biçilebileceği gibi yanlış bir inanış yatar. Bu inanışta başarılı birisi olmak için başarılı performans gösterilmesi gerektiği, başarılı performans içinde hata yapılmaması

gerektiği vardır. Herhangi bir performans durumunda hata yapmak insan doğasında varolan ve yaşanabilecek bir olgu olmasına rağmen kaygı mantığı bu doğal ve gerçekçi olguyu yasaklamış olacaktır. Performansla gösterilen başarı düzeyinin kişiliğin başarı düzeyinin bir göstergesi olduğu inancı kaygı üretir. Olumsuz mükemmeliyetçilik de hata yapmaktan korkma, mükemmelin altında olan hiçbir şeyi kabul etmeme olarak ifade edilmekte olduğuna göre kaygının oluşumu ile olumsuz mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde bir ilişki beklenilmelidir. Birey kendisi ve başkaları için yüksek standartlar belirlediğinde bunun gerçekleşmeme ihtimali bireyde kaygıya neden olabilir. Nitekim bu çalışma da olumsuz mükemmeliyetçilikle sürekli kaygı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu bir çok araştırma tarafından desteklenmektedir (Sumi ve Konda, 2002; Hewitt ve Arkadaşları, 2002; Kawamura, Hunt, Frost ve DiBartolo, 2001). Bununla beraber olumlu mükemmeliyetçilik ile sürekli kaygı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmalar (Kawamura ve Arkadaşları, 2001) bu bulguyu desteklemektedir. Olumlu mükemmeliyetçiler yüksek kişisel standartlara sahiptirler ve mevcut durumun gereklerine göre esnek tavır uygulayarak, belirledikleri standartlara tam ulaşamamaları da bundan doyum sağlayabilirler (Hamachek, 1978; Akt. Peters, 1996).

Depresyon

Bu çalışmada depresyon ile olumlu mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde, olumsuz mükemmeliyetçilik arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar beklenen bir sonuçtur. Benzer sonuçlar bir çok çalışmada ortaya konmuştur (Hewitt ve Arkadaşları, 2002; Sumi ve Konda, 2002; Preusser, Rice ve Ashby, 1994; Soenens, Vansteenkiste, Luyten, Duriez ve Goossens, 2004; Enns, Cox ve Clara, 2002). Bibring (1953, Akt. Mete, 1999) depresyonun oluşumunda ideallerine ulaşamayan bireyin bu durum karşısında çöküntüye uğramanın yattığını belirtmektedir. Söz konusu idealler, 1) değerli, sevilen ve tanınan olmak, 2) güçlü, üstün güvenli ve büyük olmak, 3) iyi ve seven olmaktır. Mükemmelliği arayan ve daha azıyla yetinmeyen, en iyinin altındaki durumu bir felaket olarak gören olumsuz mükemmeliyetçiler en küçük hatada kendini yetersiz görür, hayal kırıklığı ve hatta umutsuzluk yaşar (Antony ve Swinson, 2000), yaşama karşı kendini yenik, hedeflerine ulaşamamış ve değersiz hissederek, bu olumsuz yargıların etkisiyle kendisine ve dünyaya olan inancını yitirmeye, giderek suçluluk ve pişmanlık duygularına kapılmaya

başlayacaktır (Metz, 1999). Bununla beraber hedeflenen sonuca ulaşmak için çabalarken yapılan hataları bir felaket olarak değil, bir ders olarak ele alan ve bunları motivasyon için kullanabilen olumlu mükemmeliyetçilerin depresyon yaşantısından uzak kalmaları beklenen bir durumdur.

Benlik Saygısı

Benlik kavramı bireyin zihinsel ve fiziksel özelliklerinin toplamı ve bireyin sahip olduğu bütün bu özelliklere ilişkin kendini değerlendirmesi olarak tanımlanabilir (Pişkin, 1996). Bu değerlendirme bireyin kendini çevreyle karşılaştırdıkça ve yaşantıları yoluyla oluşur. Birey sadece hatalara odaklanıp bununla beraber kendisi için imkansız amaçlar belirleyip, bunlara ulaşamadığında yaşadığı yetersizlik benlik saygısının düşmesine neden olacaktır. Bunun tersi olarak ulaşılabilecek hedefler için çabalarken bu hedeflere ulaşamadığında bile elde ettikleriyle de mutlu olabilen bireyler yüksek benlik saygısına sahip olabilirler. Nitekim çalışma sonucunda benlik saygısı ile olumlu mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde, olumsuz mükemmeliyetçilik arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu bulguları bir çok araştırma desteklemektedir (Soennens ve Arkadaşları, 2004; Preusser ve Arkadaşları, 1994; Rice ve Arkadaşları, 1998; Ashby ve Rice, 2002).

Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliği için yapılan çalışmalar sonucu elde edilen OOMÖ alt ölçek puanları ile Çocuklar için depresyon ölçeği, Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği puanları arasındaki ilişki değerlerinin, önceki ilgili araştırma sonuçlarıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Yapılan ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmaları sonucunda, OOMÖ'nin mükemmeliyetçilik kişilik özelliğinin olumlu ve olumsuz boyutlarını ölçebildiği söylenebilir.

5.2. Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Yorum:

Ölçeğin güvenirliliğini sınamak amacıyla iç tutarlık katsayıları, madde toplam puan korelasyonları ve zamana karşı tutarlılığını sınamak için de test-tekrar test güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır.

OOMÖ alt ölçeklerinin madde toplam korelasyonları, iç tutarlılık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu görülmüştür. Olumlu Mükemmeliyetçilik alt ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .81; madde toplam puan korelasyonları .43 ile .55 arasında değişmektedir. Olumsuz Mükemmeliyetçilik alt ölçeği Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .78, madde toplam puan korelasyonları ise .48 ile .55 arasında değişmektedir. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı “1”e yaklaştıkça ölçek maddelerinin aynı niteliği ölçme oranı yükselmektedir (Özgüven, 1994). İç tutarlılık katsayısı için genel kabul en az .70 olmasıdır (Tavşancıl, 2002). Her iki altölçeğin de Cronbach alfa değeri .70’in üzerindedir. Ayrıca madde toplam korelasyonlarının en az .20 olması beklenir (Tavşancıl, 2002). Altölçeklerdeki madde toplam puanlarının .30’un üzerinde olması alt ölçeklerdeki maddelerin ölçülen özelleikle ilişkili olduklarını ortaya koymaktadır.

OOMÖ alt ölçeklerinin test-tekrar test analizleri sonucunda elde edilen güvenilirlik katsayıları olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .75; olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .78 olduğu bulunmuştur. Her iki alt ölçek için kararlılık katsayıları $p < .01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin belli zaman aralıkları içinde uygulanması durumunda kararlılık göstereceği anlamına gelmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ilköğretim ikinci kademedeki okuyan ön ergenlerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme amacıyla yapılmıştır. Ölçek Adana ili Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında ikinci kademedeki öğrenim gören 11-16 yaşları arasında bulunan öğrencilerden toplanan veriler ile geçerlik ve güvenilirliği sınanmıştır.

Ölçeğin kapsam geçerliliği için öğrencilere mükemmeliyetçilik konulu bir kompozisyon yazdırılmış ve ayrıca ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan 10 branş öğretmeniyle de görüşme yapılmıştır. Kompozisyon ve görüşme kayıtlarının içerik analizi ve ilgili literatür incelenmesi sonucu oluşturulan maddeler olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik boyutlarını temsil edip etmediğinin belirlenmesi, uygun olmayan maddelerin çıkartılması ya da yazım ve anlatım bozukluğu olanların düzeltilmesi amacıyla Çukurova Üniversitesinde görevli bir grup öğretim elemanı tarafından değerlendirilmiştir.

Yapılan açıklayıcı faktör analizleri sonucunda ölçekte önceden belirlenen ölçütlere uygun olarak 17 madde ve bu maddeleri kapsayan iki faktör bulunmuştur. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi bu iki faktörlü yapıyı doğrulanmıştır. Birinci faktör incelendiğinde olumlu mükemmeliyetçilik olarak tanımlanan kişilik özelliği ölçen maddelerin, ikinci faktörde ise olumsuz mükemmeliyetçilik olarak tanımlanan kişilik özelliğini ölçen maddelerin bir araya geldiği görülmektedir. Bu nedenle birinci faktör *olumlu mükemmeliyetçilik*, ikinci faktör ise *olumsuz mükemmeliyetçilik* olarak tanımlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirliği için cronbach alfa değerleri olumlu mükemmeliyetçilik için .81, olumsuz mükemmeliyetçilik için ise .78 bulunmuştur.

Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerlik için OOMÖ alt ölçek puanları ile Çocuklar için Depresyon ölçeği, Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği puanları arasında ilişki incelenmiştir. Analizler sonucunda literatüre uygun olarak Olumsuz Mükemmeliyetçilik puanları ile Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği puanları ve Çocuklar İçin Sürekli Kaygı Envanteri puanları arasında pozitif yönde,

benlik saygısı ölçeği puanları arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bununla beraber Olumlu Mükemmeliyetçilik puanları ile Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği puanları arasında negatif yönde, Benlik Saygısı Ölçeği puanları arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bulunan bu sonuçlar literatür tarafından desteklenmekte olup, OOMÖ'nun geçerliliğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir.

Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayıları olumlu mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .75; olumsuz mükemmeliyetçilik alt ölçeği için .78 olduğu bulunmuştur. Bu değerler ölçeğin belli zaman aralıkları içinde uygulanması durumunda kararlılık göstereceği anlamına gelmektedir.

Bu araştırma bulguları doğrultusunda yararlı olacağı düşünülen aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

1. Ülkemizde mükemmeliyetçilik üzerine çok az çalışma vardır. İlköğretim okullarına devam eden ergenlerin mükemmeliyetçilik özelliklerine yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Mükemmeliyetçilik gibi bir çok durum ve sorunla ilişkisi olan bir özelle ilgili çalışmaların yapılmasında yarar vardır. Betimsel, deneysel, nitel çalışmaların sıklaştırılması bir çok problemin açıklanmasında, yorumlanmasında ve çözümlenmesinde önemli olabilir.

2. Mükemmeliyetçiliği hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle ele alan bir çalışma henüz yetişkinlere yönelik olarak yapılmamıştır. Yetişkin ve ergenlerdeki olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçiliği ölçebilen bir ölçeğin geliştirilmesi veya uyarlanması böyle çalışmaların yapılması imkanını sağlayabilir.

3. Mükemmeliyetçiliğin oluşumu ve gelişiminde ilk çocukluktan itibaren ailenin ve çevrenin etkisi üzerine öne sürülmesine rağmen bu etkiler konusunda sistematik bir biçimde değerlendirilmemiştir. Özellikle ülkemizde bu konuda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Mükemmeliyetçiliğin oluşumu ve çocukluktan yetişkinliğe doğru gelişimi konusunda yapılacak çalışmalar mükemmeliyetçiliği daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

4. Okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde mükemmeliyetçiliği sadece olumsuz yönüyle ele almak yerine öğrencilerin başarı için yüksek standartlar

belirlemesi, beklentilerini gerçekleştirmek için yeteneklerini en iyi şekilde kullanmalarını sağlayan olumlu mükemmeliyetçilik özelliğine de dikkat etmeleri öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerinde yardımcı olabilir.

5. Öğrencilerin olumsuz mükemmeliyetçiliğini azaltırken, olumlu mükemmeliyetçiliği arttırabilecek bir danışma programının hazırlanması depresyon, kaygı, düşük benlik saygısı gibi mükemmeliyetçilikle ilişkisi belirlenmiş bir çok sorunun çözülmesinde yararlı olabilir.

6. Mesleki rehberlik çalışmaları kapsamında öğrencilerin olumlu ve olumsuz mükemmeliyetçilik özellikleri belirlenmesi öğrencilerin meslek seçimi ve karar vermelerini sağlayabilme konularında yardımcı olabilir.

7. Bu çalışmada geliştirilen OOMÖ, 12-14 yaşları arasındaki öngenerlerle sınırlıdır. Çocuklar ve ergenlere yönelik OOMÖ geliştirmek sonraki araştırmalar açısından önemli olabilir.

8. OOMÖ, Adler (2001)'in belirttiği gibi aşağılık duygusu, sosyal ilgi, kardeş sırası ve yaşam tarzı kavramlarıyla ilişkisinin incelenmesi, ölçeğin kapsam geçerliliğinin sınanması açısından yararlı olabilir

KAYNAKLAR

- Accordino, D. B., Accordino, M. P., ve Slaney, R. B. (2000), "An Investigation of Perfectionism, Mental Health, Achievement and Achievement Motivation in Adolescents", *Psychology in the Schools*, c.37, s.6, ss.535-545
- Adderholt-Elliott, M. (1987), *Perfectionism: What's Bad About Being Too Good?*, Minneapolis, Free Spirit Publishing.
- Adler, A. (1930), *The Education of Children*, South bend, Indiana: Gateway Edition Ltd.
- Adler, A. (2000), *Yaşamın Anlam ve Amacı (Wozu Leben Wir?-1931)*, Çev. Kamuran Şipal, İstanbul: Say Yayınları
- Adler, A. (2001), *Psikolojik Aktivite, Üstünlük Duygusu ve Toplumsal İlgi (Superiority and Social Interest-1956)*, Çev. Belkıs Çorakçı, İstanbul, Say Yayınları
- Aksaray, S. (2003), "Ergenlerde Benlik Saygısı Geliştirmede Beceri Eğitimi ve Aktivite Programlarının Etkisi", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Altıntaş, E. ve Gültekin, M. (2003), *Psikolojik Danışma Kuramları*, İstanbul: Alfa Basın Yayım Dağıtım
- Antony M. M. ve Swinson R. P. (2000), *Mükemmeliyetçilik, Dost Sandığınız Düşman (When Perfect isn't Good Enough)*, Çeviri: Aslı Açıkgöz, İstanbul: Kuraldışı Yayınevi
- Antony M. M., Purdon, C. L., Huta, V. ve Swinson R. P. (1998), "Dimensions of Perfectionism Across The Anxiety Disorders," *Behavior Research and Therapy*, c.36, ss.1143-1154

- Ashby, J. S. ve Rice, K. G. (2002), "Perfectionism, Dysfunctional Attitudes and Self-Esteem: A Structural Equations Analysis," *Journal of Counseling and Development*, c.80, s.2
- Ashby, J. S. ve Kottman, T. (1996), "Inferiority as a Distinction between Normal and Neurotic Perfectionism", *Individual Psychology*. c. 52 s.3
- Ashby, J. S., Kottman, T. ve Schoen, E. (1998), "Perfectionism and Eating Disorders Reconsidered", *Journal of Mental Health Counseling*, ss. 261-271
- Ashby, J. S., Kottman, T. ve DeGraaf, D. (1999), "Leisure Satisfaction and Attitudes of Perfectionists: Implications for Therapeutic Recreation Professionals: An Exploratory Study", *Therapeutic Recreation Journal*, c.33, ss. 142-151.
- Ashby, J. S. ve Rice, K. G.(2002), "Perfectionism, Dysfunctional attitudes, and Self-Esteem: A Structural Equations Analysis", *Journal of Counseling ve Development*, c.80, s. 2.
- Ashby, J. S., LoCicero K. A. ve Kenny M. C. (2003), "The Relationship of Multidimensional Perfectionism to Psychological Birth Order", *The Journal Of Individual Psychology*, c. 59 s. 1
- Basco, M. R. (1999), *Never Good Enough: How To Use Perfectionism To Your Advantage Without Letting It Ruin Your Life*, New York: Touchstone/ Simon
- Bastiani, A. M., Rao, R., Weltzin, T. ve Kaye, W. H. (1995), "Perfectionism in Anorexia Nervosa", *International Journal of Eating Disorders*, c.17, ss. 147-152.
- Bieling, P. J., Israeli, A. L. ve Antony, M. M. (2003), "Is Perfectionism Good, Bad or Both?: Examining Models of The Perfectionism Construct", *Personality and Individual*, c. 36, ss. 1373-1385

Bouchard, C., Rheaume, J. ve Ladouceur R. (1999), "Responsibility and Perfectionism in OCD: An Experimental Study," *Behaviour Research And Therapy*_c. 37 (3), ss. 239-248.

Brown, G. B. ve Beck, A. T. (2002), "Dysfunctional Attitudes, Perfectionism and Models of Vulnerability to Depression", *Perfectionism: Theory, Research and Treatment*, Editör: G. Flett ve P. L. Hewitt. Washington, DC: American Psychological Association

Büyükoztürk, Ş. (2002), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara, Pegema Yayıncılık

Cheng, S. K., Chong, G. H. ve Wong, C. W. (1999), "Chinese Frost Multidimensional Perfectionism Scale: A Validation and Prediction of Self-Esteem and Psychological Distress" *Journal of Clinical Psychology*, c. 55(5), ss. 1051-1061

Cockell, S. J., Hewitt, P. L., Seal, B., Sherry, S., Goldner, E. M., Flett, G. L. ve Remick R. A. (2002), "Trait and Self-Presentational Dimensions of Perfectionism among Women with Anorexia Nervosa", *Cognitive Therapy and Research*, c. 26, s. 6, ss. 745-758

Collins Cobuild English Dictionary (1995), London: Harper Collins Publishers, ss.1225

Çolakkadıoğlu, O. (2003), "Ergenlerde Karar Verme Ölçeğinin Uyarlama Çalışması", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dinç, Y. (2001), "Mükemmeliyetçiliğin Depresif Semptomlar ve Öfke Üzerindeki Yordayıcı Rolü: Olumsuz Yaşam Olaylarının Belirleyiciliği", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Donaldson, D., Spirito D. ve Farnett E. (2000), "The Role of Perfectionism and Depressive Cogitions and Understanding the Hopelessness Experienced by Adolescent Suicide Attempters", *Child Psychiatry and Human Development*, c. 31(2)
- Ellis, A. (2002) "The Role of Irrational Beliefs in Perfectionism" *Perfectionism: Theory, Research, And Treatment*, Editör: G. Flett ve P. L. Hewitt, Washington, DC: American Psychological Association
- Enns, M. W., Cox, B. J.ve Clara, I. (2002), "Adaptive and Maladaptive Perfectionism: Developmental Origins and Association with Depression Proneness", *Personality and Individual Differences*, c. 33, ss. 921-935.
- Enns, M. W., Cox, B. J. (1999), "Perfectionism and Depression Symptom Severity in Major Depressive Disorder", *Behaviour Research and Therapy* c. 37, ss. 783-794
- Enns, M. W. ve Cox, B.J. (2002), "The Natur and Assesment of Perfectionism: A Critical Analysis", *Perfectionism: Theory, Research, and Treatment*, Editör: G. Flett ve P. L. Hewitt, Washington DC: American Psychological Association
- Flett, G., Hewitt, P. L., Boucher, D. J., Davidson, L. A. ve Munro, Y (1997), "The Child-Adolescent Perfectionism Scale: Development, Validation and Association with Adjustment", Nort York, Ontario:York University Department of Psychology
- Flett, G. Ve Hewitt P. L. (2002), "Perfectionism and Maladjustment: An Overview of Theoretical, Definitional and Treatment Issues" *Perfectionism: Theory, Research, And Treatment*, Editör: G. Flett ve P. L. Hewitt, Washington. DC: American Psychological Association
- Flett, G. Besser, A. Davis R.A. ve Hewitt, P.L. (2003). "Dimensions of Perfectionism, Unconditional Self-Acceptance and Depression", *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, c. 21, s. 2

- Flett, G., Hewitt, P. L., Endler N. S. ve Tassone, C. (1995). "Perfectionism and Components of State and Trait Anxiety." *Current Psychology: Developmental, Learning, Personality, Social* c.13(4), ss. 326-350.
- Frost, R. O. ve DiBartolo, P. M. (2002), "Perfectionism, Anxiety and Obsessive Compulsive Disorder" *Perfectionism: Theory, Research, And Treatment*, Editör: G. Flett ve P. L. Hewitt, Washington, DC: American Psychological Association
- Frost, R. O., Heimberg, R. G., Holt, C.S., Mattia J. I. ve Neubauer, A. L. (1993), "A Comparison of Two Measures of Perfectionism", *Personality and Individual Differences*, c. 14, ss. 119-126.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. ve Rosenblate, R. (1990), "The Dimensions of Perfectionism", *Cognitive Therapy and Research*, s.14, ss.449-468.
- Gilman R., Ashby J. S. ve LoCicero K. A. (2002), "A First Study of Perfectionism and Multidimensional Life Satisfaction among Adolescents", *Journal of Early Adolescence*, c. 23, s. 2, ss. 218-235(18)
- Goldner, E. M., Cockell, S. J. ve Srikameswaran S. (2002), "Perfectionism and Eating Disorders", *Perfectionism: Theory, Research, And Treatment*, Editör: G. Flett ve P. L. Hewitt, Washington, DC: American Psychological Association
- Güçray, S. S. (1993), "Öz-Saygı Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirliği" *Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, c. 1 (9), ss. 31-45
- Haase, M. A. ve Prapavessis, H. (2004), "Assessing The Factor Structure and Composition of the Positive and Negative Perfectionism Scale in Sport" *Personality and Individual Differences*, c. 36 ss. 1725-1740
- Hawkins, C. C., Watt, H. M. G. ve Sinclair, K. (2001), "The Promises and Pitfalls of Perfectionistic Behaviour in Australian Adolescent Girls", *AARE Annual Conference Papers*, Fremantle Perth: University of Sydney

- Hewitt, P. L., Caelian, C. F., Flett, G. L., Sherry, S. B. ve Collins, C. (2002), "Perfectionism in Children: Associations with Depression, Anxiety and Anger", *Personality and Individual Differences*, c. 32, ss. 1049-1061
- Hewitt, P.L. ve Flett, G. L. (1991), "Dimensions of Perfectionism in Unipolar Depression," *Journal of Abnormal Psychology*, s.100, ss.98-101.
- Hewitt, P.L. ve Flett, G. L. (1991), "Perfectionism and Depression: A Multidimensional Analysis", *Journal of Soscial Behavior and Personality*, c. 5, ss. 423-438
- Hjelle, L. A. ve Ziegler, D. J. (1992), *Personality Theories, Basic Assumptions, Research and Applications* (Üçüncü basım), Toronto: McGraw-Hill International Editions
- Horney, K. (1975), *Nevrozlar ve İnsan Gelişimi, Öz Geliştirme Kavgası* (Neurosis and Human Growth: The Struggle Toward Self-Realization), Çev. Selçuk Budak, İstanbul: Öteki Yayınevi
- Horney, K. (1995), *Çağımızın Nevrotik Kişiliği* (The Nevrotic Personality of Our Time), Çev. Selçuk Budak, İstanbul: Öteki Yayınevi
- Hunter, E. C. ve O'Connor, R. C. (2003), "Hopelessness and Future Thinking in Parasuicide: The Role of Perfectionism", *British Journal of Clinical Psychology*, c. 42, ss. 355-365
- Iketani T., Kiriike N., Stein, M. B., Nagao, K., Nagata, T., Minamikawa, N., Shidao, A. ve Fukuhara, H. (2002), "Relationship between Perfectionism, Personality Disorders, and Agoraphobia in Patients with Panic Disorder," *Acta Psychiatrica Scandinavica*, s.106, ss.171-178
- Jonge L. ve Waller G. (2003). "Perfectionism Levels in African-American and Caucasian Adolescents" *Personality and Individual Differences*, c. 34 (8), ss. 1447-1451(5)

- Jöroskog, K.G. ve Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural Equation Modeling with The SIMPLIS Command Language*, Chicago: Scientific Software International, Inc.
- Karahan, T. F. ve Sardoğan, M. E. (2004). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Kuramlar*, Samsun: Deniz Kültür Yayınları
- Kawamura, K., Hunt, S., Frost, R. ve Dibartolo, P. (2001), "Perfectionism, Anxiety and Depression. Are The Relationship Independent?", *Cognitive Therapy and Research*, c. 25 (3) ss.291-301
- Kline, R. B. (1998), *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*, New York: The Guilford Press
- Kobori, O., Yamagata, S., ve Kijima, N. (Basımda), "The Relationship of Temperament to Multidimensional Perfectionism Trait", *Personality and Individual Differences*
- Kottman, T. ve Ashby, J. (2000), "Perfectionistic Children and Adolescents: Implications for School Counselors", *Professional School Counseling*, c.3, ss.182-188.
- Köknel, Ö. (1999), *Depresyon: Ruhsal Çöküntü*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- Kutlesa, N. ve Arthur, N. (2001), "Perfectionism and Career Development", *NACTON Papers*, Calgary: University of Calgary.
- Lakein, A., (1996), *How to Get Control of Your Time and Your Life*, New York: New American Library.
- Littauer, F. ve Littauer, M. (1997), *Kişilik Bulmacası: Birlikte Çalıştığımız İnsanları Anlamak* (Personality Puzzle, Understanding The People You Work With), Çev. H. Betül Çelik, İstanbul: Sistem Yayıncılık

LoCicero, K. A., Ashby, J. S. ve Kern, R. (2000), "Multidimensional Perfectionism and Lifestyle Approaches in Middle School Students", *Journal of Individual Psychology*, c.56, ss. 419-434.

LoCicero, K. A. ve Ashby, J. S., (1999), "Multidimensional Perfectionism in Middle School Age Gifted Students: A Comparison to Peers from The General Cohort" *Roeper Review*, c.22, s.3.

Macmillan Dictionary (1988), İstanbul, ABC Yayınevi

Maddi, S.R. (1972), *Personality Theories: A Comparative Analysis* (Gözden Geçirilmiş Baskı), Illinois: The Dorsey Press Homewood

Mallinger, A. E.ve De Wyze J. (1992), *Too Perfect : When Being in Control Gets Out of Control*, New York : Ballantine Books

McGarvey, J. A., (1996), "The Almost Perfect Definition", *Research/Penn State*, c. 17, s. 3

Mete, L. (1999), *Depresyon: Hüzünden Melankoliye*, İstanbul: İletişim yayınları,

Milli Eğitim Temel Kanun (1973) *Resmi Gazete*, 1739 Sayılı Kanun,

Nelson-Jones, R., (1998), *Danışma Psikolojisi Kuramları* (The Theory and Practice of Counselling Psychology), Çev. Füsün Akkoyun, İstanbul: Nobel Yayınları

Oliver, J. M., Hart, J. A., Ross, M. ve Katz, M. B. (2001), Healthy Perfectionism and Positive Expectations About Counseling, *North Journal of Psychology* c. 3, s. 2, ss. 229-242

Oral, M. (1999), "Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçi Kişilik Özelliği ve Yaşam Olaylarının Depresyon Belirtileriyle İlişkisi: Depresyonda Yatkinlık-Stres Modelinin İncelenmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Oxford Wordpower Dictionary (1995), Editör: S. Wehmeier, Oxford: Oxford University Press

Öner, N. (1994), *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Basımevi.

Öy (1991), “Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.” *Türk Psikiyatri Dergisi*, c. 2, ss. 132-137

Özbay, Y. ve Mısırlı-Taşdemir, Ö. (2003), “Çok Boyutlu Mükemmelliyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, *VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri*, Malatya: İnönü Üniversitesi

Özer, A. K. (1997), *Kaygı: Sinanma Duygusuyla Başedebilme* (İkinci baskı), İstanbul. Varlık Yayınları

Özgüven, İ. E. (1994), *Psikolojik Testler*, Ankara: Yeni Doğu Matbaası

Parker, W. D. (1997), “An Empirical Typology of perfectionism in Academically talented 6th Graders,” *American Educational Research Journal*, s. 34, ss. 545-562.

Parker, W. D. (2000), “Healthy Perfectionism in the Gifted” *Journal of Secondary Gifted Education*, c.11, s. 4

Peters, C. (1996), “Perfectionism: Excellence in Education,” www.nexus.edu.au/teachstud/gat/peters.htm (15.06.2003)

Pişkin, M., (1996a), “Türk ve İngiliz Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırılması” *III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Adana: Çukurova Üniversitesi

- Pişkin, M. (1996b), "Self-Esteem and Locus of Control of Secondary School Children both in England and Turkey", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Leicester: University of Leicester
- Powers, T. A., Zuroff, D. C. ve Topciu, R. A. (2004), "Covert and Overt Expressions of Self-Criticism and Perfectionism and Their Relation to Depression" *European Journal of Personality*, c. 18, ss. 61–72
- Preusser, K. J., Rice, K. G. ve Ashby, J. S. (1994), "The Role of Self-Esteem in Mediating the Perfectionism-Depression Connection", *Journal of College Student Development*, c.35
- Purdon, C., Antony, M. M. ve Swinson, R. P. (1999), "Psychometric Properties of The Frost Multidimensional Perfectionism Scale in A Clinical Anxiety Disorders Sample", *Journal of Clinical Psychology*, c. 55, ss. 1271–1286.
- Randolph, J. J. ve Dykman, B. M. (1998), "Perceptions of Parenting and Depression-Prone in The Offspring: Dysfunctional Attitudes as A Mediating Mechanism", *Cognitive Therapy and Research*, c.22, ss. 377-400
- Rheume, J., Freeston, M. H., Ladouceur, R., Bouchard, C., Gallant, L., Talbot, F., ve Vallieres, A. (2000), "Functional and Dysfunctional Perfectionists: Are They Different on Compulsive-Like Behaviors?" *Behaviour Research and Therapy* c. 38, ss. 119-128
- Rice, K. G., Kubal, A. E. ve Preusser K. (2004), "Perfectionism and Children's Self Concept: Further Validation of The Adaptive/Maladaptive Perfectionism Scale", *Psychology in the Schools*, c.41 s. 3
- Rice, K. G. ve Dellwo, J. P. (2001), "Within-semester Stability and Adjustment Correlates of The Multidimensional Perfectionism", *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, c.80, s.2

- Rice, K. G. ve Dellwo, J. P. (2002), "Perfectionism and Self Development: Implications for College Adjustment", *Journal of Counseling and Development*, c.34, s.2
- Rice, K. G. ve Preusser K. (2002), "The Adaptive/Maladaptive Perfectionism Scale," *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, c.80, s.2
- Rice, K. G. ve Slaney, R. B. (2002), "Clusters of Perfectionists: Two Studies of Emotional Adjustment and Academic Achievement", *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, c. 35(1), ss. 35-48.
- Rice, K. G., Ashby, J. S. ve Slaney, R. B. (1998), "Self-Esteem as a Mediator Between Perfectionism and Depression: A Structural Equations Analysis", *Journal of Counseling Psychology*, c.45, s.3, ss. 304-314
- Rice, K. G., ve Mirzadeh, S. A. (2000), "Perfectionism, Attachment and Adjustment", *Journal of Counseling Psychology*, c. 47, ss. 238-250.
- Rice, K., Ashby, J. ve Preusser, K. (1996), "Perfectionism, Relationships with Parents, and Self-Esteem" *Journal of Individual Psychology*, c.52, ss. 246-260.
- Roedell, W. C. (1984), "Vulnerabilities of Highly Gifted Children", *Roeper Review*, c. 6 (3), ss. 127-130.
- Saddler, C. D. ve Buckland, R. L. (1995), "The Multidimensional Perfectionism Scale: Correlations with Depression in College Students with Learning Disabilities." *Psychological Reports*, c.77, s.2, ss. 483-490
- Savaşır, I. ve Şahin N. H. (1997), *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları
- Shafran, R., Cooper, Z., ve Fairburn, G. (2002), "Clinical Perfectionism: a Cognitive-Behavioural Analysis", *Behaviour Research and Therapy*, c.40, ss. 773-791

- Slaney, R. B., Ashby, J. S. ve Trippi, J. (1995), "Perfectionism: Its Measurement and Career Relevance", *Journal of Career Assessment*, c. 3 (3), ss. 279-297
- Slaney, R. B., Rice, K. G., Mobley, M., Trippi, J., ve Ashby, J. (2001), "The Revised Almost Perfect Scale," *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, c.34, s.3, ss.130-145.
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Luyten, P., Duriez, B. ve Goossens, L. (Basımında) "Maladaptive Perfectionistic Self-Representations: The Mediational Link between Psychological Control and Adjustment", *Personality and Individual Differences*
- Stöber, J. (1998), "The Frost Multidimensional Perfectionism Scale revisited: More Perfect with Four (Instead of Six) Dimensions", *Personality and Individual Differences*, c.24, ss. 481-491.
- Stöber, J. ve Joormann, J. (2001), "Worry, Procrastination and Perfectionism: Differentiating Amount of Worry, Pathological Worry, Anxiety, and Depression", *Cognitive Therapy and Research*, c. 25, ss. 49-60.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1990), *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*, New Bury, California: Sage Publications
- Stumpf, H. ve Parker, W. D. (2000), "A Hierarchical Structural Analysis of Perfectionism and Its Relation to Other Personality Characteristics", *Personal and Individual Differences*, c.28, ss.837-852
- Suddarth, B. H. ve Slaney, R. B. (2001), "An Investigation of the Dimensions of Perfectionism in College Students", *Measurement and Evaluation in Counseling Development*, c.34(3), ss.157-165.
- Sumi, K. ve Kanda, K. (2002), "Relationship between Neurotic Perfectionism, Depression, Anxiety and Psychosomatic Symptoms: a Prospective Study among Japanese Men" *Personality and Individual Differences* c. 32, ss. 817-826

- Sutandar-Pinnock, K., Woodside, B. P., Carter, J. C., Olmsted, M. P. ve Kaplan A. S. (2002), "Perfectionism in Anorexia Nervosa: A 6-24-Month Follow-Up Study" *International Journal of Eating Disorders*, c. 35, s. 4, ss. 225-229
- Şahin, N. H. ve Şahin, N. (1991), "Bir Kültürde Fonksiyonel Olan Tutumlar Bir Başka Kültürde de Öyle Midir?: Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği'nin Psikometrik Özellikleri", *Psikoloji Dergisi*, c.7, s. 26. ss. 30-40.
- Tabachnick, B. G., ve Fidell L. S. (2001), *Using Multivariate Statistics* (Dördüncü Baskı), Boston: Ally And Bacon
- Tavşancıl, E. (2002), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayınları
- Terry-Short, L. A., Owens, R. G., Slade, P. D. ve Dewey, M. E. (1995), "Positive and Negative Perfectionism", *Personality and Individual Differences*, c. 18, ss. 663
- Ullman, J. B. (1996). "Structural Equation Modeling", *Using Multivariate Statistics* Editör: Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S., New York: Harper Collins Publishers Inc.
- Vincent, N. K., Walker, J. R. (2000), "Perfectionism and Chronic Insomnia", *Journal of Psychosomatic Research*, c.49, ss. 349-354
- Walsh J. J. ve Ugumba-Agwunobi, G. (2002), "Individual Differences in Statistics Anxiety: The Roles of Perfectionism, Procrastination and Trait Anxiety. *Personality and Individual Differences*, c. 33, ss. 239-251.
- Wittenberg, K. J. ve Norcross J. C. (2001), "Practitioner Perfectionism: Relationship to Tolerance and Work Satisfaction," *Journal of Clinical Psychology*, c.57, ss.1543-1550.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi

EK:1

OOMÖ İLK FORMU

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik ifadeler bulunmaktadır.

Her bir ifade karşısında “a=Bana hiç uygun değil”, “b=Bana bazen uygun”, “c=Bana genellikle uygun”, “d=Bana tamamen uygun” olmak üzere dört yanıt seçeneği bulunmaktadır.

Her ifadeyi dikkatlice okuyarak, size uygun yanıt ifadenin sonundaki kutucuk içine bir çarpı (X) koyarak belirtiniz.

Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her bir madde için tek yanıt veriniz
İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederim

Arş. Gör. Oğuzhan KIRDÖK
Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Okulu:.....

Sınıfı:.....

MADELER		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Bazen Uygun	Bana Genellikle Uygun	Bana Tamamıyla Uygun
1.	Kendimle ilgili yüksek beklentilerim var.	a	b	c	d
2.	Düzenli biriyimdir.	a	b	c	d
3.	Kendime büyük hedefler belirlemezsem, hayatta başarılı olamam.	a	b	c	d
4.	Her şeyi en iyi şekilde yapmak zorundayım.	a	b	c	d
5.	Bir hata yaptığımda yıkılırım.	a	b	c	d
6.	En yüksek notu alamayacağımı düşündüğüm ödevi hiç yapmam.	a	b	c	d
7.	Sürekli çalışırsam her şeyi elde edebilirim.	a	b	c	d
8.	Başkaları kadar başarılı olamazsam, kimse bana değer vermez.	a	b	c	d
9.	Bir işi kusursuz yapamayacaksam, hiç yapmam daha iyi.	a	b	c	d
10.	Hata yaptığımda bundan üzüntü duyarım.	a	b	c	d
11.	Zayıf yönlerimin başkalarınca fark edilmesi benim için utanç vericidir.	a	b	c	d
12.	Sınıf başarı sıralamasında ortalarda olmak, benim için yeterlidir.	a	b	c	d
13.	Başarısız olduğumda kendimi cezalandırırım.	a	b	c	d
14.	Bir işi planladığım gibi uygulayamadığımda sinirlenirim.	a	b	c	d
15.	Yaptığım işin hatasız olduğuna emin olana kadar, tekrar tekrar kontrol ederim.	a	b	c	d
16.	Ulaşılması imkansız görünen hedefler için uğraşmam.	a	b	c	d
17.	Bir hata yaptığımda kendimi aptal gibi hissederim.	a	b	c	d
18.	Çevremdeki insanların da benim kadar düzenli olmasını isterim.	a	b	c	d
19.	Tertip ve düzen benim için çok önemlidir.	a	b	c	d

MADDELER

	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Bazen Uygun	Bana Genellikle Uygun	Bana Tamamıyla Uygun
20.	a	b	c	d
21.	a	b	c	d
22.	a	b	c	d
23.	a	b	c	d
24.	a	b	c	d
25.	a	b	c	d
26.	a	b	c	d
27.	a	b	c	d
28.	a	b	c	d
29.	a	b	c	d
30.	a	b	c	d
31.	a	b	c	d
32.	a	b	c	d
33.	a	b	c	d
34.	a	b	c	d
35.	a	b	c	d
36.	a	b	c	d
37.	a	b	c	d
38.	a	b	c	d
39.	a	b	c	d
40.	a	b	c	d
41.	a	b	c	d
42.	a	b	c	d
43.	a	b	c	d
44.	a	b	c	d
45.	a	b	c	d
46.	a	b	c	d
47.	a	b	c	d
48.	a	b	c	d
49.	a	b	c	d
50.	a	b	c	d
51.	a	b	c	d
52.	a	b	c	d
53.	a	b	c	d

MADDELER		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Bazen Uygun	Bana Genellikle Uygun	Bana Tamamıyla Uygun
54.	Düzensiz bir ortamda ders çalışmam.	a	b	c	d
55.	Başkalarının yaptığım işler hakkındaki düşünceleri önemlidir.	a	b	c	d
56.	Bir işin yapılmasında başkasına güvenmediğim için kendim yaparım.	a	b	c	d
57.	Sadece benim kontrolümde olan işler iyi sonuçlanır.	a	b	c	d
58.	Bir işi başkalarından daha özenli yaparım.	a	b	c	d
59.	Başkaları üzerinde olumlu bir izlenim bırakmak önemlidir.	a	b	c	d
60.	Biri beni eleştirdiğinde, kendimi kötü hissederim.	a	b	c	d
61.	Başkalarına göre ayrıntılara daha fazla önem veririm.	a	b	c	d
62.	Hata yaparsam başkaları beceriksiz olduğumu düşünür.	a	b	c	d
63.	Ortak çalışmalarda bütün işi ben yaparım.	a	b	c	d
64.	Yaptığım işi bitirmeden önce kontrol ederim.	a	b	c	d
65.	Bir işi başkasının yapmasını istemektense, kendim yaparım.	a	b	c	d
66.	Bir sorunun üstesinden gelemediğimde çok sinirlenirim.	a	b	c	d
67.	Bir ödev yaparken, yapabileceğim en iyisini yapmak zorunda hissederim.	a	b	c	d
68.	Sürekli başkalarını eleştiririm.	a	b	c	d
69.	Bir iş yaparken ayrıntılara çok zaman harcarım.	a	b	c	d
70.	Başladığım hiç bir işi bitirmeden bırakmam.	a	b	c	d
71.	Boş durmak yerine sürekli bir şeyler yapmak isterim.	a	b	c	d
72.	Her şeyi tam zamanında yapmak isterim.	a	b	c	d
73.	Başarısızlık kaygısından yapabileceğim şeyleri bile yapamıyorum.	a	b	c	d
74.	Herkesin yaptığı işin en iyi şekilde yapılması gerektiğini düşünüyorum.	a	b	c	d
75.	Bir iş yaparken, çevremdekilerin rahatsız olmamasına çalışırım.	a	b	c	d
76.	Yaptığım işi başarmak her şeyden önemlidir.	a	b	c	d
77.	Arkadaşlarımda benim kadar başarılı olmalıdır.	a	b	c	d
78.	Başarısız olmaktan korkmam.	a	b	c	d
79.	Önem verdiğim kişilerin ilgisini kaybetmemek için başarılı olmalıyım.	a	b	c	d
80.	Çok çabalarsam hatasız biri olabilirim.	a	b	c	d
81.	Bir ödev yaparken hiç hata yapmamam gerektiğini düşünürüm.	a	b	c	d
82.	Arkadaşlarımda hatalarını hoş görürüm.	a	b	c	d
83.	Küçük bir hata bile her şeyi mahveder.	a	b	c	d
84.	Bir işi başaracağım diye kendime eziyet etmem.	a	b	c	d
85.	Yaptığım ödev her zaman sınıftaki en iyi ödev olmalıdır.	a	b	c	d
86.	Yapamadığım şeylerin üzerine giderek başarabilirim.	a	b	c	d
87.	Başarılı olmak için düzenli biri olmalıyım.	a	b	c	d
88.	Her konuda en iyi ben olmayım.	a	b	c	d

MADDELER		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Bazen Uygun	Bana Genellikle Uygun	Bana Tamamıyla Uygun
89.	Çevremde sorumluluk sahibi biri olarak bilinirim.	a	b	c	d
90.	Değişikliklere kolay uyum sağlarım.	a	b	c	d
91.	Yaptığım hiçbir işten mutlu bir sonuç elde edemiyorum	a	b	c	d
92.	Her zaman mevcut seviyemin üstüne çıkmaya çalışırım.	a	b	c	d
93.	Anlamadığım şeyleri sormaktan çekinmem.	a	b	c	d
94.	Bir işi tek başıma yapmak en iyi şekilde yapmamı sağlar.	a	b	c	d
95.	Hedeflerime ulaşamadığımda kendimi yıkılmış gibi hissederim.	a	b	c	d
96.	Şimdiye kadar kendim için belirlediğim her hedefe ulaştım	a	b	c	d
97.	Her şeyi daha iyi yapmak için uğraşırım.	a	b	c	d
98.	Başkasından yardım istemek bana zor gelir.	a	b	c	d

EK: 2

OOMÖ

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik ifadeler bulunmaktadır.

Her bir ifade karşısında “a=Bana hiç uygun değil”, “b=Bana bazen uygun”, “c=Bana genellikle uygun”, “d=Bana tamamen uygun” olmak üzere dört yanıt seçeneği bulunmaktadır.

Her ifadeyi dikkatlice okuyarak, size uygun yanıt ifadenin sonundaki kutucuk içine bir çarpı (X) koyarak belirtiniz.

Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her bir madde için tek yanıt veriniz.

İlgi ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Arş. Gör. Oğuzhan KIRDÖK
Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Okulumuz:.....

Cinsiyetiniz: Kız Erkek

Sınıfınız : 6. 7. 8.

Yaşınız : 11 12 13 14 15 16

		Bana Hiç Uygun Değil	Bana Bazen Uygun	Bana Genellikle Uygun	Bana Tamamen Uygun
1.	Düzenli biriyimdir.	a	b	c	d
2.	Bir hata yaptığımda yıkılırım.	a	b	c	d
3.	Her şeyi tam zamanında yapmak isterim.	a	b	c	d
4.	Bir hata yaptığımda kendimi aptal gibi hissederim.	a	b	c	d
5.	Tertip ve düzen benim için çok önemlidir.	a	b	c	d
6.	Yapacağım işleri en ince ayrıntısına kadar planlarım.	a	b	c	d
7.	Bir şeyin iyi olması için en ince ayrıntısına kadar dikkat ederim.	a	b	c	d
8.	Zayıf yönlerimin başkalarınca fark edilmesi benim için utanç vericidir.	a	b	c	d
9.	Yapmam gereken işleri ertelemeyen hemen yapmaya çalışırım.	a	b	c	d
10.	Biri beni eleştirdiğinde, kendimi kötü hissederim.				
11.	Bir işi yapmak için gerekirse fazla çalışırım.	a	b	c	d
12.	Her işimi düzenli yapmaya çalışırım.	a	b	c	d
13.	Hata yaparsam başkaları beceriksiz olduğumu düşünür.	a	b	c	d
14.	Yaptığım işi bitirmeden önce kontrol ederim.	a	b	c	d
15.	Bir sorunun üstesinden gelemediğimde çok sinirlenirim.	a	b	c	d
16.	Derslerime düzenli çalışırım.	a	b	c	d
17.	Hedeflerime ulaşamadığımda kendimi yıkılmış gibi hissederim.	a	b	c	d

EK: 3

ÇDÖ

Aşağıda gruplar halinde bazı cümleler yazılıdır. Her gruptaki cümleleri dikkatlice okuyunuz. Her grup içinden, bugün de dahil olmak üzere, son iki haftadır yaşadıklarınızı en iyi şekilde tanımlayan cümleyi seçip, önündeki karenin içine çarpı işareti (X) yapınız..

1.	☐ a	Kendimi arada sırada üzgün hissederim
	☐ b	Kendimi sık sık üzgün hissederim
	☐ c	Kendimi her zaman üzgün hissederim
2.	☐ a	İşlerim hiçbir zaman yolunda gitmeyecek
	☐ b	İşlerimin yolunda gidip gitmeyeceğinden emin değilim.
	☐ c	İşlerim yolunda gidecek
3.	☐ a	İşlerimin çoğunu doğru yaparım
	☐ b	İşlerimin çoğunu yanlış yaparım
	☐ c	Herşeyi yanlış yaparım
4.	☐ a	Birçok şeyden hoşlanırım.
	☐ b	Bazı şeylerden hoşlanırım.
	☐ c	Hiçbir şeyden hoşlanmam
5.	☐ a	Her zaman kötü bir çocuğum.
	☐ b	Çoğu zaman kötü bir çocuğum.
	☐ c	Arada sırada kötü bir çocuğum.
6.	☐ a	Arada sırada başıma kötü bir şeylerin geleceğini düşünürüm.
	☐ b	Sık sık başıma kötü şeylerin geleceğinden endişelenirim.
	☐ c	Başıma çok kötü şeylerin geleceğinden eminim.
7.	☐ a	Kendimden nefret ederim
	☐ b	Kendimi beğenmem
	☐ c	Kendimi beğenirim
8.	☐ a	Bütün kötü şeyler benim hatam.
	☐ b	Kötü şeylerin bazıları benim hatam.
	☐ c	Kötü şeylerin genellikle benim hatam değil.
9.	☐ a	Kendimi öldürmeyi düşünmem.
	☐ b	Kendimi öldürmeyi düşünürüm ama yapamam
	☐ c	Kendimi öldürmeyi düşünmüyorum.
10.	☐ a	Hergün içimden ağlamak gelir.
	☐ b	Birçok günler içimden ağlamak gelir.
	☐ c	Arada sırada içimden ağlamak gelir
11.	☐ a	Her şey her zaman beni sikar.
	☐ b	Her şey sık sık beni sikar.
	☐ c	Her şey arada sırada beni sikar.
12.	☐ a	İnsanlarla beraber olmaktan hoşlanırım.
	☐ b	Çoğu zaman insanlarla birlikte olmaktan hoşlanmam.
	☐ c	Hiçbir zaman insanlarla birlikte olmaktan hoşlanmam.
13.	☐ a	Herhangi bir şey hakkında karar veremem.
	☐ b	Herhangi bir şey hakkında karar vermek zor gelir.
	☐ c	Herhangi bir şey hakkında kolayca karar veririm.

14. a Güzel (yakışıklı) sayılırım.
 b Güzel (yakışıklı) olmayan yanlarım var.
 c Çirkinim.
15. a Okul ödevlerini yapmak için her zaman kendimi zorlarım.
 b Okul ödevlerini yapmak için çoğu zaman kendimi zorlarım.
 c Okul ödevlerini yapmak sorun değil
16. a Her gece uyumakta güçlük çekerim.
 b Bir çok gece uyumakta güçlük çekerim.
 c Oldukça iyi uyurum.
17. a Arada sırada kendimi yorgun hissederim.
 b Bir çok gün kendimi yorgun hissederim..
 c Her zaman kendimi yorgun hissederim.
18. a Hemen her gün canım yemek yemek istemez.
 b Çoğu gün canım yemek yemek istemez.
 c Oldukça iyi yemek yerim.
19. a Ağrı ve sızılardan endişe etmem.
 b Çoğu zaman ağrı ve sızılardan endişe ederim.
 c Her zaman ağrı ve sızılardan endişe ederim.
20. a Kendimi yalnız hissetmem.
 b Çoğu zaman kendimi yalnız hissederim.
 c Her zaman kendimi yalnız hissederim.
21. a Okuldan hiç hoşlanmam.
 b Arada sırada okuldan hoşlanırım.
 c Çoğu zaman okuldan hoşlanırım.
22. a Bir çok arkadaşım var.
 b Birkaç arkadaşım var ama daha fazla olmasını isterdim.
 c Hiç arkadaşım yok
23. a Okul başarım iyi.
 b Okul başarım eskisi kadar iyi değil.
 c Eskiden iyi olduğum derslerden çok başarısızım.
24. a Hç bir zaman diğer çocuklar kadar iyi olamıyorum.
 b Eğer istersem diğer çocuklar kadar iyi olurum.
 c Diğer çocuklar kadar iyiyim.
25. a Kimse beni sevmez.
 b Beni seven insanların olup olmadığından emin değilim.
 c Beni seven insanların olduğundan eminim.
26. a Bana söyleneni genellikle yaparım.
 b Bana söyleneni çoğu zaman yaparım
 c Bana söyleneni hiçbir zaman yapmam.
27. a İnsanlarla iyi geçinirim.
 b İnsanlarla sık sık kavga ederim.
 c İnsanlarla her zaman kavga ederim.

EK: 4

ÇSKÖ

Aşağıda bireylerin kendini anlattığı cümleler verilmiştir. Her cümleyi okuyunuz ve hangisinin sizin için en doğru olduğuna karar veriniz. ‘hemen hemen hiç’ mi, ‘bazen’ mi yoksa ‘sık sık’ mı?. Daha sonra sizi en doğru anlatan ifadenin önündeki kutucuğa çarpı (X) işareti koyunuz.

Bu maddelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur. Genellikle nasıl hissettiğinizi en iyi anlatan ifadeyi seçmeyi unutmayınız

1.	Yanlış yapacağım diye endişelenirim	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
2.	Ağlayacak gibi olurum.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
3.	Kendimi mutsuz hissederim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
4.	Karar vermede güçlük çekerim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
5.	Sorunlarımla yüz yüze gelmek bana zor gelir	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
6.	Çok fazla endişelenirim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
7.	Evde sinirlerim bozulur.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
8.	Utangacım.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
9.	Sıkıntılıyım.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
10.	Aklımdan engelleyemediğim önemsiz düşünceler geçer ve beni rahatsız eder.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
11.	Okul beni endişelendirir.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
12.	Ne yapacağıma karar vermekte zorluk çekerim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
13.	Kalbimin hızlı hızlı çarptığını fark ederim	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
14.	Nedenini bilmediğim korkularım var	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
15.	Annem ve babam için endişelenirim	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
16.	Ellerim terler.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
17.	Kötü bir şeyler olacak diye endişelenirim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
18.	Geceleri uykuya dalmakta güçlük çekerim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
19.	Karnımda bir rahatsızlık hissederim.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık
20.	Başkalarının benim hakkımda ne düşündükleri beni endişelendirir.	☐ hemen hemen hiç	☐ bazen	☐ sık sık

EK: 5

CBSÖ

Aşağıda her insanın zaman zaman hissedebileceği bir takım durumlar maddeler halinde sıralanmıştır.

Bu maddelerde belirtilen ifadeler eğer sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve size çoğunlukla uygun geliyorsa cevap kağıdına ilgili sorunun karşısındaki “Evet” sütununa bir çarpı işareti (X), bu ifadeler eğer sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlamıyor ve size çoğunlukla uygun gelmiyorsa bu durumda “Hayır” sütununa bir çarpı işareti (X) koyunuz.

Bu maddelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur. Bu nedenle yanıtlarınızı verirken mantığınızdan çok duygularınıza kulak veriniz. Araştırmaya olacak katkınızın yanıtlarınızın dürüstlüğü oranında olacağını lütfen unutmayınız.

	EVET	HAYIR
1. Olanlara genellikle bozulmam.	☐	☐
2. Sınıfın önünde konuşma yapmak bana oldukça zor gelir.	☐	☐
3. Eğer gücüm yetse değiştirmek isteyeceğim pek çok özelliğim var.	☐	☐
4. Fazla zorlanmadan karar verebilirim.	☐	☐
5. Benimle birlikte olmak zevkli ve eğlencelidir.	☐	☐
6. Evdeyken kolayca canım sıkılır, moralim bozulur.	☐	☐
7. Yeni bir şeye alışmam çok zaman alır.	☐	☐
8. Yaşıtlarımın arasında popülerim.	☐	☐
9. Anne ve babam genellikle duygularımı dikkate alır.	☐	☐
10. Genellikle pek direnmeden kolayca vazgeçme gibi bir huyum var.	☐	☐
11. Ailemin benden beklentisi çok fazla.	☐	☐
12. Benim yerimde olmak oldukça zordur.	☐	☐
13. Hayatımdaki her şey karmakarışık	☐	☐
14. Arkadaşlarım genellikle benim fikirlerimi izlerler.	☐	☐
15. Kendime ilişkin olumsuz bir imajım var.	☐	☐
16. Pek çok kere evden ayrılmayı (kaçmayı) düşündüm.	☐	☐
17. Okuldayken sık sık canım sıkılır.	☐	☐
18. Çoğu insan kadar güzel görünümlü biri değilim.	☐	☐
19. Söyleyecek bir şeyim olduğunda genellikle onu çekinmeden söylerim	☐	☐
20. Anne ve babam beni anlayabiliyor.	☐	☐
21. İnsanların çoğu benden daha çok seviyor.	☐	☐
22. Çoğu zaman anne ve babamın beni sanki zorladıklarını hissediyorum.	☐	☐
23. Okulda çoğu zaman cesaretim kırılıyor.	☐	☐
24. Sık sık keşke başka birisi olsam diye arzularım.	☐	☐
25. Güvenilir biri değilim (Bana bel bağlanmaz).	☐	☐

EK: 6

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :B.08.4.MEM.4.01.00.05.040/154
KONU:Tez

019934 *13.05.2003

VALİLİK MAKAMINA
ADANA

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 06.05.2003 tarih ve 4499/2003 sayılı yazılarında;

Enstitünün Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Oğuzhan KIRDÖK'ün danışmanı Prof. Dr. Turan AKBAŞ yönetiminde hazırlamakta olduğu "Olumlu -Olumsuz Mükemmelliyetçilik Ölçeği Geliştirme Çalışması" başlıklı tez çalışmasını İlimiz Seyhan-Yüreğir ilçelerine bağlı İlköğretim Okullarının 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerince uygulama yapmak için izin talep etmektedirler.

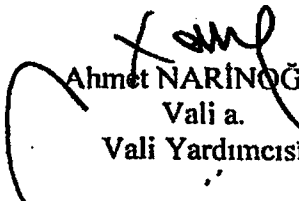
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Oğuzhan KIRDÖK'ün danışmanı Prof. Dr. Turan AKBAŞ yönetiminde hazırlamakta olduğu "Olumlu -Olumsuz Mükemmelliyetçilik Ölçeği Geliştirme Çalışması" başlıklı tez çalışmasını İlimiz Seyhan-Yüreğir ilçelerine bağlı İlköğretim Okullarında Eğitim-Öğretim aksatılmadan 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer ŞİMŞEK
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
.../05/2003

Ahmet NARİNOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı : Oğuzhan KIRDÖK

Doğum Yeri ve Yılı: K.Maraş, 1974

Adres : Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
01330 - Balcalı-Adana

Telefon : 0 322 338 67 33

E-mail : okirdok@cu.edu.tr

Öğrenim Durumu:

- 2001-2004** : Yüksek Lisans: Çukurova Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü.
- 1995-1998** : Yüksek Lisans: Viyana Ekonomi Üniversitesi; İşletme Ekonomisi (Terk)
- 1991-1995** : Lisans Eğitimi: Çukurova Üniversitesi; Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü.
- 1988-1991** : Lise: Osmaniye Endüstri Meslek Lisesi; Elektronik Bölümü
- 1985-1998** : Ortaokul: Osmaniye Mehmet Akif Ortaokulu
- 1980-1885** : İlkokul: Osmaniye Mithatpaşa İlkokulu.

Çalışma Hayatı:

- Kasım 2002'den itibaren** : Çukurova Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, ADANA, Araştırma Görevlisi
- Ocak 2001-Kasım 2002** : Rehberlik ve Araştırma Merkezi; ADANA; Psikolojik Danışman
- Aralık 1999-Ocak 2001** : Saimbeyli Lisesi, ADANA; Psikolojik Danışman
- Şubat 1998-Ağustos 1998** : Beyaz Balon Anaokulu, ADANA; Sorumlu Müdür
Lider Dershanesi, ADANA; Psikolojik Danışman